

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Vladimír Janošek

Seznam akcionářů

Rigorózní práce

Olomouc 2018

„Prohlašuji, že jsem rigorózní práci na téma Seznam akcionářů vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.“

V Kobyli dne 9. 5. 2018

Vladimír Janošek

Tuto práci věnuji své ženě Veronice a synu Viktorovi.

Obsah

Obsah	4
Úvod	6
1 Zákon o obchodních korporacích	10
1.1 Obecně	10
1.2 Osoba oprávněná vést seznam akcionářů	12
1.3 Seznam akcionářů a anonymita akcionářů	15
1.4 Vznik a zánik povinnosti vést seznam akcionářů	15
1.5 Forma seznamu akcionářů	16
1.6 Nahrazení seznamu akcionářů evidencí zaknihovaných cenných papírů	17
1.7 Listinné akcie na jméno	20
1.8 Zaknihovaná akcie	21
1.9 Imobilizovaná akcie	22
1.10 Nesplacené akcie	23
1.11 Nevydané akcie	24
1.12 Zatímní list	25
1.13 Skutečnosti zapisované do seznamu akcionářů	26
1.13.1 Označení druhu akcie	27
1.13.2 Jmenovitá hodnota	28
1.13.3 Identifikační údaje akcionáře	28
1.13.4 Číslo bankovního účtu	30
1.13.5 Označení akcie	32
1.13.6 Oddělení a převod samostatně převoditelného práva	33
1.14 Aktualizace a archivace údajů	36
1.15 Fakultativní údaje	38
1.16 Povaha zápisu do seznamu akcionářů a jeho legitimační funkce	39
1.17 Oznamování nebo prokazování zapisovaných údajů	42
1.17.1 Obecně	42
1.17.2 Prokazování změn osoby akcionáře (listinné akcie na jméno)	42
1.17.3 Prokazování změn osoby akcionáře (zaknihované akcie na jméno)	43
1.17.4 Prokazování změn ostatních údajů	45
1.17.5 Osoba oprávněná prokazovat změnu zapsaných údajů	45
1.18 Zapsaný údaj neodpovídající skutečnosti	48

1.19	Zkoumání převodních aktů	49
1.19.1	Žaloba o zápis do seznamu akcionářů	51
1.19.2	Řízení o žalobě na určení, kdo je akcionářem společnosti	52
1.20	Lhůta k zápisu změn údajů	53
1.21	Opravy chyb	54
1.22	Opis ze seznamu akcionářů	54
1.22.1	Obecně	54
1.22.2	Osoby oprávněné žádat o vydání opisu seznamu akcionářů	55
1.22.3	Ochrana osobních údajů	58
1.22.4	Žádost o vydání opisu seznamu akcionářů	61
1.22.5	Žaloba o vydání opisu seznamu akcionářů	62
1.23	Účel, pro který lze údaje ze seznamu akcionářů použít	71
2	Kodeks spółek handlowych	73
2.1	Obecně	73
2.2	Subjekt oprávněný vést knihu akcií	74
2.3	Údaje evidované v knize akcií	75
2.4	Zápisy do knihy akcií ex offa a na žádost	75
2.5	Předložení potřebných dokumentů	77
2.6	Zkoumání pravosti podpisů	77
2.7	Námitkové řízení	78
2.8	Nahlížení do knihy akcií a opis z knihy akcií	79
2.9	Legitimace akcionáře	79
2.10	Novelizační projekt	81
3	Úvahy de lege ferenda	82
4	Závěr	84
	Bibliografie	85
	Shrnutí	90
	Klíčová slova	91
	Příloha č. 1	92

Úvod

Tuzemské korporální právo umožňuje koncipovat akciové společnosti jako uzavřené entity, u nichž je převoditelnost akcií omezena stanovami; úplný zákaz převodu akcií totiž přípustný není [viz § 270 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „z. o. k.“)].¹ Tento postup připadá v úvahu jen u akcií na jméno, akcie na majitele lze převádět bez jakýchkoliv omezení (§ 274 odst. 1 z. o. k.). Anebo jako entity otevřené, u nichž převoditelnost akcií stanovami omezena není.

První skupinu tvoří společnosti, které se snaží prostřednictvím odpovídající klauzule ve stanovách zabránit tomu, aby se součástí akcionářské struktury stala osoba stojící mimo společnost. Převod akcií je pak nejčastěji podmíněn souhlasem statutárního (popř. kontrolního) orgánu², v praxi se lze však setkat i s jinými omezeními jako je kupř. předkupní právo³ apod. Z povahy věci může jít jen o společnosti nekótované, burzovní pravidla totiž zapovídají obchodovat s tituly, jejichž převoditelnost je omezena. Nicméně ani tato úprava společností a jejich akcionářům stoprocentně nezaručí, že se mezi ně *extraneus* „nenabourá“ za pomoci institutů založených na přechodu vlastnického práva k věci (dědictví, veřejná dražba⁴, exekuční a insolvenční řízení, přeměny, koupě obchodního závodu⁵ atd.). Brání jim v tom § 42 odst. 1 *in fine* z. o. k., jenž zákaz nebo omezení přechodu akcií cestou stanov (či jinak) nepřipouští.

V druhém případě se společnosti přílivu nových akcionářů nikterak nebrání. Mnohé z nich se proto stávají vítaným terčem nájezdů ze strany tzv. profesionálních minoritních akcionářů označovaných v zahraničí přídomkem *greenmailer*, tedy jako někdo, kdo skoupí dostatečně velký balík akcií, který mu umožní ovlivnit rozhodování statutárního orgánu tak, aby společnost, popř. většinový akcionář, odkoupila tento jeho balík za vyšší než tržní cenu.⁶ Obvykle se tak děje v reakci na neutěšený stav v koncernu, z něhož ovládající osoba

¹ V podrobnostech srov. CLARK, Robert, Charles. *Firemní právo*. 1. vydání. Praha: Victoria Publishing, 1992. s. 917 a násl.

² V případě že se společnosti chtějí vyhnout odkupu akcií dle § 272 odst. 3 z. o. k., podmiňují ve stanovách převoditelnost akcií nikoliv souhlasem orgánu společnosti, nýbrž souhlasem samotné společnosti.

³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1633/2008.

⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2198/2012 či usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 10. 2017, sp. zn. 14 Cmo 86/2017.

⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2002, sp. zn. 29 Odo 314/2001.

⁶ Podstata greenmailingu je popsána kupř. v díle BREALEY, Richard, MYERS, Stewart, ALLEN, Franklin. *Principles of Corporate Finance*. 12. vydání. McGraw-Hill, 2016. 896 s., na které tímto ve stručnosti odkazují. České právo pojem „greenmailing“ na rozdíl od amerického práva nezná. Jde tedy o jakousi pomyslnou šedou zónu, v níž se tyto aktivity odehrávají. Poradit si s nimi ale nepochybně možné je, a to za použití stávajících institutů jakými jsou např. zákaz zneužití menšiny hlasů, zásada loajality, zákaz diskriminace apod.

prostřednictvím různých kontroverzních transakcí vyvádí majetek, což se jejich smyslu pro spravedlnost, alespoň tak jak jej oni vnímají, zpěčuje.

Tento rozdíl, neboli *spread*, představuje tzv. platbu za klid, kterou společnost za exit greenmailera nakonec ráda zaplatí. V některých zemích však takto společnost postupovat nemůže, neboť jí to příslušné právní předpisy nedovolují, viz např. úprava státu New York NY Bus Corp L ust. § 513 (c): „*No domestic corporation which is subject to the provisions of section nine hundred twelve of this chapter shall purchase or agree to purchase more than ten percent of the stock of the corporation from a shareholder for more than the market value thereof unless such purchase or agreement to purchase is approved by the affirmative vote of the board of directors and a majority of the votes of all outstanding shares entitled to vote thereon at a meeting of shareholders unless the certificate of incorporation requires a greater percentage of the votes of the outstanding shares to approve.*“, popř. takovou transakci v tomto směru tu více, tu méně omezují (např. daňovým znevýhodněním): „*There is hereby imposed on any person who receives greenmail a tax equal to 50 percent of gain or other income of such person by reason of such receipt* (§ 5881 Internal revenue code státu New York).

V České republice by se předmětná platba mohla protivit zásadě rovného zacházení formulované v § 244 odst. 1 z. o. k., podle níž je společnost povinna zacházet za stejných podmínek se všemi akcionáři stejně [srov. také § 212 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“)]. Důsledkem této finanční operace by proto mohl být vznik bezdůvodného obohacení na straně minoritního akcionáře (spočívající v plnění bez právního důvodu), jak se podává z dikce § 244 odst. 1 z. o. k.

Modus operandi greenmailra pak nespočívá v ničem jiném než v agresivním výkonu akcionářských práv na hraně zákona, jako je kupř. ustavičné zpochybňování platnosti usnesení valných hromad společnosti v řízení dle § 428 a násl. z. o. k., blokování přijetí klíčových rozhodnutí pro společnost (např. změny stanov), podávání trestních oznámení na členy představenstva a dozorčí rady, akcionářských žalob (§ 371 a násl. z. o. k.), žádostí o přezkum výkonu působnosti představenstva (§ 370 z. o. k.) aj. Ne nadarmo se proto mezi podnikovými právníky traktuje, že „korporátní peklo“ pro majoritní a profesionální minoritní akcionáře je jen jedno. Obě skupiny akcionářů tak leckdy „ohlodávají stejnou kost“, každá z nich k tomu využívá jen jiných právních prostředků (např. politiku nevyplácení⁷ dividend, kdy většinový akcionář tímto nechává minoritní akcionáře tzv. vyhladovět, skryté vyplácení

⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3059/2011 či náleží Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 56/05.

tantiém,⁸ transakce mezi ovládající osobou a osobou ovládanou, resp. mezi ovládanou osobou a osobami ovládanými stejnou ovládající osobou, za podmínek způsobujících společnosti újmu apod.).

Základní výbavou každého greenmailera, bez které si v podstatě jeho atypickou investiční činnost spekulující na odolnost stresu statutárního orgánu společnosti nelze představit, je seznam akcionářů, resp. údaje z něj plynoucí, z nichž je možno vyzdvihnout především jméno, příjmení, bydliště stávajících akcionářů (obvyčně těch z kupónové privatizace) a údaj o počtu jimi vlastněných akcií. Jednak jsou nutné pro posouzení, zdali má vůbec smysl se do společnosti „vlámat“ (což např. v rozptýlené akcionářské struktuře smysl nedává, pokud greenmailer nechce společnost zrovna ovládnout) a jednak jsou nezbytné pro navázání kontaktu s dosavadními akcionáři za účelem odkoupení jejich akcií.

Sluší se uvést, že akcie těchto spících (o chod společnosti se v podstatě nezajímajících) akcionářů jsou pak v praxi leckdy vykupovány za naprosto mrzký peníz, výjimkou není ani koupě akcií za kupní cenu ve výši jedné desetiny nominální hodnoty a jejich následný prodej většinovému akcionáři již za dvojnásobek nominální hodnoty. Informační asymetrie je tu zřejmá. Není proto divu, že trh s těmito informacemi (jde ostatně o komoditu jako každou jinou) jen kvete, a to zákonu č. 101/2000 Sb., ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OOÚ“) a § 267 odst. 1 z. o. k. navzdory.

Znalost těchto údajů hraje přitom klíčovou roli také tehdy, když už se greenmailer do společnosti infiltroval. Tlak na společnost totiž může znásobit (tzv. pákový efekt), uzavře-li např. dohodu o výkonu hlasovacích práv (*sideletter*) s ostatními minoritními akcionáři tak, aby společně dosáhli postavení kvalifikovaného akcionáře ve smyslu § 365 z. o. k. Potom jim všem náleží zvláštní práva uvedená v § 366 a násl. z. o. k., s jejichž využitím již mohou společnosti řádně „zavařit“; akcionářská žaloba je toho dobrým příkladem.

Nemají zpravidla co ztratit. V nejhorším případě se mohou pokusit ukončit svou účast ve společnosti aktivací práva odkupu (ang. *sell out*; což je zrcadlová operace k *squeeze outu*) a v návaznosti na to pak znepríjemnit život hlavnímu akcionáři žalobou na dorovnání protiplnění (§ 395 z. o. k. ve spojení s § 329 odst. 3 z. o. k.). V úvahu přichází také postup dle § 89 a násl. z. o. k. On se totiž důvod, že ovládající osoba využívá svého vlivu v ovládané osobě způsobem, v jehož důsledku dochází k podstatnému zhoršení postavení akcionářů

⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1326/2009.

ovládané osoby nebo k jinému podstatnému poškození jejich oprávněných zájmů, a že není proto možné po nich spravedlivě požadovat, aby v ovládané osobě setrvali, zpravidla najde. Společnost (lépe řečeno většinový akcionář) proto může tváří tvář této hrozbě nakonec změnit svůj odmítavý postoj a akcie (pro ni, pro něj) za nevýhodných podmínek přece jen odkoupit. Kdo by si také nechal do společnosti vpustit nezávislého a nestranného znalce jmenovaného soudem (§ 91 z. o. k.).

Není proto vůbec přehnané tvrzení, že seznam akcionářů je pro tyto „korporační harcovníky“ něco jako bible, na kterou nedají dopustit, a o jejíž vydání jsou schopni se do úmoru soudit (což možné je, o čemž bude níže pojednáno). To je ekonomická realita. A jak na seznam akcionářů nahlíží právo?

Právní úprava seznamu akcionářů je historicky – dnešní stav není výjimkou – ke škodě věci vcelku kusá, byť jak z dosavadního výkladu plyne, jde v jeho případě o dokument, který má v korporační praxi své nezanedbatelné místo. Je tomu tak zejména díky informačnímu potenciálu tohoto seznamu.

Tento vcelku žalostný stav pak není odčiněn ani na poli právní vědy, neboť příspěvky k tomuto tématu se téměř nevyskytují. Světlou výjimkou budiž pojednání od K. Eliáše⁹ z roku 1993, na kterého jsem navázal ve dvou článcích¹⁰ vydaných v roce 2016, kdy tato rigorózní práce je jejich rozpracováním. Komentářová literatura (až na výjimky) nijak zvlášť z rámce zákonného textu nevybočuje. Ani judikatura neměla doposud moc příležitostí se vyjádřit k otázkám v zákoně výslovně neřešeným.

Cílem této rigorózní práce je podat výklad ustanovení právních předpisů, které se týkají seznamu akcionářů coby svébytného institutu korporačního práva, především pak těch, jež jsou obsažena v zákoně o obchodních korporacích v § 264 až § 268 a to jak v rovině *de lege lata*, tak i úvah *de lege ferenda*, s přihlédnutím k problematice ochrany osobních údajů. Práce se věnuje také polské úpravě seznamu akcionářů a závěrům tamější doktríny a judikatury.

⁹ ELIÁŠ, Karel. Kniha akcionářů. *Právník*, 1993, č. 6.

¹⁰ JANOŠEK, Vladimír. Seznam akcionářů – Část I. *Rekodifikace & praxe*. 2016, č. 5 a JANOŠEK, Vladimír. Seznam akcionářů – Část II. *Rekodifikace & praxe*. 2016, č. 6. V těchto článcích jsem pojednal také o historické úpravě seznamu akcionářů platné na našem území a o zahraničních úpravách okolních zemí. Vzhledem k omezenému rozsahu této práce proto na tyto otázky zde již pozornost upřena nebude.

1 Zákon o obchodních korporacích

1.1 Obecně

Z unijního práva neplynou pro členské státy stran seznamu akcionářů žádné povinnosti. Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 16. 9. 2009, č. 2009/101/ES, o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností, dopadá na jiné společenstevní dokumenty.

V České republice je možno najít úpravu seznamu akcionářů v § 264 a násl. z. o. k. Jedná se bezpochyby o pravidla kogentní povahy, která lze ve smyslu § 1 odst. 2 o. z. subsumovat pod kategorii veřejného pořádku. Soudím tedy, že právní úprava seznamu akcionářů není součástí práva upravujícího postavení osob (neboli statusu společnosti¹¹). Ze smyslu a účelu právní úpravy akciové společnosti lze dovodit, že se jedná toliko o specifický institut.

Toto rozlišování však nemá praktický význam. Obě výkladové varianty totiž vedou stejnému závěru o donucující povaze předmětných ustanovení. Je to dáno zejména samotnou povahou seznamu akcionářů, se kterým zákon spojuje celou řadu právních následků (srov. např. § 284 odst. 2, § 348 odst. 3 a § 406 odst. 1 z. o. k.), a je proto vyloučeno, aby společnost mohla úpravou ve stanovách či jiným způsobem řešení zvolená zákonodárcem omezit anebo vyloučit. Omezení autonomie vůle je zde tudíž zcela na místě. Proto na usnesení valné hromady, které by měnilo stanovy tak, že by jejich obsah odporoval smyslu a účelu § 264 až 268 z. o. k., by se hledělo, jako by nebylo přijato (§ 428 odst. 1 z. o. k. ve spojení s § 245 o. z.). Pakliže by stanovy obsahovaly takovou úpravu již od vzniku společnosti, nevyvolávala by předmětná ustanovení rovněž žádné právní následky.

Společnost se tak kupř. nemůže rozhodnout, že seznam akcionářů nepovede, že v něm nebude evidovat některý ze zákonem požadovaných údajů, že akcionář bude mít právo toliko na vydání opisu nebo výpisu údajů ze seznamu akcionářů, které se ho týkají (anebo že dokonce takové právo nebude mít vůbec), že může údaje ze seznamu akcionářů použít i za jiným účelem, než pro své potřeby i bez souhlasu akcionářů, kterých se údaje týkají, že údaje neposkytne osobám uvedeným v § 266 odst. 2 z. o. k. apod.

¹¹ A contrario stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2015, Cpjn 204/2015 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. 29 Cdo 1104/2016.

Na druhou stranu to však neznamená, že jakákoliv odchylka od zákona je automaticky nedovolená.¹² Tak např. není nic proti ničemu, pokud stanovy společnosti vyloučí povinnost akcionáře hradit náklady za opis seznamu akcionářů dle § 266 odst. 1 z. o. k. (jejichž výše je v praxi stejně jen symbolická), pokud stanoví lhůtu, ve které je společnost povinna opis vydat atp. Dle mého soudu lze připustit také kupř., aby stanovy obsahovaly přísnější formu pro podání žádosti o vydání opisu seznamu akcionářů, např. aby podpis akcionáře byl úředně ověřen (forma notářského zápisu by však již byla nepřiměřená, jelikož by mohla akcionáře od podání takové žádosti odradit).

Seznam akcionářů není veřejným seznamem (rejstříkem) tak, jak s tímto pojmem pracuje občanský zákoník, srov. jen § 266 odst. 2 z. o. k. a okruh osob, který k němu (resp. k údajům v něm uvedeným) má přístup.

K vedení seznamu akcionářů v rozsahu stanoveném zákonem je společnost oprávněna a povinna přímo ze zákona¹³, oznamovací povinnost dle § 16 OOÚ se jí proto netýká [§ 18 odst. 1 písm. b) OOÚ]. Zákon z povinnosti vést seznam akcionářů nestanoví žádné výjimky. Společnost proto nemá na výběr, zdali tuto evidenci povede či nikoliv, a to ani banka, pojišťovna, fond kolektivního investování, penzijní společnost apod.

Má-li společnost jediného akcionáře (*one man show*), nezbavuje ji to povinnosti vést seznam akcionářů, a to i přesto, že se jediný akcionář zapisuje povinně do obchodního rejstříku. Výčet údajů uvedených v § 48 odst. 1 písm. k) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „z. v. ř.“) je totiž užší, než které vypočítává § 264 odst. 2 z. o. k. Opačný výklad nemá oporu v zákoně a nelze jej dovozovat ani z plurálu použitého ve slově „seznam akcionářů“. Obdobně srov. stanovisko Komise pro cenné papíry: *„Povinnost penzijního fondu předložit podle § 42 odst. 6 zákona o penzijním připojištění každoročně Komisi seznam akcionářů s vyznačením údajů podle obchodního zákoníku, není možné splnit náhradním způsobem. Skutečnost, že penzijní fond má jediného akcionáře, ho uvedené povinnosti nezbavuje.“*¹⁴

¹² Je však třeba pamatovat na to, že některý z § 264 a násl. z. o. k. slouží k ochraně zájmů každého jednoho akcionáře, a proto se zde neuplatní princip většinového rozhodování. Nelze připustit, aby např. valná hromada rozhodla o tom, že se poskytne v opisu seznamu akcionářů jinému akcionáři číslo bankovního účtu ostatních akcionářů, za situace, kdyby s tím nesouhlasili dotčení akcionáři.

¹³ Analogicky srov. důvodovou zprávu k zákonu o obchodních korporacích týkající se seznamu členů družstva (§ 580 z. o. k.): *„Institut seznamu členů se přejímá ze současné úpravy. K jeho vedení je družstvo oprávněno a povinné ze zákona; nepotřebuje proto zvláštní souhlas k jeho vedení od Úřadu pro ochranu osobních údajů.“*

¹⁴ Rozhodnutí Komise pro cenné papíry č. KCP/10/2001. Dostupné v právním systému Aspi pod č. JUD30038CZ.

Závod tuzemské osoby nebo její odštěpný závod (ať už je v praxi pojmenován jakkoliv, např. jako útvar, středisko, úsek apod.) stejně jako (odštěpný) závod zahraniční osoby povinnost vést seznam akcionářů z povahy věci nemá.

Ze singuláru použitého v nadpisu § 264 z. o. k. „Seznam akcionářů“, jakož i z povahy věci vyplývá, že bude existovat zpravidla pouze jeden seznam akcionářů. Výjimečně však vedle sebe mohou existovat až tři seznamy, a to tehdy, když společnost vydá současně (anebo postupně) akcie na jméno v listinné podobě (které budou evidovány v jednom seznamu, který povede společnost), dále zaknihované akcie na jméno, u nichž stanovy určí, že se seznam akcionářů nahrazuje evidencí zaknihovaných cenných papírů (tento druhý seznam tak nepovede společnost, ale centrální depozitář) a konečně imobilizované akcie na jméno, u nichž stanovy určí, že se seznam akcionářů nahrazuje evidencí imobilizovaných cenných papírů (tento třetí seznam rovněž nepovede společnost, ale schovatel).

Seznam akcionářů plní dvě základní funkce. Jednak funkci informační, a to ve vztahu ke společnosti (srov. kupř. § 406 odst. 1 z. o. k.), jejím akcionářům a třetím osobám (§ 266 z. o. k.) a jednak funkci legitimační (§ 265 odst. 1 z. o. k.). Zápis do seznamu akcionářů totiž legitimizuje osobu jako akcionáře do doby, než je prokázán opak.

1.2 Osoba oprávněná vést seznam akcionářů

Vedení seznamu akcionářů zajišťuje statutární orgán (k tomu srov. § 264 odst. 1 větu první z. o. k. v části „vede společnost“ ve spojení s § 163 o. z.). To ovšem *via facti* neznamená, že by zápisy v něm muselo činit samo představenstvo či statutární ředitel. Delegation této činnosti na třetí osoby je proto, obdobně jako je tomu u obchodního vedení, možná a v praxi celkem běžná. A to ať už v rámci společnosti např. na zaměstnance, popř. lze vedením knihy akcií pověřit subjekt stojící vně, jak se podává z § 4 písm. j) OOÚ, podle kterého zpracováním osobních údajů (uvedených v seznamu akcionářů) může správce (tj. společnost) zmocnit nebo pověřit zpracovatele (čili externí subjekt).¹⁵

Vzhledem k tomu, že zmocnění zde nevyplývá ze zvláštního¹⁶ právního předpisu, musí společnost jako správce se zpracovatelem uzavřít smlouvu o zpracování osobních údajů (zpravidla půjde o příkazní smlouvu). Smlouva musí mít písemnou formu a musí v ní být zejména výslovně uvedeno, v jakém rozsahu, za jakým účelem a na jakou dobu se uzavírá a musí obsahovat záruky zpracovatele o technickém a organizačním zabezpečení

¹⁵ Opačně PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Praha: Aleš Čeněk, 2013. s. 1227.

¹⁶ Srov. definici správce uvedenou v § 4 písm. k) OOÚ: „Pro účely tohoto zákona se rozumí zpracovatelem každý subjekt, který na základě zvláštního zákona nebo pověření správcem zpracovává osobní údaje podle tohoto zákona.“

ochrany osobních údajů (§ 6 OOÚ). Povinnosti stanovené v § 5 OOÚ platí přitom obdobně také pro zpracovatele (§ 7 OOÚ).

Dle mého soudu lze však připustit i opačný výklad založený na argumentaci § 266 odst. 2 z. o. k. Pakliže předmětné ustanovení hovoří o tom, že jiným osobám může společnost poskytnout údaje ze seznamu akcionářů jen se souhlasem akcionáře, kterého se zápis týká, šlo by proti smyslu tohoto pravidla, pokud by společnost mohla pověřit třetí osobu vedením seznamu akcionářů dle § 4 písm. j) OOÚ bez souhlasu akcionářů. Ve stanovisku ze dne 1. 12. 2016, č. j. UOOU-12849/16-2 přitom Úřad pro ochranu osobních údajů připomněl, že zákon o ochraně osobních údajů obsahuje toliko obecnou právní úpravu ochrany osobních údajů a že zákon o obchodních korporacích je ve vztahu k němu zákonem zvláštním a jako takový má při aplikaci přednost.

Jedná se přitom o tzv. zbytkovou působnost statutárního orgánu, neboť vedení seznamu akcionářů nespadá zcela jistě pod obchodní vedení¹⁷, a už vůbec ne pod právní jednání [pravidla určující způsob jednání za společnost (§ 164 odst. 2 o. z.), např. že za ni jednají současně vždy dva členové představenstva, se zde proto neuplatní]. Vedení seznamu akcionářů je tak sice zvláštní, zákonem výslovně stanovenou povinností¹⁸, kterou členové statutárního orgánu plní (ať už přímo či zprostředkovaně prostřednictvím jiné osoby) nad rámec obchodního vedení společnosti,¹⁹ nicméně pořád platí, že tak musí činit s péčí řádného hospodáře (tj. s péčí vymezenou v § 159 odst. 1 o. z.; pravidlo podnikatelského úsudku²⁰ se zde neaktivuje, a to proto, že vedení seznamu akcionářů nelze pod pojem „podnikatelské rozhodování“ užitý v § 51 odst. 1 z. o. k. podřadit). Tato nuance má však vliv jen na aplikaci správné právní normy. Standard péče je jinak v obou případech stejný.²¹

Jinými slovy, odpovědnost za řádné vedení seznamu akcionářů leží na představenstvu, které se nemůže této své odpovědnosti zprostit pouhým poukazem na to, že pověřilo jeho vedením jinou osobu. Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu (srov. např. usnesení ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005 či rozsudek ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 134/2011)

¹⁷ A contrario závěry uvedené kupř. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2831/2015. Srov. rovněž skutečnost, že v úpravě společnosti s ručením omezeným je v § 196 z. o. k. zmíněno, že jednatel zajišťuje řádné vedení seznamu společníků, přitom o obchodním vedení se hovoří samostatně v § 195 odst. 1 z. o. k., z čehož lze usuzovat, že zákonodárce mezi oběma figurami rozlišuje.

¹⁸ Analogicky srov. zvláštní zákonem uloženou povinnost představenstvu svolat valnou hromadu, která rovněž nespadá do rámce obchodního vedení (§ 402 z. o. k.), viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 1997, sp. zn. 1 Odon 2/97.

¹⁹ I přes výše řečené představenstvo o způsobu vedení seznamu akcionářů rozhoduje jako kolektivní orgán dle § 440 odst. 1 z. o. k. Nelze rovněž vyloučit, aby vedením seznamu akcionářů byl pověřen jen jeden člen představenstva v intencích § 156 odst. 2 o. z.

²⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 150.

²¹ Tamtéž.

plyne, že pověří-li statutární orgán určitou svou působností jinou osobu, je jeho povinností nejen prověřit, zda jde o osobu kvalifikovanou a vytvořit jí podmínky pro výkon funkce, ale také výkon svěřené působnosti efektivně kontrolovat.

Mám za to, že řádné vedení seznamu akcionářů má mj. sloužit zájmům jednotlivých akcionářů (srov. např. § 265 odst. 1 a § 266 odst. 1 z. o. k.) a osobám uvedeným v § 266 odst. 2 z. o. k., a proto lze připustit, aby např. žalobu o náhradu škody mohly tyto osoby podat nejen vůči společnosti (§ 1935 o. z.), ale také přímo proti zpracovateli osobních údajů (tj. externímu subjektu) na podkladě § 2913 odst. 1 o. z.

Ačkoliv dozorčí rada, resp. její jednotliví členové, nejsou bez dalšího oprávněni provádět zápisy do seznamu akcionářů, mohou do něj v rámci svých kompetencí alespoň nahlížet²² (§ 447 odst. 1 z. o. k.) za účelem dohledu nad výkonem působnosti představenstva (§ 446 odst. 1 z. o. k.). Mám za to, že právní úpravě nijak neodporuje, pokud by např. stanovy, rozhodnutí valné hromady či představenstva svěřilo vedení seznamu akcionářů právě dozorčí radě.

Co se týče nejvyššího orgánu akciové společnosti (valné hromady) ta si sice může ve stanovách vyhradit, že povede seznam akcionářů (§ 421 odst. 3 z. o. k.), vzhledem k tomu, že však zrovna tato oblast vyžaduje operativní rozhodování, jde o úvahu spíše jen teoretickou.

Nachází-li se společnost v likvidaci, vede seznam akcionářů likvidátor a nikoliv statutární orgán. Na likvidátora totiž dle § 193 o. z. přechází okamžikem povolání působnost statutárního orgánu (včetně tzv. vnitřních úkonů).²³

S ohledem na to, že insolvenční správce je dle § 40 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů oprávněn nakládat toliko s majetkovou podstatou dlužníka (společnosti) a že vedení seznamu akcionářů s touto činností insolvenčního správce nijak nesouvisí, uplatní se po dobu insolvenčního řízení obecná pravidla popsaná výše, tj. seznam akcionářů povede buď statutární orgán anebo likvidátor.

²² To však neplatí kupř. pro tichého společníka, neboť seznam akcionářů není obchodním dokladem či účetním záznamem ve smyslu § 2749 odst. 1 o. z.

²³ HOLEJŠOVSKÝ, Josef. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014. s. 993. Odkláním se proto od závěrů, které jsem formuloval v JANOŠEK, Vladimír. In PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 252, marg. č. 4. Soudím tedy nově, že i tzv. vnitřní úkony vykonává likvidátor a ne statutární orgán, jak vyplývá z dikce § 193 o. z.

1.3 Seznam akcionářů a anonymita akcionářů

Skutečnost, že seznam akcionářů vede sama společnost (a nikoliv třetí nezávislý subjekt), působí v praxi nemalé potíže. Na první pohled by se totiž mohlo zdát, že v posledních letech tolik diskutovaný problém anonymity korporálních struktur u listinných akcií na jméno nevyvstává. Opak je však pravdou. Jak uvádí správně O. Vondráček: „*Ani vlastníci listinných akcií na jméno nejsou pro veřejné orgány dohledatelní objektivním a nezávislým způsobem v reálném čase. Získání informací ohledně vlastníků listinných akcií na jméno je vždy podmíněno součinností dané společnosti. V případě absence této součinnosti – daná společnost například prohlásí, že seznam akcionářů nevede či že ho ztratila – je pro veřejný orgán nemožné zjistit, kdo je skutečným vlastníkem listinných akcií na jméno. Seznam akcionářů je de facto „konstitutivním“ dokumentem pro určení vlastnictví často velkých společností, ale tento dokument je neveřejný, nekontrolovatelný, snadno manipulovatelný a za jeho nevedení nehrozí žádná efektivní sankce. Seznam akcionářů u společnosti s listinnými akciemi na jméno tak v podstatě není ničím jiným než čestným prohlášením, jehož pravdivost není ničím ověřitelná.*“²⁴ Jinak je tomu kupř. na Slovensku, kde seznam akcionářů na místo společnosti vede centrální depozitář (§ 156 odst. 6 obchodního zákoníku). V případě jednoduché společnosti na akcie je registr akcionářů dokonce veřejně přístupný (§ 107d zákona o cenných papírech). V Maďarsku sice vede seznam akcionářů společnost, ale veřejnost má možnost do něj v sídle společnosti nahlédnout po celou pracovní dobu (čl. 247 odst. 1 občanského zákoníku). Polsko plánuje listinné akcie jako netransparentní úplně zrušit.

1.4 Vznik a zánik povinnosti vést seznam akcionářů

Společnost je povinna vést seznam akcionářů od okamžiku zápisu do obchodního rejstříku, ne dříve, a to až do svého zániku, který nastává zpravidla dnem výmazu z obchodního rejstříku (§ 185 o. z.).

V době od založení do vzniku společnosti zde totiž nejsou žádní akcionáři²⁵, které by bylo třeba povinně evidovat a současně ani osoba (§ 126 odst. 1 o. z.) oprávněná vést seznam akcionářů (srov. dikci § 264 odst. 1 z. o. k.: „Akcie na jméno se zapisuje do seznamu akcionářů, který vede společnost.“). Zákon o obchodních korporacích přitom správci vkladů takovou povinnost výslovně neukládá a ani výkladem ji nelze dovodit (*a contrario* § 18 odst. 1 z. o. k.). Úprava jednání za právnickou osobu jejím jménem již před jejím vznikem mří

²⁴ VONDRÁČEK, Ondřej. *Elektronické cenné papíry*. 1. vydání. Praha: Auditorium, 2013. s. 27.

²⁵ Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích: „Akcionář je akcionářem okamžikem vzniku společnosti bez ohledu na to, zda byly vydány akcie (proto se po vzoru německého práva zavádí pojem nesplacená akcie), které reprezentují jeho právní postavení.“

očividně na jiné případy (§ 127 o. z.). Identifikační údaje o zakladatelích a upsaných akciích jsou nadto uvedeny ve stanovách, viz § 250 odst. 3 písm. a) z. o. k.

Společnost je povinna vytvořit seznam akcionářů ihned po svém vzniku, a to ex offo, jak je možno dovodit z § 1958 odst. 2 ve spojení s § 11 o. z.²⁶ a průběžně jej také aktualizovat (např. v návaznosti na změny výše základního kapitálu), o čemž bude ještě dále řeč; podle § 264 odst. 2 z. o. k. se totiž do seznamu akcionářů zapisují rovněž změny zapisovaných údajů. Výzvu věřitele zde z povahy věci supluje zápis společnosti do obchodního rejstříku. To jinými slovy znamená, že lhůta pro vytvoření seznamu akcionářů činí pět dnů [viz § 1959 písm. e) o. z.] ode dne zápisu společnosti do obchodního rejstříku.²⁷ Je přitom lhotečné, zdali již byly vydány akcie a zatímní listy či nikoliv. Do seznamu akcionářů se totiž zapisuje i nesplacená akcie (§ 268 z. o. k.).

Jak již bylo shora naznačeno, seznam akcionářů se vede (a zápisy v něm se provádí, stejně jako se vydávají opisy z něj apod.) taktéž po dobu, po kterou se společnost nachází v likvidaci, resp. i v průběhu insolvenčního řízení. Srov. *„Vnitřní život PO se řídí stejnými pravidly jako před vstupem do likvidace (NS 29 Odo 149/2005, VS v Praze 7 Cmo 591/2000, 7 Cmo 471/2008, Vážný 13771).“*²⁸

V případě, že valná hromada rozhodne o změně formy akcií z akcií na jméno na akcie na majitele (k čemuž docházelo především v minulosti, kdy bylo možné ještě vydávat listinné akcie na majitele²⁹), přestává společnost vést seznam akcionářů dnem, kdy nastane změna účinnosti stanov, viz § 434 odst. 1 z. o. k.: *„Při změně druhu nebo formy akcií se práva s tímto druhem nebo formou akcií mění účinností změny stanov bez ohledu na to, kdy dojde k výměně akcií.“* Tímto okamžikem je den zápisu změny formy akcií do obchodního rejstříku (§ 431 odst. 1 z. o. k.).

Otázka, zda je společnost povinna po svém zániku či v jiných případech, kdy již nemá povinnost vést seznam akcionářů, tento seznam archivovat, je diskutována samostatně na jiném místě této práce.

1.5 Forma seznamu akcionářů

Zákon výslovně neurčuje (jak tomu bývá běžně v některých cizích úpravách, např. v Polsku, Švédsku apod.) na rozdíl od obsahu formu, v jaké by měl být seznam akcionářů

²⁶ Jinou soukromou povinností je zde nutno rozumět povinnost vést seznam akcionářů, kterou společnosti ukládá § 264 odst. 1 z. o. k.

²⁷ K počítání této lhůty srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2017, sp. zn. 26 Cdo 4848/2016.

²⁸ JANOŠEK, Vladimír. In PETROV, Jan, VYTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 245, marg. č. 7.

²⁹ Viz úplný výpis z obchodního rejstříku společnosti W.A.G. payment solutions, a.s.

veden. Lze si proto představit seznam listinný, elektronický či uchovávaný v jiné písemné podobě (§ 3026 odst. 1 o. z.).³⁰ Existují dnes již dokonce i komerční aplikace pro vedení seznamu akcionářů. Podpis člena (členů) představenstva na seznamu akcionářů není zákonem vyžadován.

Seznam akcionářů je možné také nechat uveřejnit způsobem umožňujícím dálkový přístup na internetových stránkách společnosti (údaj o čísle bankovního účtu by však bylo zapotřebí anonymizovat, viz § 266 odst. 1 *in fine* z. o. k.) pod příslušnou záložkou, kam by se mohli akcionáři po zadání přihlašovacího jména a hesla tzv. „zalogovat“ a seznam akcionářů si odtud stáhnout. Odpovědnost za technické zabezpečení ochrany osobních údajů v uvedeném případě tíží společnost, popř. i zpracovatele (§ 13 odst. 1 OOÚ).

Společnosti nelze samozřejmě bránit v tom, aby vedla seznam akcionářů v různých podobách. Vystavuje se tím však riziku, že údaje v nich se nemusí shodovat. Zákon neřeší, který seznam by měl mít v tomto případě přednost. Případný střet se proto posoudí podle okolností konkrétního případu. Je však evidentní, že tato skutečnost půjde k tíži společnosti, což se nepřímou podává z dikce § 265 odst. 3 z. o. k. a *contrario*.

1.6 Nahrazení seznamu akcionářů evidencí zaknihovaných cenných papírů

V případě zaknihovaných akcií na jméno zákon možnost vedení seznamu akcionářů v elektronické formě implicitně předpokládá, když uvádí, že stanovy společnosti mohou určit (pouhé rozhodnutí valné hromady či představenstva k tomu tedy evidentně nestačí), že seznam akcionářů je nahrazen evidencí zaknihovaných cenných papírů (tj. zápisem v paměti počítače).

Je-li seznam akcionářů nahrazen evidencí zaknihovaných cenných papírů, vede seznam akcionářů namísto společnosti centrální depozitář. Tímto krokem se však společnost (resp. představenstvo) odpovědnosti za řádné vedení seznamu akcionářů obdobně jako v jiných případech delegace této činnosti na třetí subjekty zříci nemůže (§ 1935 o. z.). Případná odpovědnost centrálního depozitáře by se pak řídila již zmiňovaným § 2913 odst. 1 o. z.

Evidencí zaknihovaných cenných papírů dle § 264 odst. 1 z. o. k. je nutno rozumět evidenci emisí zaknihovaných cenných papírů ve smyslu § 94a zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZPKT“).

³⁰ BERAN, Vladimír. In PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 3001, marg. č. 1.

Tato evidence je součástí centrální evidence zaknihovaných cenných papírů, kterou vede podle českého práva centrální depozitář nebo zahraniční centrální depozitář (§ 92 odst. 1 ZPKT). Na centrální evidenci zaknihovaných cenných papírů pak navazuje tzv. navazující evidence (viz § 91 a § 92 odst. 2 ZPKT), kterou mohou vést kupř. obchodníci s cennými papíry.

Česká republika se tak vydala cestou tzv. dvoustupňové evidence zaknihovaných cenných papírů.³¹ To znamená, že emitent cenných papírů uzavírá smlouvu o evidenci přímo s centrálním depozitářem, zatímco vlastníci cenných papírů (v našem případě akcionáři) mají smluvní vztah pouze s příslušným účastníkem centrálního depozitáře (tj. např. právě s obchodníkem s cennými papíry, viz § 95a ZPKT). Tento účastník je pak v právním vztahu jak s centrálním depozitářem, tak i s vlastníkem cenného papíru (akcionářem). Vlastník cenného papíru (akcionář) v právním vztahu s centrálním depozitářem není. Příkazy ohledně cenného papíru jsou tak podávány vlastníkem cenného papíru pouze prostřednictvím účastníka.

Vzhledem k této skutečnosti je zřejmé, že majetkové účty jsou dvojí povahy (§ 94 ZPKT). Jednak jde o účet, který je veden přímo pro vlastníka akcií (účet vlastníka, § 527 o. z.) a jednak o účet, který je veden pro účastníka centrálního depozitáře, tedy nejčastěji obchodníka s cennými papíry (účet zákazníka), viz § 528 odst. 1 o. z. Majitel tohoto účtu není vlastníkem zaknihovaných akcií na něm evidovaných (odst. 2 téhož ustanovení).

Na účtech vlastníků a zákazníků se uskutečňují převody a zaznamenávají přechody cenných papírů, zatímco seznam akcionářů, jak již bylo řečeno, nahrazuje evidence emisí zaknihovaných cenných papírů dle § 94a ZPKT.³² Evidenci emisí zaknihovaných cenných papírů vede pouze centrální depozitář, údaje k ní však čerpá primárně z účtu vlastníka (z účtů zákazníků totiž konečné vlastníky akcií, čili akcionáře, zjistit nelze).

Účet vlastníka podle § 94 odst. 2 a 3 ZPKT jsou pak oprávněni vést jak centrální depozitář, tak osoby vedoucí evidenci navazující na centrální evidenci zaknihovaných cenných papírů, jimiž jsou již shora zmiňovaní účastníci centrálního depozitáře. Centrální depozitář zpravidla (ne tedy nutně vždy) vede v souladu s § 94 odst. 2 ZPKT centrální evidenci zaknihovaných cenných papírů jen na účtech zákazníků, to znamená, že nemůže bez pomoci těchto třetích osob vědět, kdo je konečným vlastníkem akcií pro účely

³¹ FRANĚK, Michal. In HUSTÁK, Zdeněk a kol. *Zákon o podnikání na kapitálovém trhu. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 584.

³² PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Praha: Aleš Čeněk, 2013. s. 1232.

vedení evidence emise dle § 94a ZPKT, která jediná představuje seznam akcionářů (o tom viz dále).

S vedením seznamu akcionářů tímto způsobem se tedy pojí určité praktické problémy, a proto by se společnost tohoto kroku měla spíše vyvarovat. Zákon o obchodních korporacích jí totiž na řadě míst ukládá povinnosti (namátkově srov. § 266 odst. 1, § 348 odst. 3, § 349 z. o. k.), které se vážou k seznamu akcionářů a aby těmto povinnostem společnost mohla dostát, musí mít údaje z něj plynoucí nutně po ruce, což, pokud seznam akcionářů nevede, přirozeně nemá. Za tím účelem by jej tedy musela vždy od centrálního depozitáře obstarat. *„Nahrazení seznamu akcionářů evidencí zaknihovaných cenných papírů má určité výhody spočívající např. v menší pracnosti, rychlé aktualizaci apod. Je však třeba upozornit i na určité nevýhody. Z § 265 odst. 1 plyne, že práva spojená s akcií na jméno je oprávněna vykonávat ve vztahu ke společnosti osoba vedená v seznamu akcionářů, a pokud společnost seznam sama nevede, zbavuje se do určité míry vlivu na jeho obsah. Chybný zápis v evidenci zaknihovaných cenných papírů může potom společnosti způsobit problémy např. v souvislosti s hlasováním na valné hromadě. Zanedbatelné nejsou ani náklady spojené s vyžádáním výpisu z evidence zaknihovaných cenných papírů.“*³³

Výše poplatku za pořízení výpisu z evidence emise zaknihovaných cenných papírů (§ 99 odst. 1 ZPKT) se může vyšplhat až na 60.000 Kč.³⁴ Nahrazení seznamu akcionářů evidencí zaknihovaných cenných papírů může mít tak zprostředkovaně vliv i na samotné akcionáře, konkrétně pak na jejich účinnou realizaci práva na informace dle § 266 odst. 1 z. o. k., podle něhož jim lze náklady spojené s vydáním opisu seznamu akcionářů (tj. poplatky centrálního depozitáře) předeplatit k úhradě. Akcionáři si pak jistě dvakrát rozmyslí takovou žádost podat.

Další komplikace mohou vyplynout z toho, že akcie jsou evidovány nejen na účtech zákazníků, ale také na účtech vlastníků, které vedou osoby od centrálního depozitáře odlišné, jak bylo výše naznačeno, viz: *„Tyto osoby (jakožto majitelé účtů zákazníků) jsou na jedné straně podle § 111 odst. 3 ZPKT³⁵ povinny centrálnímu depozitáři sdělovat za účelem výpisu z evidence emise potřebné údaje (pozn. autora: o majiteli účtu vlastníka). Jde však na druhé straně o postup, kdy se seznam akcionářů dává postupně dohromady“,* aniž je permanentně dostupný, tj. o postup, který se uskutečňuje ve zcela jiných časových dimenzích a za zcela

³³ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 523.

³⁴ Viz Centrální depozitář cenných papírů. *Sazebník úhrad věcných nákladů centrálního depozitáře* [online] [cit. 7. 4. 2018]. Dostupná na <https://www.cdcp.cz/images/dokumenty/cenik_cdcp/CDCP_cenik_01012018.pdf>.

³⁵ Po novele zákona o podnikání na kapitálovém trhu jde nově o § 94a odst. 5.

*jiných okolností, než jak je tomu v případě postupu podle § 265 odst. 2 z. o. k.*³⁶ a „Aby mohl CDCP poskytnout úplný a aktuální výpis z evidence emise, musí samozřejmě dostat od majitele účtu zákazníků informace o majitelích účtů vlastníka, na kterých je příslušný cenný papír evidován. Ustanovení odstavce 3 tak zajišťuje „průtok“ informací strukturou centrální evidence a evidence na ni navazující – bez něj by povinnost vydat výpis z emise nebyla prakticky proveditelná.“³⁷

1.7 Listinné akcie na jméno

Seznam akcionářů je bytostně spjat s formou akcií, čemuž odpovídá i systematika zákona, kdy § 264 a násl. z. o. k. volně navazuje na § 263 z. o. k. A to jen s akciemi na řad (pro které zákon používá označení akcie na jméno – § 263 odst. 3 z. o. k.), nikoliv však už s akciemi na doručitele (na majitele, § 263 odst. 2 z. o. k.), které se tak do seznamu akcionářů nezapisují, jak ostatně vyplývá z doslovného znění § 264 odst. 1 z. o. k. „*Akcie na jméno se zapisuje [...].*“

Zákon nebrání tomu, aby společnost vydala akcie jak na jméno, tak i akcie na majitele (ať už v rámci jedné emise či postupně). Může proto nastat situace, kdy část akcií bude třeba zapsat do seznamu akcionářů (akcie na jméno) a zbytek nikoliv (akcie na majitele).

Společnost se může rozhodnout, že bude evidovat (se souhlasem všech akcionářů, kteří mají být v takovém seznamu zapsáni, nebude-li k tomu mít některý z titulů uvedených v § 5 odst. 2 OOÚ) rovněž akcie na majitele a jejich vlastníky, což bude v praxi spíše výjimkou. Vzhledem k tomu, že tento seznam není seznamem akcionářů ve smyslu § 264 a násl. z. o. k. nepoužije se na něj např. § 266 z. o. k. atd., ledaže stanovy určí jinak.

Druh (kmenová, prioritní, akcie s jinými zvláštními právy) či podoba akcie (listinná, zaknihovaná, imobilizovaná) není pro vedení seznamu akcionářů nijak určující, stejně jako to, zdali jde o akcii se jmenovitou hodnotou či o akcii kusovou (tzv. typ akcie).³⁸ Jinými slovy, do seznamu akcionářů se zapisují akcie na jméno všech druhů a podob stejně tak jako akcie na jméno se jmenovitou hodnotou i bez ní.

³⁶ PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Praha: Aleš Čeněk, 2013. s. 1228.

³⁷ FRANĚK, Michal. In HUSTÁK, Zdeněk a kol. *Zákon o podnikání na kapitálovém trhu. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 662.

³⁸ S tímto označením akcie se lze setkat např. v článku ČERNÁ, Stanislava. O nepravých a pravých kusových akciích. *Obchodněprávní revue*. 2015, č. 5.

1.8 Zaknihovaná akcie

Znění § 264 odst. 1 z. o. k. přesto vyvolává určité výkladové nejasnosti. Zatímco první věta předmětného ustanovení hovoří jen o akciích na jméno (nikoliv tedy o akciích na majitele), v druhé větě je užito spojení zaknihovaná akcie bez přívlastku (tj. bez rozlišení formy; § 263 odst. 1 z. o. k. věta za středníkem přitom s formou u zaknihované akcie počítá). Není tedy na první pohled jasné, zdali se vedení seznamu akcionářů týká obou forem zaknihovaných akcií anebo pouze zaknihovaných akcií na jméno. Otázka je tedy postavena tak, zdali věta druhá je ve vztahu k větě první *lex specialis*. Nelze totiž přehlédnout, že po novu se již podoba cenného papíru (listinná vs. zaknihovaná) nerozlišuje [k předchozí úpravě srov. § 155 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obch. zák.“)].³⁹ Anebo ještě jinak, jestli věta druhá § 264 odst. 1 z. o. k. jako „jiný právní předpis“ ve smyslu § 525 odst. 2 o. z. vylučuje aplikaci věty první § 264 odst. 1 z. o. k.

V souvislosti s rekodifikací soukromého práva se pojmovým znakem cenného papíru po vzoru zahraničních úprav stala listina (§ 514 o. z.). Zaknihovaný cenný papír vzhledem k tomu že listinou není, nemůže být ani cenným papírem. Jinými slovy řečeno, nově jde o dvě samostatné kategorie věci v právním smyslu, a to o cenné papíry na straně jedné jako movité hmotné věci a o zaknihované cenné papíry na straně druhé coby movité věci nehmotné.

Dle § 525 odst. 2 o. z. přitom platí, že ustanovení o cenných papírech se použijí na zaknihované cenné papíry, ledaže to vylučuje jejich povaha, občanský zákoník nebo jiný právní předpis. Akcií se podle § 256 odst. 1 z. o. k. rozumí cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír.

Dle mého soudu je evidentní, že pojem „zaknihovaná akcie“ užitý v § 264 odst. 1 in fine z. o. k. zdůrazňuje pouze to, co vyplývá již z povahy věci, a to sice, že seznam akcionářů lze nahradit evidencí zaknihovaných cenných papírů právě jen u zaknihovaných akcií (nikoliv tedy i u listinných akcií). De facto tak předmětné ustanovení (druhá věta) vlastně nevyovídá nic o tom, jaké akcie (z hlediska formy) mají být v seznamu akcionářů zapsány.

Řešení je tak třeba hledat již ve větě první § 264 odst. 1 z. o. k., která se zmiňuje jen o akciích na jméno (stejně jako § 266 odst. 1 z. o. k.).⁴⁰ Tím dal zákonodárce najevo, že se seznam akcionářů jako takový týká pouze této formy akcií, což ostatně koresponduje s historickým vnímáním tohoto institutu, např. i za účinnosti obchodního zákoníku se

³⁹ Zákonodárce tak však nečiní vždy důsledně (viz např. § 349 z. o. k.). Připravovaná novela zákona o obchodních korporacích (dále jen „připravovaná novela“) však s listinnou podobou akcií opět počítá (bod 307).

⁴⁰ Shodně VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, výklad k § 264 odst. 1 z. o. k.

v seznamu akcionářů evidovaly pouze zaknihované akcie na jméno, viz § 156 odst. 2 obch. zák. To je také důvod, proč dle mého názoru nelze budovat opačný závěr jen na základě skutečnosti, že u zaknihovaných akcií na majitele je znám stejně jako u zaknihovaných akcií na jméno jejich vlastník (§ 94 odst. 1 ZPKT).

V zákoně o obchodních korporacích je přitom pojem „akcie“ coby legislativní zkratka používán jak pro akcie jako cenný papír tak i pro akcie jako zaknihovaný cenný papír, za který je třeba v tomto případě dosadit onen dovětek „na jméno“. Soudím tedy, že do seznamu akcionářů se povinně zapisují jen zaknihované akcie znějící na jméno.

1.9 Imobilizovaná akcie

Imobilizované akcie stejně jako klasické listinné akcie mají listinou podobu. Tvoří tak jakýsi mezistupeň mezi akciemi a zaknihovanými akciemi. Od klasických listinných akcií se imobilizované akcie odlišují především v tom, že jsou emitentem uloženy v hromadné úschově u schovatele a jednotliví akcionáři je tak zpravidla nemají fyzicky ve své moci.

Imobilizované akcie na rozdíl od zaknihovaných akcií tedy cenným papírem jsou [arg. § 2413 o. z. a § 93a ZPKT, srov. zejména slova „cenný papír“ a „listina“ ve spojení s § 256 odst. 1 z. o. k.: „*Akcie je cenný papír (což platí bezesbytku i pro imobilizovaný cenný papír) nebo zaknihovaný cenný papír...*“], proto na ně bez dalšího dopadá výměr § 264 odst. 1 z. o. k. věta první.

Čili i u nich platí (stejně jako v případě listinných akcií a zaknihovaných akcií), že do seznamu akcionářů se zapisují pouze tehdy, mají-li formu akcií na jméno⁴¹, na majitele totiž mohou znít také (§ 263 odst. 2 z. o. k.). Je přitom nerozhodné, jestli k imobilizaci došlo hned při vydání akcií postupem dle § 2413 o. z., či poté, co akcie již byly vydány dle § 93a ZPKT.

Není úplně zřejmé, zdali i u imobilizovaných akcií na jméno mohou stanovy společnosti určit, že seznam akcionářů se nahrazuje evidencí imobilizovaných cenných papírů [tj. samostatnou evidencí investičních nástrojů dle § 93 odst. 1 písm. b) ZPKT, k tomu srov. § 2412 odst. 2, § 2413 odst. 3 a § 2414 o. z. a § 406 odst. 1 z. o. k.].

Doslovný výklad § 264 odst. 1 věta druhá z. o. k. mluví proti („*Vydala-li společnost zaknihované akcie...*“). Spokojit se s takovým závěrem by však bylo v rozporu se smyslem a účelem tohoto ustavení. Pakliže je společnosti, jde-li o zaknihované akcie, dovoleno, aby namísto ní vedl seznam akcionářů centrální depozitář, není rozumného důvodu jí toto právo

⁴¹ Shodně VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, výklad k § 264 odst. 1 z. o. k.

nepřiznat,⁴² i pokud jde o evidenci vedenou schovatelem (jímž může být i centrální depozitář⁴³), na níž se *nota bene* použijí podle § 93a odst. 7 ZPKT přiměřeně ustanovení upravující evidenci emisí zaknihovaných cenných papírů, která nahrazuje právě seznam akcionářů v případě zaknihovaných akcií, určí-li tak stanoví.⁴⁴ Pochopitelně však pouze za předpokladu, bude-li tato evidence schovatele obsahovat všechny údaje vymezené v § 264 odst. 2 a 3 z. o. k. Okruh osob, které mohou být schovateli imobilizovaných cenných papírů, je nadto zákonem omezen pouze na vybrané subjekty (srov. § 93a odst. 5 ZPKT a § 2413 o. z.), u nichž lze předpokládat, že tuto evidenci povedou řádným způsobem. Výpis z evidence imobilizovaných akcií na jméno nahrazující seznam akcionářů vydá společnosti na její žádost schovatel (§ 93a odst. 7 ve spojení s § 94a odst. 2 ZPKT).

1.10 Nesplacené akcie

V seznamu akcionářů figurují rovněž údaje o nesplacených akciích (§ 268 z. o. k.), které nejsou cennými papíry, poněvadž jako listiny fyzicky neexistují. V jejich případě jde toliko o ambici zákonodárce pojmenovat obligaci existující mezi akcionářem a společností do doby, než je splacen emisní kurs akcie. Dříve totiž zákon nedovoluje společnosti vydat akcionáři akcie coby cenný papír, viz § 256 odst. 2 a 3 z. o. k.

Nesplacenou akcií tak může být *ergo* i imobilizovaná akcie. Za nesplacenou akcii je třeba považovat s ohledem na dvojí odkaz i zaknihovanou akcii, k tomu srov. § 256 odst. 4 z. o. k. (na nesplacené akcie se použijí ustanovení o akciích) a § 525 odst. 2 o. z. [na zaknihované akcie se použijí ustanovení o akciích, srov. také § 285 odst. 2 písm. e) z. o. k.].

U nesplacených akcií se rovněž rozlišuje forma (§ 256 odst. 4 ve spojení s § 263 z. o. k.) atd. Zápis v seznamu akcionářů se proto týká opět jen nesplacené akcie na jméno.

Jak bylo shora vyloženo, společnost je povinna zapsat nesplacenou akcii do seznamu akcionářů *ihned* po svém zápisu do obchodního rejstříku. Při zvýšení základního kapitálu se nesplacená akcie zapíše do seznamu akcionářů *ihned* po tom, kdy byla účinně upsána, i když ještě nenastaly účinky zvýšení základního kapitálu (§ 492 odst. 2 z. o. k.). Rozhodující totiž je, že již od okamžiku účinného úpisu akcií může akcionář vykonávat akcionářská práva, což

⁴² Tamtéž.

⁴³ Viz § 92 odst. 4 ZPKT.

⁴⁴ Shodně PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Praha: Aleš Čeněk, 2013. s. 1227. V komentáři ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1128 s. se objevují protichůdné závěry. Zatímco komentář I. Štenglové k § 264 odst. 1 z. o. k. tuto možnost připouští, komentář od P. Šuka k § 406 odst. 1 ji naopak vylučuje. Přípravovaná novela (bod 286) již staví tuto otázku na jisto.

je informace, ke které by měli mít ostatní akcionáři prostřednictvím opisu seznamu akcionářů přístup (§ 266 odst. 1 z. o. k.).

U nesplacených akcií bude v seznamu akcionářů zpravidla chybět z obligatorně zapisovaných údajů jen údaj o číselném označení, jelikož akcie v okamžiku zápisu nesplacených akcií do seznamu akcionářů ještě nebudou jako cenný papír právně existovat (proto se také § 264 až 267 z. o. k. použijí pro nesplacené akcie toliko přiměřeně – viz § 268 z. o. k.). Lze však připustit, aby společnost jednotlivé akcie mezi akcionáře dopředu pomyslně rozdělila a nesplaceným akciím přidělila příslušné číslo akcií, s nímž budou akcionáři po splacení emisního kurzu akcie jako cenné papíry nakonec i vydány.

Do seznamu akcionářů bude třeba u nesplacené akcie nechat zapsat i výši dosud splacené, resp. nesplacené části emisního kurzu akcie a lhůty pro jeho splacení [*per analogiam* § 285 odst. 2 písm. f) ve spojení s § 268 z. o. k.]. Bez znalosti tohoto údaje by totiž kupř. kvalifikovaní akcionáři nemohli účinně realizovat právo na podání akcionářské žaloby na splacení emisního kurzu proti akcionáři, který je v prodlení s jeho splacením (§ 371 z. o. k.).

1.11 Nevydané akcie

Co bylo shora řečeno o nesplacené akci, platí přiměřeně i pro nevydanou akci. Nevydaná akcie je stejně jako nesplacená akcie pouhou obligací (není tedy cenným papírem, listinou). Přesněji řečeno nevydaná akcie ztělesňuje závazkový vztah mezi společností a akcionářem do doby, než je akcionáři vydána akcie (§ 256 odst. 3 z. o. k.). Hlavní rozdíl mezi nesplacenou akcií a nevydanou akcií spočítá pak v tom, že v případě nevydané akcie byl již splacen celý emisní kurs akcie. Zákon proto ani nepočítá s tím, že by nevydaná akcie mohla být nahrazena zatímním listem, jak je tomu u nesplacené akcie, kde tento postup dává smysl právě proto, že emisní kurs akcie ještě splacen nebyl (§ 285 odst. 1 z. o. k.).

Společnost je povinna⁴⁵ akcionářům *ex offio* – tedy bez zvláštní žádosti (což lze dovodit např. z § 502 či § 510 odst. 2 z. o. k.) – vydat akcie po splacení jejich emisního kurzu, ať už byly akcie upsány při založení společnosti či v souvislosti se zvýšením základního kapitálu.

Vzhledem k tomu že mezi splacením emisního kurzu akcií a jejich vydáním podle § 520 odst. 1 o. z. v praxi zpravidla dochází k určité prodlevě, a to ať už z objektivních důvodů, kdy je kupř. třeba akcionáře vyzvat způsobem stanoveným zákonem a stanovami pro

⁴⁵ HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLŮVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 510.

svolání valné hromady, aby se dostavili k převzetí nových akcií, či ze subjektivních důvodů (akcionáři jsou v prodlení s převzetím akcií), měla⁴⁶ by společnost do seznamu akcionářů zapisovat i nevydané akcie, a to *ihned* po splacení emisního kursu akcií a to i navzdory tomu, že § 268 z. o. k. se zmiňuje jen o nesplacené akci (argument a minori ad maius).⁴⁷ Z obsahu seznamu akcionářů by mělo být patrné, které akcie jsou nesplacené, nevydané a které naopak vydané.

Změnu zapsaných údajů z nevydané akcie na (vydanou) akcii by měla společnost provést (z vlastní iniciativy) *ihned* po vydání akcií, do té doby totiž akcie jako cenný papír stále z hlediska práva neexistují.⁴⁸

1.12 Zatímní list

Společnost je povinna do seznamu akcionářů zapsat také zatímní list (§ 268 z. o. k.), který lze (s určitým zjednodušením) definovat jako nesplacenou akci vtělenou do cenného papíru (§ 285 odst. 1 z. o. k.). Samotný zatímní list může znít toliko na řad (čili nikoliv na majitele) a být vydán jen v listinné podobě.⁴⁹ Lze jej vydat bez ohledu na to, zda jde o akcie upsané při založení společnosti či o akcie upsané při zvýšení základního kapitálu. Společnost je oprávněna (umožňují-li to stanovy) nahradit nesplacenou akci zatímním listem, nikoliv však povinna.

Nahradit zatímním listem lze, jak nesplacené akcie na jméno, tak i na majitele [§ 285 odst. 2 písm. e) z. o. k.]. V seznamu akcionářů se proto budou z povahy věci zaznamenávat pouze zatímní listy, které nahrazují nesplacené akcie na jméno.

Výraz „přiměřeně“ v § 268 z. o. k. značí, že § 264 až 267 z. o. k. se na zatímní listy nepoužijí v plném rozsahu. Tak např. okruh údajů zapisovaných o zatímních listech do seznamu akcionářů bude širší⁵⁰, než je tomu u akcií a bude zahrnovat mj. jmenovitou hodnotu tvořenou součtem jmenovitých hodnot nesplacených akcií, počet a druh akcií, které zatímní list nahrazuje, splacenou a nesplacenou část emisního kursu akcií a lhůty pro jeho splácení.

⁴⁶ Shodně VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, výklad k § 264 odst. 1 z. o. k.

⁴⁷ Ani vládní návrh zákona o obchodních korporacích v původním znění (viz § 276) s nevydanou akcií nepočítal: „Ustanovení § 272 až 275 se použijí přiměřeně také pro nesplacené akcie, zatímní listy a jiné účastnické cenné papíry nahrazující akcie.“ Tento nedostatek má odstranit připravovaná novela (bod 319).

⁴⁸ VÍTEK, Jindřich. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1856.

⁴⁹ Shodně HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 546.

⁵⁰ Shodně PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Praha: Aleš Čeněk, 2013, s. 1241 a 1242.

Ze seznamu akcionářů tudíž musí být poznat, kolik akcií vlastní každý akcionář, neboť tato informace se týká akcionářské struktury a je významná pro strategická rozhodnutí akcionáře (viz např. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 3. 11. 2015, sp. zn. 19 Cm 59/2015).

1.13 Skutečnosti zapisované do seznamu akcionářů

Do seznamu akcionářů se zapisují obligatorně následující údaje o akcionářích a akciích: označení druhu akcie, její jmenovitá hodnota, jméno a bydliště nebo sídlo akcionáře (nikoliv však rodné číslo či datum narození, což lze z hlediska jednoznačné identifikace akcionáře považovat za nedostatek současné úpravy),⁵¹ číslo bankovního účtu vedeného u osoby oprávněné poskytovat bankovní služby ve státě, jenž je plnoprávným členem OECD, označení akcie, oddělení nebo převod samostatně převoditelného práva a změny zapisovaných údajů (§ 264 odst. 2 z. o. k.).

De lege feranda by nebylo od věci rozšířit tyto údaje o skutečnosti zapisované do evidence zaknihovaných cenných papírů (§ 94 odst. 1 ZPKT), jakými jsou údaj o zastavení akcie, o omezené převoditelnosti akcie, o správci či jiné osobě oprávněné vykonávat práva spojená s akcií, o osobě, která je zástavním věřitelem atd. Dále např. o údaj o sistaci práv akcionáře, o tom, že se akcie nachází ve společném jmění manželů, že jsou zatíženy předkupním či jiným obdobným právem apod.

Spíše než o seznamu akcionářů by se dalo mluvit o seznamu akcií. Může za to skutečnost, že u každé akcie musí být v seznamu akcionářů zapsáno i její označení. Převažující praxe je proto taková, že jeden řádek v seznamu akcionářů (vedený např. ve formě excelovské tabulky) představuje jednu akcii. Má to své ryze praktické důvody. Každá akcie může mít jinou jmenovitou hodnotu, u některé může dojít k oddělení samostatně převoditelného práva u jiné nikoliv, všechny akcie nemusí tvořit stejný druh apod.

Společnosti však nic nebrání v tom, aby si zvolila (jiný) svůj vlastní způsob vedení seznamu akcionářů. Zákon totiž v tomto směru žádná vodítka nedává. Na druhou stranu je však zřejmé, že zvolený způsob vedení seznamu akcionářů nesmí popírat jeho smysl, to znamená, že ať už je seznam akcionářů veden jakýmkoliv způsobem, musí být způsobilý plnit

⁵¹ Zákon nelpí na dikci, podle které by musel být akcionář jednoznačně identifikován [§ 259 odst. 1 písm. e) z. o. k.]. Na identifikaci akcionáře v seznamu akcionářů jsou tak kladeny nižší nároky, než na jeho identifikaci na samotné akci.

funkce, které s ním zákon spojuje. Ze seznamu akcionářů by tak měl jít kupř. zjistit a to až už samostatně nebo ve spojení se zněním stanov údaj o počtu hlasů každého akcionáře.⁵²

1.13.1 Označení druhu akcie

Označení druhu akcie (§ 276 z. o. k.) by mělo souhlasit s názvem akcie uvedeným ve stanovách [§ 250 odst. 2 písm. d) z. o. k.] a na akcii [§ 259 odst. 1 písm. f) z. o. k.]. V seznamu akcionářů proto stačí uvést název druhu akcie, arg. slovem „označení“ v § 264 odst. 2 z. o. k. (např. kmenová, prioritní⁵³, zakladatelská⁵⁴, investorská a manažerská⁵⁵, zlatá⁵⁶, středisková⁵⁷, preferovaná akcie s emisním ážiem⁵⁸, privilegovaná⁵⁹, bytová akcie⁶⁰ apod.). Konkrétní práva s akcií spojená zde není třeba zvlášť vypisovat.

Druh akcií však musí být v seznamu akcionářů vymezen (jak již bylo opakovaně řečeno) dostatečně určitě tak, aby (alespoň ve spojení se stanovami), bylo zřejmé, jakým druhem akcií (tedy jakými právy a povinnostmi s nimi spojenými) každý akcionář disponuje.

V opačném případě by nebylo možné zjistit rozložení sil ve společnosti např., který konkrétní akcionář má právo veta, akcie bez hlasovacích práv, přednostní právo na výplatu dividendy apod., což jsou všechno cenné informace pro efektivní výkon akcionářských práv, např. pro rozhodnutí akcionáře, zda se bude účastnit valné hromady, zda podpoří určitý návrh usnesení apod. a vedení takového seznamu akcionářů by úplně postrádalo smysl.

Tyto informace přitom potřebuje mít k dispozici i sama společnost z důvodu řádného plnění svých povinností ve vztahu k akcionářům: „*Má-li seznam akcionářů plnit svou roli, musí samozřejmě obsahovat především označení druhu akcií... Zde je pro společnost dán základ informace o „kvalitě“ práv, která vůči ní akcionář má.*“⁶¹ Bez nich by např. leckdy nešlo⁶² konat valnou hromadu, protože svolatel by nebyl schopen určit počet hlasů přítomných akcionářů. Akcionáři totiž nemusí při prezenci akcie fyzicky předkládat ke

⁵² PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Praha: Aleš Čeněk, 2013. s. 1229.

⁵³ Srov. např. úplný výpis z obchodního rejstříku společnosti W.A.G. payment solutions, a.s.

⁵⁴ Srov. např. čl. 5 odst. 3 stanov společnosti Pivovar Kout na Šumavě a.s. ve znění účinném od 7. 12. 2016, které jsou založeny ve sbírce listin u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. B 1965/SL1/KSPL.

⁵⁵ Srov. např. úplný výpis z obchodního rejstříku společnosti CENTRAL EUROPE INDUSTRY PARTNERS, a.s.

⁵⁶ Srov. např. úplný výpis z obchodního rejstříku společnosti EICHLER COMPANY a.s.

⁵⁷ Srov. např. úplný výpis z obchodního rejstříku společnosti Elekom a.s.

⁵⁸ Srov. např. čl. 5.1 stanov společnosti Nutit a.s. ve znění účinném od 1. 6. 2015, které jsou založeny ve sbírce listin u Městského soudu v Praze pod sp. zn. B 20822/SL1/MSPH.

⁵⁹ Srov. např. úplný výpis z obchodního rejstříku společnosti FIDENA a.s.

⁶⁰ Srov. např. čl. 4.3 stanov společnosti PETRSKÁ, a.s. ve znění účinném od 20. 9. 2016, které jsou založeny ve sbírce listin u Městského soudu v Praze pod sp. zn. B 6435/SL74/MSPH.

⁶¹ PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Praha: Aleš Čeněk, 2013. s. 1228.

⁶² Pomímám pochopitelně situaci, kdy společnost tyto údaje zná, jen je nemá v rozporu se zákonem zapsány v seznamu akcionářů.

kontrole (§ 265 odst. 1 z. o. k.). Minoritní akcionáři pak často ani neví, kolik akcií vlastně vlastní apod.

Lze proto doporučit, aby u zápisu druhu akcií v seznamu akcionářů byl zaznamenán i odkaz na konkrétní článek stanov, kde jsou specifikována práva a povinnosti toho kterého druhu akcií.

1.13.2 Jmenovitá hodnota

U jmenovité hodnoty akcií se do seznamu akcionářů zapisuje peněžní vyjádření hodnoty předmětu vkladu do základního kapitálu společnosti (§ 15 odst. 1 z. o. k.), což je, jinými slovy, peněžitá částka na akcii uvedená. U kusové akcie bude tento údaj z povahy věci chybět (§ 257 odst. 4 z. o. k.).

V doktríně byl pak prezentován závěr, že pokud stanovy společnosti připouští vydání kusových akcií s rozdílnou vahou hlasů, že v takovém případě bude potřeba v seznamu akcionářů obligatorně evidovat namísto údaje o jmenovité hodnotě údaj o počtu hlasů, které jsou s jednotlivými kusovými akciemi spojeny,⁶³ s čímž nezbyvá než souhlasit. Na základě tohoto údaje lze totiž usuzovat obdobně jako u akcií se jmenovitou hodnotou na rozsah hlasovacích práv akcionáře (ledaže⁶⁴ s akciemi o stejné jmenovité hodnotě jsou spojena různá zvláštní práva, např. rozdílná váha hlasů – § 276 odst. 3 z. o. k.), což jinak zjistit nelze.

1.13.3 Identifikační údaje akcionáře

Obsah pojmů „jméno“ a „bydliště“ nebo „sídlo“ akcionáře vychází z obecné úpravy, která se nachází v občanském zákoníku. V této souvislosti proto odkazují na odbornou literaturu, která se výkladu těchto pojmů věnuje. Ke jménu akcionáře (člověka) proto srov. výklad k § 77 o. z. a násl. a k bydlišti pak k § 80 o. z. K názvu akcionáře (právnícké osoby) viz § 132 o. z. a násl. (jde-li o obchodní firmu podnikatele srov. *lex specialis* § 423 o. z. a násl.) a sídlu pak § 136 o. z. a násl. (jde-li o sídlo podnikatele srov. *lex specialis* § 429 o. z.).

Bližší komentář si zasluhují následující otázky. Akcionář (fyzická osoba) se do seznamu akcionářů zapisuje pod svým celým jménem (tedy s uvedením osobního jména a příjmení) a nikoliv např. jen pod příjmením. Nahrazení jména pseudonymem ovšem možné je (§ 79 odst. 2 o. z.), avšak jen za podmínky, nemůže-li mít veřejnost (včetně společnosti a ostatních akcionářů) pochybnost o totožnosti osoby akcionáře, jinak by vedení seznamu

⁶³ PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Praha: Aleš Čeněk, 2013. s. 1229.

⁶⁴ Tato skutečnost by měla být zachycena v seznamu akcionářů již v rámci zápisu údajů o druhu akcií.

akcionářů v této podobě nedávalo smysl. Šlo by totiž o snůšku údajů, které by nebylo možné přiřadit ke konkrétní osobě. V případě shody jmen (typicky u osob blízkých žijících na stejné adrese) lze v seznamu akcionářů uvést rozlišující údaj (např. mladší/starší), např. pro účely adresování pozvánky na valnou hromadu (§ 406 odst. 1 z. o. k.). Pakliže je akcionářem stát, uvede se v seznamu akcionářů také organizační složka, která za stát jedná.

Je-li akcie ve spoluvlastnictví, zapíšu se do seznamu akcionářů všichni spoluvlastníci s určením podílů. O zápisu správce společné věci do seznamu akcionářů zákon mlčí a ponechává tak tuto otázku k řešení stanovám. Je-li akcie ve společném jmění manželů, zapíše se do seznamu akcionářů jen ten z manželů, který se v době trvání manželství stal akcionářem (§ 709 odst. 3 o. z.). Je-li akcie vyčleněna do svěřenského fondu, figuruje v seznamu akcionářů jméno svěřenského správce (§ 1456 o. z.). Do seznamu akcionářů je také třeba nechat zapsat vlastní akcie společnosti.

Z dikce § 264 odst. 1 z. o. k. je zřejmé (viz „jméno a bydliště nebo sídlo *akcionáře*“), že do seznamu akcionářů se zapisují obligatorně pouze identifikační údaje o akcionáři a ne tedy údaje o jiných osobách jako je např. opatrovník, správce pozůstalosti, zástavní věřitel, předkupník, insolvenční správce. Za akcionáře je třeba považovat pouze osobu, která je vlastníkem akcií společnosti (nestanoví-li zákon jinak, jako např. u svěřenského správce, který ač není vlastníkem akcií ve svěřenském fondu, do seznamu akcionářů se zapisuje). Je přitom zcela nerozhodné, zdali v konkrétním případě za akcionáře vykonává (ať už dobrovolně či nuceně) akcionářská práva třetí osoba. Tato jiná osoba totiž jen z tohoto titulu akcionářem společnosti být nemůže (a ani není).

Pojmy bydliště a sídlo užití v § 264 odst. 1 z. o. k. je třeba vykládat nezávisle na úpravě uvedené v občanském zákoníku v tom směru, že se jimi rozumí toliko adresa, kterou akcionář společnosti sdělil pro účely zápisu tohoto údaje do seznamu akcionářů. Společnost proto není povinna (a v podstatě ani oprávněna) pátrat po tom, zdali adresa sdělená akcionářem odpovídá definici bydliště a sídla, jak s těmito pojmy pracuje občanský zákoník.

Do seznamu akcionářů proto lze jako adresu bydliště akcionáře zapsat např. adresu jeho trvalého pobytu, byť se zde akcionář nezdržuje s úmyslem žít tam s výhradou změny okolností trvale a ani tam nežije. Stejně tak podle mého soudu nic nebrání tomu, aby v případě akcionáře právnické osoby bylo do seznamu akcionářů zapsáno jeho skutečné sídlo a nikoliv sídlo formální (zapsané např. v obchodním rejstříku). V případě zneužití (např. pokud by akcionář označil jako adresu svého bydliště či sídla místo v cizím státě, ačkoliv by bylo zjevné, že jde toliko o šikanu), by společnost mohla trvat na sdělení jiné adresy se všemi důsledky z toho pro akcionáře vyplývajícími (§ 265 odst. 3 z. o. k.). V obecné rovině se však

(typicky pokud půjde o zahraničního akcionáře) zápis cizozemské adresy do seznamu akcionářů zákonu nijak neprotivní, a proto je třeba na tuto adresu např. doručovat akcionáři pozvánku na valnou hromadu (usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 3. 2018, sp. zn. 7 Cmo 150/2017).

Ochrana společnosti je pak dostatečně zajištěna již tím, že při komunikaci s akcionářem se může spoléhat toliko⁶⁵ na údaje uvedené v seznamu akcionářů, byť by již nebyly aktuální. Je přitom nerozhodné, jestli společnost o této skutečnosti předem věděla či nikoliv. Je totiž věcí akcionáře (viz zásada práva náleží bdělým, která se zrcadlí v § 265 odst. 3 z. o. k.), aby společnosti oznámil změnu údajů zapsaných v seznamu akcionářů.

1.13.4 Číslo bankovního účtu

Číslo bankovního účtu jako povinnou náležitost seznamu akcionářů zavedl zákon č. 134/2013 Sb. o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů (dále jen „z. z. t.“) s tím, že: *„Vzhledem ke skutečnosti, že tento seznam nemusí být vždy důvěryhodný a akciové společnosti nehrozí zásadní riziko v případě jeho nevedení či neaktualizování, navrhuje se, aby výplata dividend akcionáři s listinnými akciemi na jméno probíhala pouze na účet vedený u osoby oprávněné poskytovat bankovní služby ve státě, jenž je členem Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, nebo v členském státu Evropské unie. Na tyto subjekty pak budou dopadat povinnosti podle zákona proti praní špinavých peněz. Je nutné zdůraznit, že tato nová povinnost může mít negativní dopady na akcionáře ze zemí, které nejsou členy Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Na druhou stranu se však tato povinnost neukládá akciovým společnostem, u nichž zůstanou zachovány akcie na majitele. Taková povinnost se totiž jeví jako nadbytečná, protože již evidenci samotných akcionářů povedou osoby, na které dopadá regulace AML.“*

Majitelem bankovního účtu nemusí být nutně sám akcionář, jelikož zásadě transparentnosti je učiněno za dost již tím, že pohyb peněžních prostředků je díky bezhotovostnímu převodu bezpečně zdokumentován, lhostejno kdo je příjemce těchto prostředků. Číslo bankovního účtu se však vždy vztahuje k akcionáři, u zástavního věřitele se v seznamu akcionářů neeviduje (§ 1332 o. z.).⁶⁶

Ustanovení § 349 z. o. k. (k tomu srov. v něm použitý výraz „*listinné akcie na jméno*“) ve vazbě na § 264 odst. 2 z. o. k. vyvolává pochybnosti na jaké akcie se povinnost zápisu čísla

⁶⁵ Tím však není nikterak dotčeno právo společnosti se dovolat skutečného bydliště, resp. zapsaného sídla, akcionáře dle § 80 odst. 1 o. z. a § 137 odst. 2 o. z.

⁶⁶ „*Domníváme se, že povinnost evidovat číslo bankovního účtu zástavního věřitele (či schovatele zastavených cenných papírů) v seznamu akcionářů nevzniká, třebaže to z praktických důvodů tam být uvedeno může.*“ JEŽEK, Marek. *Cenné papíry v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 215.

bankovního účtu do seznamu akcionářů vztahuje. Jinými slovy, není zřejmé, zdali povinnost zápisu dopadá jen na listinné anebo i na imobilizované či zaknihované akcie. Řešení je dle mého soudu nutné hledat v zákoně č. 134/2013 Sb. a důvodové zprávě k němu: „*Doplnit číslo bankovního účtu na seznam akcionářů nemá význam, pokud společnost vydala zaknihované akcie, a to z důvodu, že povinnost poskytnout peněžitá plnění společníkovi pouze na účet u banky, která může poskytovat služby v členském státě OECD, Evropské unie nebo EHP, se vztahuje pouze na případy, kdy akcionář vlastní listinnou akcii na jméno.*“ Dlužno dodat, že byť díkce § 349 z. o. k.⁶⁷ odpovídá více méně znění § 156 odst. 11 obch. zák., v § 264 odst. 2 z. o. k. není na rozdíl od § 156 odst. 2 obch. zák.: „*Jestliže společnost vydala listinné akcie na jméno, obsahuje seznam akcionářů i číslo bankovního účtu...*“ vztah mezi podobou akcie a číslem bankovního účtu výslovně vyjádřen. Nicméně to není argument, který by byl sto výše přijatý závěr (a to sice, že číslo bankovního účtu není v seznamu akcionářů u zaknihovaných a imobilizovaných akcií nutné uvádět) zvrátit, a to už jen proto, že bylo stěží záměrem zákonodárce přijít od 1. 1. 2014 – po téměř půl roce účinnosti zákona č. 134/2013 Sb. – s novou koncepcí (opak se z důvodové zprávy k zákonu o obchodních korporacích nepodává). Je však korektní zmínit, že centrální depozitář zastává opačný názor. Ve svém provozním řádu proto s účinností od 20. 3. 2014 rozšířil rozsah evidovaných údajů o údaj o bankovním účtu pro výplatu dividendy vlastníkům akcií.⁶⁸

Připravovaná novela výše uvedené nejasnosti odstraňuje. Ust. § 348 odst. 3 z. o. k. se navrhuje zrušit bez náhrady ve vazbě na navrhovanou změnu § 349 z. o. k., který by po novele měl vypadat takto: „*Společnost poskytuje veškerá peněžitá plnění ve prospěch akcionáře nebo osoby, které svědčí samostatně převoditelné právo, výhradně bezhotovostním převodem na bankovní účet.*“ Důvodová zpráva k tomu uvádí: „*Za účelem zvýšení transparentnosti akciových společností se navrhuje zobecnit stávající pravidlo, které vyžaduje, aby se veškerá peněžitá plnění vyplácela bezhotovostně na účet uvedený v seznamu akcionářů, tak, aby nedopadalo pouze na akcionáře vlastníci listinné akcie na jméno. Napříště se může jakákoli distribuce vlastních zdrojů uskutečnit pouze bezhotovostním*

⁶⁷ Při výkladu § 348 odst. 3 z. o. k. je tak nutno přihlížet ke znění § 349 z. o. k., což mj. znamená, že prvně citovaný paragraf v praxi dopadne rovněž jen na listinné akcie na jméno (a ne např. na zaknihované akcie).

⁶⁸ Viz Centrální depozitář cenných papírů. *Informace a služby pro veřejnost i profesionály* [online] [cit. 7. 4. 2018]. Dostupná na: <<http://www.centraldepository.cz/index.php/cz/tiskove-centrum/novinky-a-tiskove-zpravy/226-zapis-bankovnich-uctu-pro-vyplatu-dividendy>>. Oporu pro tento výklad nalézá centrální depozitář v § 525 odst. 2 o. z., který stanoví, že ustanovení o cenných papírech (podle dřívější terminologie listinných cenných papírech) se použijí i na zaknihované cenné papíry, ledaže to vylučuje jejich povaha, občanský zákoník nebo jiný právní předpis. Vzhledem k tomu, že v tomto případě nemá místo žádné z uvedených vylučujících ustanovení, vzniká zde dle centrálního depozitáře povinnost, aby i u zaknihovaných akcií na jméno bylo evidováno číslo bankovního účtu. Tento právní názor je dle centrálního depozitáře podpořen již zmiňovaným § 348 odst. 3 z. o. k.

převodem na bankovní účet, a to nejen ve prospěch akcionářů (bez ohledu na podobu a formu akcie), ale i osob, na které bylo převedeno samostatně převoditelné právo na podíl na zisku, na podíl na jiných vlastních zdrojích atd., včetně osob oprávněných z kupónu.“

Po dobu prodlení akcionáře se sdělením čísla účtu společnosti mu společnost nemůže vyplatit podíl na zisku či jiná peněžitá plnění (§ 348 odst. 3 a § 349 z. o. k.) Citovaná ustanovení totiž určují zvláštní způsob splnění dluhu (§ 1926 a násl. o. z.).

Osoba vedoucí účet akcionářům musí být oprávněna poskytovat bankovní služby v zemích OECD. Dle obchodního zákoníku to byly krom toho i země EU nebo EHP. Akcionáři tak nemohou mít dnes v seznamu akcionářů zapsán bankovní účet např. z těchto členských států EU: Chorvatsko, Bulharsko a Rumunsko, ty totiž členy OECD nejsou. Připravovaná novela toto omezení opouští (bod 318). Nově bude tedy možné mít veden účet u jakéhokoliv poskytovatele bankovních služeb.

1.13.5 Označení akcie

Označením akcie dle § 264 odst. 1 z. o. k. se rozumí její číselný identifikátor [srov. také § 413 odst. 1 písm. c) z. o. k.], který slouží k odlišení jedné akcie od druhé (a tedy i k její individualizaci jako věci v právním smyslu). Nejde tedy o označení ve smyslu § 259 odst. 1 písm. a) z. o. k.⁶⁹ Že jde o akcii, plyne přímo z údajů povinně zapisovaných do seznamu akcionářů. Připravovaná novela (bod 318) tuto otázku staví na jisto, když stanoví, že do seznamu akcionářů se zapisuje číselné označení listinné akcie.

Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 7. 2. 2017, sp. zn. 14 Cmo 205/2016 judikoval, že sám pojem číselné označení akcie je třeba interpretovat extenzivně tak, že toto označení nemusí být výlučně jen numerické, nýbrž může být též alfanumerické. Číselné označení (imobilizované) akcie tvoří její povinnou obsahovou náležitost (§ 260 odst. 1 z. o. k.). U zaknihované akcie se číselné označení až na určité výjimky (např. § 527 odst. 1 z. o. k.) neuvádí (a contrario § 260 odst. 2 in fine z. o. k.) a tedy do seznamu akcionářů nezapisuje.

Ve shora zmíněném rozhodnutí Vrchní soud v Praze dospěl dále k následujícím závěrům klíčovými pro aplikační praxi: *„V seznamu akcionářů musí být podle § 264 odst. 2 z. o. k. uveden údaj o číselném označení akcií jednotlivých akcionářů. Je zcela jistě právem každého akcionáře mít konkrétní povědomost o poměrech společnosti a rozložení hlasů při případném hlasování na valné hromadě společnosti. V tomto směru podle názoru odvolacího soudu argumentace odvolatelky neobstojí, neboť opačný výklad slovního spojení „označení*

⁶⁹ Shodně VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, výklad k § 264 odst. 2 z. o. k.

akcie“ uvedený v § 264 odst. 2 ZOK by znamenal pouhé zjištění počtu jednotlivých akcionářů, druhu akcií, jejich jmenovité hodnoty, avšak elementární, pro potřeby akcionáře důležitou skutečnost o počtu akcií by se nedozvěděl a nemohl by si učinit ucelený obraz o poměrech společnosti, jejímž je akcionářem, zejména v souvislosti s rozložením hlasů akcionářů na valné hromadě. Nejde totiž o seznam akcií, nýbrž o seznam akcionářů, tudíž u každého akcionáře musí být v seznamu uveden i počet jeho akcií.“

1.13.6 Oddělení a převod samostatně převoditelného práva

Oddělením samostatně převoditelného práva (např. práva na vyplacení podílu na zisku či likvidačním zůstatku) zákon označuje případy, kdy je od akcie toto právo odděleno a následně spojeno s cenným papírem vydaným k této akci (tím je např. kupón či opční list), resp. situaci, kdy společnost dala příkaz k zápisu samostatně převoditelného práva spojeného se zaknihovanou akcií do evidence zaknihovaných cenných papírů (§ 282 odst. 1 z. o. k.), analogicky lze patrně tento závěr (stejně jako v případě nahrazení seznamu akcionářů evidencí zaknihovaných cenných papírů) vztáhnout i na imobilizované akcie a evidenci imobilizovaných cenných papírů.

Oddělením od akcie se tak samostatně převoditelné právo stává samostatným předmětem vlastnictví a lze jej převádět nezávisle na akci (např. na základě kupní, darovací, směnné či jiné smlouvy). Jedná se o výjimku z pravidla, které stanoví, že převodem akcie se převádějí všechna práva s ní spojená en bloc (§ 281 odst. 1 z. o. k.). Samostatně převoditelné právo se tedy spolu s akcií automaticky nepřevádí (tj. nesdílí její osud, § 282 odst. 2 z. o. k.). Smlouvou o postoupení pohledávky (§ 283 z. o. k.) se pak samostatně převoditelné právo převádí jen tehdy, pokud nebylo od akcie před převodem odděleno, tj. pakliže je v době převodu stále s akcií spojeno.

Do seznamu akcionářů se předmětné údaje zapisují po novu, za účinnosti obchodního zákoníku tuto povinnost společnosti neměly. Jedná se o navýsost důležitou informaci zejména pro potenciální nabyvatele akcií. Akcie ochuzená o samostatně převoditelné právo totiž přirozeně klesá na ceně. Nabyvatel proto může před převodem akcií od převodce požadovat, aby mu předložil opis části seznamu akcionářů, který se ho týká, za účelem kontroly těchto údajů. Informace, kdo je osobou oprávněnou ze samostatně převoditelného práva, má význam rovněž pro společnost. Ta totiž bude jako dlužník této osobě na toto majetkové právo plnit. A dále také pro orgány veřejné moci např. pro účely daňového či trestního řízení apod. (§ 266 odst. 2 z. o. k.).

Vzhledem k tomu, že v seznamu akcionářů se akcie znějící na majitele neevidují, zápisy o převodu a oddělení samostatně převoditelného práva se budou opět týkat jen listinných, imobilizovaných a zaknihovaných akcií na jméno. Není přitom rozhodné, že sám cenný papír, do kterého je toto právo inkorporováno, může mít formu na doručitele (§ 295 odst. 2 z. o. k.).

Byť zákon hovoří jen o převodu, mám za to, že bude třeba v seznamu akcionářů zaznamenávat i přechody samostatně převoditelného práva (srov. např. nabytí kuponu v pozůstalostním řízení). Je tomu tak proto, že i v případě změny vlastnického práva k akciím se zápisy z logiky věci neomezují jen na převody.

Společnost je povinna do seznamu akcionářů zapsat z vlastní iniciativy oddělení samostatně převoditelného práva *ihned* poté, co bylo toto právo od akcie odděleno a spojeno s cenným papírem vydaným k této akci, resp. *ihned* poté, co došlo k zápisu samostatně převoditelného práva spojeného se zaknihovanou akcií do evidence zaknihovaných cenných papírů.

Na převod samostatně převoditelného práva se použije analogicky § 265 odst. 2 z. o. k., tj. společnost запиše do seznamu akcionářů nabyvatele práva bez zbytečného odkladu poté, co jí bude změna v oprávněné osobě prokázána. Byť zákon o obchodních korporacích nepřevzal úpravu uvedenou v § 156a odst. 3 in fine obch. zák.: *„Osoba, která uplatňuje samostatně převoditelné právo na základě smlouvy o postoupení pohledávky, je povinna prokázat, že jí toto právo bylo postoupeno osobou, která byla v době jeho postoupení akcionářem společnosti a byla oprávněna z tohoto samostatně převoditelného práva, nebo osobou, která byla v době jeho postoupení oprávněná ze samostatně převoditelného práva.“*, mám za to (arg. slovem „prokázat“), že společnost může před provedením zápisu převodu samostatně převoditelného práva do seznamu akcionářů na základě smlouvy o postoupení pohledávky požadovat, aby změna byla dotčenými osobami prokázána výše uvedeným způsobem, typicky v případech, kdy postupitelem nebude akcionář společnosti. To znamená, že postupník bude muset společnosti prokázat, že postupitel byl v době postoupení akcionářem společnosti, resp. osobou, která byla v době jeho postoupení oprávněná ze samostatně převoditelného práva (tj. např. osobou, která nabyla toto právo od osoby, které jí bylo postoupeno akcionářem). V ostatním se použije § 1882 o. z.⁷⁰

Není úplně jasné, jakým způsobem se má oddělení nebo převod tohoto práva do seznamu akcionářů zapsat. Zákon k tomu mlčí. Teleologickým výkladem § 264 odst. 3

⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1539/2014.

z. o. k. se lze dobrat k závěru, že těmito skutečnostmi jsou: identifikace odděleného či převedeného práva, údaj o tom, kdy bylo právo odděleno (převedeno) a kdo je nabyvatel tohoto práva.⁷¹ Tomu odpovídá např. tento zápis: „Dne AA odděleno právo na výplatu podílu na zisku, o jehož vyplacení rozhodla řádná valná hromada dne XY“ či „Dne BB převedeno na osobu XZ přednostní právo na upisování akcií podle usnesení řádné valné hromady o zvýšení základního kapitálu ze dne CC.“, který je nutné vyznačit i na akcii nebo v evidenci zaknihovaných (imobilizovaných) cenných papírů (§ 282 odst. 3 z. o. k.). Zápis této skutečnosti do seznamu akcionářů tak má jen deklaratorní účinky (dochází k němu totiž ex post po tom, co bylo samostatně převoditelné právo již odděleno, resp. převedeno).

Zápis převodu samostatně převoditelného práva do seznamu akcionářů však není hmotně právní podmínkou splnění dluhu. Jinými slovy, pokud společnost plní na převedené právo třetí osobě, dojde k řádnému splnění dluhu, i když o převodu v seznamu akcionářů není žádná zmínka. Tato skutečnost však nezabavuje společnost povinnosti zápis do seznamu akcionářů dodatečně provést.

Osobou oprávněnou ze samostatně převoditelného ve vztahu ke společnosti je ten, kdo je zapsán v seznamu akcionářů jako osoba oprávněná z tohoto práva, není-li prokázán opak (per analogiam § 265 odst. 1 z. o. k.).⁷² Pokud v seznamu akcionářů není žádná taková osoba zmíněna, bude osobou oprávněnou ze samostatně převoditelného práva sám akcionář, ledaže se prokáže, že zápis neodpovídá skutečnosti.

V případě, že osoba (materiálně) oprávněná ze samostatně převoditelného práva způsobila, že není zapsána v seznamu akcionářů nebo že zápis neodpovídá skutečnosti, zproští se společnost (jednající bona fidae) svého dluhu plněním osobě zapsané v seznamu akcionářů (per analogiam § 265 odst. 3 z. o. k.), tedy osobě formálně legitimované.

Pakliže může vůči společnosti uplatňovat samostatně převoditelné právo pouze osoba, která je oprávněna toto právo vykonávat k rozhodnému dni, je jí osoba, která byla k rozhodnému dni zapsána jako osoba oprávněná v seznamu akcionářů (per analogiam § 284 odst. 2 z. o. k.), i když po tomto dni dojde k převodu tohoto práva. Je sporné, zdali může (vzhledem k dikci předmětného ustanovení) třetí osoba vést důkaz o tom, že zápis v seznamu akcionářů v rozhodný den neodpovídal skutečnosti a že správně měla být zapsána v seznamu akcionářů ona sama. Soudím, že připuštění této možnosti odpovídá smyslu a účelu zákona.

⁷¹ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, výklad k § 264 odst. 3 z. o. k.

⁷² Tamtéž, výklad k § 265 odst. 1 z. o. k.

Osobě oprávněné ze samostatně převoditelného práva právo na vydání opisu ze seznamu akcionářů dle § 266 odst. 1 z. o. k. nesvědčí. Opačný výklad by byl v rozporu s právem akcionářů na ochranu osobních údajů. Soudím však, že tato osoba je oprávněna žádat společnost za úhradu nákladů alespoň o výpis údajů ze seznamu akcionářů, které se jí týkají.

1.14 Aktualizace a archivace údajů

Údaje zapsané v seznamu akcionářů nejsou takto konzervovány jednou pro vždy. Je zřejmé, že v průběhu času bude docházet z nejrůznějších důvodů k jejich změnám (akcionář se kupř. přestěhuje, změní jméno, převede akcii na někoho jiného apod.). Proto také zákon společnosti ukládá povinnost seznam akcionářů průběžně aktualizovat (srov. např. znění § 267 odst. 2 z. o. k., dle kterého je společnost povinna vymazat dosavadního akcionáře ze seznamu akcionářů bez zbytečného odkladu poté, co jím přestane být).⁷³

Obdobně jako v rejstříkovém řízení se tak děje zápisem, změnou či výmazem daného údaje. Seznam akcionářů tak obsahuje vždy právě platné údaje. Učinit záznam, kdy byl zápis, změna či výmaz údaje v seznamu akcionářů proveden, zákon u akciové společnosti na rozdíl od seznamu společníků společnosti s ručením omezeným (§ 139 odst. 2 z. o. k.) nevyžaduje, byť jak bude dále uvedeno, akciová společnost je povinna provedené změny archivovat.

Zákon akcionáři povinnost oznámit a doložit společnosti každou změnu údajů evidovaných v seznamu akcionářů bez zbytečného odkladu poté, co tato skutečnost nastala, jako členu družstva neukládá (§ 580 odst. 3 z. o. k.). V případě, že však akcionář způsobí, že zápis v seznamu akcionářů neodpovídá skutečnosti, jde to k jeho tíži (§ 265 odst. 3 z. o. k.).

V této souvislosti je možno si položit navýsost praktickou otázku, zdali je společnost povinna (oprávněna) vést historii změn zapisovaných údajů.⁷⁴ Řešení nabízí funkční výklad § 266 odst. 2 z. o. k. ve spojení s § 115 odst. 1 a § 99a odst. 1 ZPKT, z nichž lze dle mého názoru dovodit, že společnost takovou povinnost má, byť je nutno přiznat, že jde o výklad značně extenzivní, kdy polemika s ním může být vedena např. o tom, že § 266 odst. 2 z. o. k. hovoří jen o údajích zapsaných v seznamu akcionářů a ne tedy o údajích vymazaných

⁷³ Společnost akcionáře v aktuálním seznamu akcionářů tedy již neeviduje. To však samo o sobě neznamená, že by společnost nemohla vést evidenci o tom, ve kterém období tuto osobu jako akcionáře v seznamu akcionářů vedla. Ve vládním návrhu zákona o obchodních korporacích původně zněl tento paragraf následovně: „*Přestane-li akcionář být akcionářem, společnost jej ze seznamu akcionářů bez zbytečného odkladu vymaže a současně zničí všechny dokumenty o něm, ledaže je povinna je podle jiného právního předpisu uchovávat. To neplatí pro písemná právní jednání, z nichž vznikla a dosud existují práva nebo povinnosti, a ještě neuplynula promlčecí lhůta pro jejich vykonání nebo uplatnění.*“

⁷⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. 7 Afs 60/2013.

ze seznamu akcionářů, že odkaz v § 115 odst. 1 na § 99a odst. 1 ZPKT neurčuje způsob poskytnutí údajů ve vztahu k seznamu akcionářů, ale upřesňuje z jaké evidence a dokumentů poskytuje údaje osoba, která vede centrální evidenci zaknihovaných cenných papírů, a osoba, která vede samostatnou evidenci investičních nástrojů atd.

Pakliže má společnost poskytnout údaje ze seznamu akcionářů osobám vypočteným v § 115 odst. 1 ZPKT za stejných podmínek, za jakých jsou poskytovány údaje osobou vedoucí evidenci investičních nástrojů, soudím, že se tak může stát jedině při respektu k § 99a odst. 1 ZPKT, na které je v § 115 odst. 1 ZPKT odkazováno.

Veřejný zájem na poskytnutí informací jen úzce vymezenému okruhu subjektů nadto k zákonem předem stanovým účelům (např. OČTŘ pro účely trestního řízení, soudu pro účely soudního řízení, např. v řízení o návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady) se totiž musí nutně týkat nejen údajů zapsaných v seznamu akcionářů ke dni doručení žádosti o poskytnutí údajů, ale také údajů dřívějších. Opačný výklad by postrádal logiku (navíc by vznikl neodůvodněný rozdíl mezi informacemi poskytovanými ohledně listinných akcií na jméno ze seznamu akcionářů a informacemi ohledně zaknihovaných akcií na jméno z centrální evidence zaknihovaných cenných papírů). Jsou-li totiž zjišťovány určité informace, děje se tak zpravidla za účelem prověřování událostí, které se již odehrály v minulosti (např. trestný čin, správní delikt se již stal apod.), a proto je třeba vědět, jak vypadal seznam akcionářů k určitému dni zpětně a ne jaká je jeho stávající podoba.

Podle citovaných ustanovení je tedy společnost povinna uchovávat seznam akcionářů a všechny dokumenty týkající se údajů v něm zapsaných po dobu 10 let⁷⁵ od konce kalendářního roku, ve kterém byl údaj v seznamu akcionářů zapsán.⁷⁶ Nelze proto souhlasit s tvrzením, že: „Spolu s výmazem akcionáře ze seznamu akcionářů musí společnost přestat vést údaje, které získala o akcionáři v souvislosti s jeho účastí ve společnosti, i v jakékoliv jiné evidenci, ledaže s takovým vedením vyslovil souhlas.“⁷⁷

Není zřejmé, zdali odkaz na zákon upravující podnikání na kapitálovém trhu v § 266 odst. 2 z. o. k. míří rovněž na úpravu správního trestání [§ 171 odst. 1 písm. a) a b) ZPKT]. Jinými slovy, je sporné, zdali lze společnost za porušení povinnosti poskytnout dané údaje, resp. za porušení archivační povinnosti, vůbec sankcionovat (horní hranice pokuty zde přitom

⁷⁵ Nejedná se přitom o lhůtu nijak neobvyklou, viz např. § 681 z. o. k.

⁷⁶ Jestliže je společnost dle § 425 odst. 2 z. o. k. povinna uchovávat zápisy, pozvánky na valnou hromadu a listiny přítomných po celou dobu své existence, tím spíše by to mělo platit pro seznam akcionářů a jeho změny. V budoucnu nadto mohou mezi společnostmi a bývalým akcionářem vzniknout spory a společnost údaje o jeho osobě tak může ještě potřebovat.

⁷⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 462.

činí 10. mil. Kč, dolní stanovena není). Soudím, že záměrem (racionálního) zákonodárce nebylo vytvořit imperfektní normu, a proto mám za to, že společnost za porušení těchto povinností sankcionovat lze, byť je nutné opět přiznat, že jde o výklad na samé hraně udržitelnosti a že by proto bylo žádoucí § 266 odst. 2 z. o. k. novelizovat.

Jen na okraj je třeba zmínit, že zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů společnosti povinnost archivovat seznam akcionářů nepředepisuje [viz a contrario § 3 odst. 2 písm. a) z. a.].

1.15 Fakultativní údaje

Okruh údajů obligatorně zapisovaných do seznamu akcionářů nelze zúžit, nýbrž jen rozšířit o další fakultativní údaje, např. o jinou akcionářem určenou adresu pro doručování, o společného zástupce akcionářů, o údaj o zastavení akcie,⁷⁸ o právu zpětného koupě akcií, údaj o dni zápisu a výmazu zapisované skutečnosti apod.

Valná hromada o takovém návrhu usnesení nemůže rozhodovat procedurálně jinak nežli změnou stanov, neboť jí zákon v tomto směru nezakládá odpovídající působnost (§ 421 odst. 2 z. o. k.). Předmětné rozhodnutí také může patrně přijmout i sám statutární orgán v rámci zbytkové působnosti (§ 163 o. z.).

Neposkytne-li akcionář společnosti potřebnou součinnost k provedení zápisu tohoto dalšího údaje do seznamu akcionářů, nemůže se domáhat vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady proto, že mu společnost na základě této skutečnosti neumožnila účast na valné hromadě nebo výkon hlasovacího práva; to neplatí pro případ osobních údajů, u kterých akcionář společnosti nedal souhlas k jejich zpracování. Analogicky srov. důvodovou zprávu k zákonu o obchodních korporacích ve vztahu k seznamu členů družstva: „*V zájmu ochrany osobních údajů a zamezení nepřijatelných excesů ze strany některých družstev se stanoví taxativním způsobem okruh evidovaných údajů. ... Jiné údaje sice též může družstvo evidovat, avšak jen za podmínky souhlasu člena daného podle § 5 odst. 2 zák. č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů. Přitom členovi zůstávají zachována všechna jeho práva daná zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.*“ Jinou sankci zákon nestanoví. Pozastavit výkon hlasovacího práva akcionáře na základě formule uvedené ve stanovách však zákon připouští (§ 412 odst. 2

⁷⁸ To by bylo nanejvýš žádoucí, jelikož zástavní právo k podílu v akciové společnosti se nezapisuje ani do obchodního rejstříku. DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. s. 112.

z. o. k.).⁷⁹ Lze uvažovat také o smluvní pokutě,⁸⁰ u níž by však mohl vyvstat problém, pokud by prodlévající akcionář (či jeho předchůdce) pro přijetí změny stanov zahrnující tuto klauzuli na valné hromadě nehlasoval, viz § 2048 o. z.: „Ujednají-li strany...“⁸¹

1.16 Povaha zápisu do seznamu akcionářů a jeho legitimační funkce

Ustanovení § 265 odst. 1 z. o. k. konstruuje vyvratitelnou⁸² právní domněnku, na základě které se má za to, že akcionářem vůči společnosti a ne tedy ve vztahu ke smluvním stranám, či třetím osobám, je osoba zapsaná v seznamu akcionářů. Srov. analogicky⁸³ závěry uvedené v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 11. 2017, sp. zn. 14 Cmo 116/2017: „Podle § 209 odst. 2 z. o. k. je převod podílu vůči společnosti účinný doručením účinné smlouvy o převodu podílu s úředně ověřenými podpisy. Jak vyplývá z textu právě citovaného ustanovení zákona, je doručení smlouvy o převodu podílu společnosti nezbytným předpokladem účinnosti smlouvy toliko ve vztahu ke společnosti. Nepředložení smlouvy společnosti nemá podle ustálené rozhodovací praxe soudů žádný dopad na platnost smlouvy a na účinnost vůči smluvním stranám či ke třetím osobám; k převodu podílu na základě smlouvy došlo. K tomu viz blíže např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 29 Cdo 4872/2008, dostupné na www.nsoud.cz, kdy závěry tam uvedené se podle mínění odvolacího soudu uplatní i ve vztahu k právní úpravě účinné od 1. 1. 2014. Soud prvního stupně tedy postupoval správně, když zahájil nadepsané řízení a správně rozhodl o zápisu změny v okruhu společníků společnosti ze smlouvy vyplývající.“ a v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2018, sp. zn. 29 Cdo 4215/2016: „Není-li družstvu doručena účinná smlouva o převodu družstevního podílu či prohlášení převodce a nabyvatele o uzavření takové smlouvy, nemůže dojít ke změně v okruhu členů družstva. Členem družstva pak zůstává převodce, kterému nepřestávají svědčit členská práva a povinnosti tvořící převáděný družstevní podíl (a to přesto, že již došlo k převodu vlastnického práva k družstevnímu podílu); v poměrech právní úpravy účinné do 31. prosince 2013 obdobně též například důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. června 2015, sp. zn. 29 Cdo 2354/2014.“

Osobu zapsanou v seznamu akcionářů tak tento zápis legitimuje k výkonu akcionářských práv a k plnění akcionářských povinností, ledaže se prokáže, že zápis

⁷⁹ Viz dále např. § 32 odst. 3 zákona č. 104/2008 Sb., zákona o nabídkách převzetí, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 2. 2018 sp. zn. 7 Cmo 291/2015.

⁸¹ PATĚK, Daniel. Zajištění povinnosti smluvní pokutou ve společenské smlouvě společnosti s ručením omezeným. *Obchodněprávní revue*. 2010, č. 4, s. 95.

⁸² Shodně PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Praha: Aleš Čeněk, 2013. s. 1231.

⁸³ Viz § 269 odst. 2 z. o. k.

neodpovídá skutečnosti. V takovém případě je legitimovanou osobou vlastník akcie na jméno. Účelem této domněnky je ochrana společnosti. Pakliže totiž společnost jedná v dobré víře v to, že zápis v seznamu akcionářů je v souladu s právním (faktickým) stavem, nelze vůči ní namítat, že skutečný stav zapsanému stavu v rozhodně době neodpovídal.

Akcionářem se tudíž osoba stává, resp. jím přestává být, již na základě právní skutečnosti, která vznik či zánik společenstevního poměru přivedla (např. zcizení akcie, vydržení apod.), a to nezávisle na tom, zdali došlo k zápisu této skutečnosti do seznamu akcionářů či nikoliv. Prohlášení akcií za neplatné však účast akcionáře ve společnosti nezaniká. Dotčená osoba proto zůstává akcionářem společnosti až do okamžiku, kdy budou nové akcie, které mají být vydány místo akcií prohlášených za neplatné, prodány ve veřejné dražbě dle § 539 odst. 1 z. o. k. Do té doby je třeba tuto osobu nadále evidovat v seznamu akcionářů jako akcionáře. Je tomu tak proto, že až do prodeje akcií v dražbě má akcionář právo na vydání nových akcií.⁸⁴

Zápis do seznamu akcionářů má jen deklaratorní účinky, což potvrzuje i judikatura: „Zápis (výmaz) v seznamu akcionářů není právní důvodem nabytí či pozbytí vlastnického práva k akciím.“⁸⁵ Za povšimnutí stojí dále kupř. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 1919, sp. zn. Rv II 200/19: „Akcionářem není, kdo byl co akcionář přijat valným shromážděním způsobem nezákonným a stanovám odporujícím a že se jím také zápisem do knihy akcionářů nestane.“ Ve stejném duchu se nese i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2002, sp. zn. 29 Odo 841/2001: „Zápisu do seznamu akcionářů nelze přičítat konstitutivní význam, je pouze završením úkonů při nabytí akcií. Je-li v seznamu akcionářů nadále veden ten, kdo akcionářem není, samotný zápis jeho akcionářská práva nezakládá. Ani podle tehdejší právní úpravy (čl. 183 a čl. 223) neměl zápis do tzv. knihy akciové konstitutivní účinek, neboť převod akcií se přihlásil u společnosti a poznamenal v knize akciové.“ či rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. 4. 1925, sp. zn. R II 92/25: „Vlastníky akcií proti společnosti nejsou osoby, které ve skutečnosti vlastníky akcií býti přestaly, třebas byly ještě v knize akcií zapsány. [...] Ví-li akciová společnost, t.j. vědí-li zákonní její zástupci, že osoba, zapsaná v knize akcií, není jich vlastníkem, a že zápisu ten neodpovídá skutečnosti, nemůže se dovolávati předpisu čl. 183 odstavec druhý, nýbrž musí přihlédnouti ke skutečnému stavu, jí známému, zejména nesmí nesprávného zápisu toho využití na újmu skutečných akcionářů.“, jehož se dovolává rovněž recentní judikatura (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2000,

⁸⁴ Srov. JANOŠEK, Vladimír. Mají akcionáři právo na vydání nových akcií za akcie neodevzdané, jež byly představenstvem prohlášeny za neplatné? *Obchodněprávní revue*. 2015, č. 2 či důvodovou zprávu k připravované novele (bod 176 a 177).

⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2008, sp. zn. 29 Cdo 3252/2008.

sp. zn. 29 Cdo 901/2000). Stejně tak jsou nadále použitelné závěry uvedené v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 1929, sp. zn. Rv II 24/29: „*Předpisem stanov, že se proti akciové společnosti pokládá za akcionáře jen ten, kdo jest zapsán v knize akcionářů jako vlastník akcie, není zabráněno, by jednotlivé majetkoprávní nároky, obzvláště nárok na dividendu, nebyly postoupeny třetí osobě a jí uplatňovány.*“

„*V některých případech se ovšem vyvratitelná domněnka přednosti zápisu v seznamu akcionářů obsažená v odstavci 1 neuplatní. Zákon upravuje současně výjimky, kdy bude vůči společnosti akcionářem, resp. kdy bude akcionářská práva vůči společnosti oprávněna vykonávat nebo vykonat i jiná osoba, byť nebude v daném okamžiku zapsána v seznamu akcionářů. Z povahy věci, jelikož jde jinak o situaci, kdy by se vyvratitelná domněnka uplatnila, jde o případy, kdy zde existuje příslušný zápis v seznamu akcionářů (tj. půjde především o případy, kdy byly vydány akcie na jméno), ale tento nebude podle zákona rozhodný pro uplatňování akcionářských práv. Půjde jednak o případy spoluvlastnictví (viz § 32 odst. 4) nebo dědění (viz § 42). Dále například podle § 275 odst. 3 se v případě zaknihovaných akcií (byly-li při vydání označeny jako zaknihované akcie na jméno) uplatní zvláštní pravidlo, podle něhož akcionářská práva spojená se zaknihovanou akcií vykonává osoba zapsaná v evidenci zaknihovaných cenných papírů k rozhodnému dni, a jen pokud není rozhodný den stanoven, ke dni, kdy se právo uplatňuje (srov. komentář k § 275). Rovněž speciální ke komentovanému odst. 1 je přitom, pokud jde o akcie na jméno (a to jak listinné, tak imobilizované nebo zaknihované) rovněž § 284 odst. 2.*“⁸⁶

Jak je vidno, akcionářská práva může vykonávat dokonce i osoba, která akcionářem vůbec není.⁸⁷ Typicky tomu bude právě v případě zmíněném v § 284 odst. 2 z. o. k. Pakliže tedy po rozhodném dni dojde k převodu akcií na nového nabyvatele a k zápisu jeho osoby do seznamu akcionářů, oprávněným vůči společnosti (např. ohledně práva na přednostní úpis akcií) zůstává i nadále předchozí akcionář. Předmětné ustanovení je formulováno tak, že navozuje závěr, že správnost zápisu osoby akcionáře v seznamu akcionářů k rozhodnému dni, je nezpochybnitelný. Z teleologického výkladu citovaného ustanovení (dále srov. analogicky § 275 odst. 3 z. o. k.) však lze dospět k tomu, že takový závěr není správný.

Právní domněnka nacházející se v § 265 odst. 1 z. o. k. má krom jiného také význam v tom, že akcionář při uplatňování práv nemusí pokaždé za účelem legitimace předkládat⁸⁸

⁸⁶ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, výklad k § 265 odst. 1 z. o. k.

⁸⁷ Obdobně srov. ŠTENGLOVÁ, Ivana. In DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 112.

⁸⁸ Viz PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 2 díl. 2. vydání. Praha: Linde, 1998. s. 619.

společnosti listinné akcie na jméno a společnost není ani oprávněna to od něj vyžadovat. Předmětné ustanovení je kogentní⁸⁹ a nelze jej modifikovat ani změnou stanov tak, že by z nich taková povinnost vyplývala. Jedná se o výjimku z pravidla, které stanoví, že právo spojené s cenným papírem nelze bez listiny uplatnit (§ 514 o. z.).⁹⁰

1.17 Oznamování nebo prokazování zapisovaných údajů

1.17.1 Obecně

Doktrína správně poukazuje⁹¹ na to, že zákon blíže neupravuje způsob prokazování zapisovaných údajů do seznamu akcionářů. Znění § 265 odst. 2 z. o. k. je přitom dosti vágní: „*Odstavec 2 však přece jen obsahuje pomocné (byť poněkud stručné) pravidlo, které dává návod, jak má akcionář postupovat, pokud chce dosáhnout změny nebo opravy údajů a skutečností zapisovaných do seznamu. Zákon zde však po hříchu nepamatuje na všechny zapisované údaje a skutečnosti, byť by například jen některé údaje zapsané u akcionáře mohly být zastaralé nebo chybné. Odstavec 2 tak výslovně pamatuje jen na případ, že nový vlastník akcie bude mít právo na zápis do seznamu akcionářů bez zbytečného odkladu poté, co společnosti prokáže nabytí akcií. Lze však dovodit, že pravidlo podle odstavce 2 se vztahuje na veškeré údaje a skutečnosti, které se zapisují do seznamu a které je akcionář (nebo jiná oprávněná osoba) povinen společnosti sdělit a společnost do seznamu v uvedené lhůtě promítnout.*“⁹² Není navíc zřejmé, kdo má společnosti změny prokazovat atd.

1.17.2 Prokazování změn osoby akcionáře (listinné akcie na jméno)

Z dikce § 269 odst. 2 z. o. k. vyplývá, že k účinnosti převodu (ne tedy přechodu)⁹³ listinné akcie na jméno vůči společnosti se vyžaduje oznámení změny osoby akcionáře společnosti a předložení (originálu)⁹⁴ akcie na jméno⁹⁵ společnosti s řádným rubopisem. „*Není-li důvodem změny vlastnictví akcie na jméno smlouva o jejím převodu, nebude průkazem změny vlastnictví akcie na jméno rubopis, ale průkaz toho, že nastala právní*

⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2010, sp. zn. 23 Cdo 5508/2007.

⁹⁰ PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Praha: Aleš Čeněk, 2013. s. 1224.

⁹¹ ELIÁŠ, Karel. *Akciová společnost: systematický výklad obecného akciového práva se zřetelem k jeho reformě*. 1. vydání. Praha: Linde, 2000. s. 113.

⁹² VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, výklad k § 265 odst. 2 z. o. k.

⁹³ K účinnosti přechodu akcie (např. děděním) je třeba společnosti předložit rozhodnutí soudu o potvrzení nabytí dědictví. Rubopis na akcii se u přechodu vlastnického práva z pochopitelných důvodů nevyznačuje (nejde o převod), a proto není třeba ani akcie společnosti předkládat.

⁹⁴ Z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1281/2011 je možno dovodit, že předložení prosté kopie akcie nestačí.

⁹⁵ V případě ztráty nebo zničení akcie může jít o rozhodnutí soudu o umoření listiny, které nahrazuje umořenou akcii (§ 315 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů).

*skutečnost, se kterou zákon změnu vlastnictví spojuje.*⁹⁶ tj. např. písemné potvrzení o nabytí vlastnictví akcií v dražbě, smlouva o postoupení smlouvy u nesplacených a nevydaných akcií atd. Vzhledem k tomu, že v posledně zmíněném případě může dojít k řetězení převodů, měla by společnost trvat na tom, aby jí žadatel o zápis do seznamu akcionářů doložil rovněž tituly svých právních předchůdců k daným akciím, jinak totiž společnost nemá jak zjistit, že nejde o podvod. Pokud jde např. o odstoupení od smlouvy, tak v těchto případech bude podkladem pro provedení změny v zápisu typicky rozhodnutí soudu o určovací žalobě.⁹⁷

Jde o posun oproti předchozí úpravě (a nutno říci správným směrem), když obchodní zákoník v § 156 odst. 6 podmiňoval účinnost převodu akcie vůči společnosti zápisem do seznamu akcionářů (tj. aktem závislým na vůli společnosti). Vhodnějším se proto zdá být formulace uvedená v § 269 odst. 2 z. o. k., která tento okamžik váže na vůli smluvních stran, byť je pravda, že i v těchto případech může společnost činit obstrukce stran poskytnutí součinnosti při předložení akcií.

Společnost by tedy měla zapsat nového akcionáře do seznamu akcionářů bez zbytečného odkladu poté, co se vůči ní stal převod listinných akcií na jméno účinným (§ 265 odst. 2 ve spojení s § 269 odst. 2 z. o. k.). Pakliže by společnost zápis do seznamu akcionářů v této lhůtě neprovedla a ani neumožnila akcionáři výkon akcionářských práv, např. účast na valné hromadě či výkon hlasovacího práva, popř. by společnost vyplatila dividendu či podíl na likvidačním zůstatku jiné osobě, šla by tato skutečnost na vrub společnosti. Akcionář by se tak mohl z tohoto důvodu domáhat neplatnosti usnesení valné hromady, resp. zaplacení předmětných pohledávek, jelikož plněním třetí (neoprávněné) osobě by se společnost svého dluhu nezprostila.

1.17.3 Prokazování změn osoby akcionáře (zaknihované akcie na jméno)

U zaknihovaných akcií na jméno je dle § 275 odst. 2 z. o. k. převod vůči společnosti účinný, bude-li jí prokázána změna akcionáře výpisem z účtu vlastníka (§ 99 ZPKT) nebo dnem doručení či převzetí výpisu z evidence emise akcií podle zákona upravujícího podnikání na kapitálovém trhu (§ 94a ZPKT). Jestliže se údaje na výpisu z evidence emise liší od údajů na výpisu z účtu vlastníka, za rozhodující údaje se považují údaje na výpisu z evidence emise (§ 99 odst. 4 ZPKT).

⁹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2081/2010. A dále např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1443/2011.

⁹⁷ Obdobně ve vztahu k zápisu do evidence zaknihovaných cenných papírů srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2016, sp. zn. 29 Cdo 468/2015.

Převod vlastnického práva k zaknihovaným akciím na jméno upravuje § 1104 o. z. Vlastnické právo k zaknihovaným akciím na jméno se nabývá zápisem na účet vlastníka (§ 1104 odst. 1 o. z. a § 96 odst. 2 ZPKT). Zapisují-li se zaknihované akcie na jméno i na účet zákazníků, nabývá se vlastnické právo k nim zápisem na účet zákazníků (§ 1104 odst. 2 o. z. a § 96 odst. 1 ZPKT). Majitel účtu zákazníků je však povinen neprodleně zapsat tuto změnu i na účtu vlastníka (§ 96 odst. 1 in fine ZPKT).

Ust. § 527 odst. 2 o. z. zakládá vyvratitelnou domněnku, že vlastníkem zaknihovaného cenného papíru (tedy i zaknihovaných akcií na jméno) je osoba, na jejímž účtu vlastníka je zaknihovaný cenný papír evidován. Platí tedy mj., že: *„Samotná skutečnost, že jsou akcie evidovány na účtu určité osoby vedeném Střediskem cenných papírů, není nezpochybnitelným důkazem o tom, že osoba, na jejímž účtu jsou tyto akcie evidovány, je jejich majitelem.“*⁹⁸

Společnost není z moci úřední povinna zkoumat, zda osoba, uvedená na účtu vlastníka (resp. na výpisu z evidence emisí), je skutečně majitelem akcií vedených na tomto účtu, a takové osobě umožní společnost bez dalšího výkon akcionářských práv, ledaže jí bude prokázán opak, s tím, jak bylo výše zmíněno, údaje na výpisu z evidence emisí mají v případě rozporu přednost.⁹⁹

Ust. § 275 odst. 3 z. o. k. normuje, že: *„Práva spojená se zaknihovanou akcií vykoná osoba, která je zapsána v evidenci zaknihovaných cenných papírů k rozhodnému dni jako vlastník akcie, a není-li stanoven rozhodný den, ke dni, kdy právo uplatňuje, ledaže bude prokázáno, že zápis v evidenci zaknihovaných cenných papírů neodpovídá skutečnosti.“* Společnost je (jak již bylo řečeno) povinna vést dle § 264 odst. 1 z. o. k. seznam akcionářů i ohledně zaknihovaných akcií na jméno. Podle § 265 odst. 1 z. o. k. platí, že: *„Má se za to, že ve vztahu ke společnosti je akcionářem ten, kdo je zapsán v seznamu akcionářů.“* Je sporné, zdali se § 275 odst. 3 z. o. k. týká jen zaknihovaných akcií na majitele či i zaknihovaných akcií na jméno.

Soudím, že § 275 odst. 3 z. o. k. dopadá bez dalšího na zaknihované akcie na jméno v případě, že je seznam akcionářů nahrazen ve smyslu § 264 odst. 1 z. o. k. evidencí zaknihovaných cenných papírů. V případě že společnost vede seznam akcionářů ohledně zaknihovaných akcií na jméno, je třeba § 275 odst. 3 z. o. k. vyložit v intencích § 265 odst. 1 z. o. k. následujícím způsobem. Vyдалa-li společnost zaknihované akcie na jméno, práva spojená se zaknihovanou akcií na jméno vykonává osoba, která je zapsána v seznamu

⁹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2000, sp. zn. 29 Cdo 901/2000.

⁹⁹ Tamtéž.

akcionářů k rozhodnému dni, a není-li stanoven rozhodný den, ke dni, kdy právo uplatňuje, ledaže bude prokázáno, že zápis v seznamu akcionářů neodpovídá skutečnosti.¹⁰⁰

Zákon o obchodních korporacích neřeší, kdy nastávají vůči společnosti účinky převodu imobilizovaných akcií na jméno. S ohledem na to, že podle § 1104 odst. 3 o. z. se na nabývání vlastnického práva k imobilizovanému cennému papíru použijí obdobně ustanovení o nabývání vlastnictví k zaknihovaným cenným papírům a že § 275 odst. 2 z. o. k. upravuje způsob prokazování změny vlastníka u zaknihovaných akcií (tedy záležitost související), lze dospět k závěru, že posledně zmíněné ustanovení se použije analogicky i na imobilizované akcie na jméno. To znamená, že převod imobilizované akcie na jméno je vůči společnosti účinný, bude-li jí prokázána změna osoby vlastníka imobilizované akcie na jméno výpisem z evidence imobilizovaných akcií vedených příslušným schovatelem, který má imobilizované akcie na jméno v úschově (§ 93a odst. 7 ve spojení s § 94a ZPKT).¹⁰¹

1.17.4 Prokazování změn ostatních údajů

Jak bylo výše zmíněno, § 265 odst. 2 z. o. k. se použije analogicky i na prokazování změn ostatních údajů zapisovaných do seznamu akcionářů. Chce-li proto např. akcionář nechat vyznačit v seznamu akcionářů změnu svého příjmení, měl by společnosti tuto skutečnost doložit odpovídajícími doklady (např. občanským průkazem). Čestné prohlášení nestačí (arg. slovem „prokázat“ v § 265 odst. 2 z. o. k.). Výjimku pak představuje zápis změny bydliště (sídla) akcionáře, kde společnost žádné šetření neprovádí a vychází toliko z údajů oznámených akcionářem. U čísla bankovního účtu je nutné toliko zkoumat, zdali poskytovatel bankovních služeb je oprávněn vést účet v některé zemi OECD.

1.17.5 Osoba oprávněná prokazovat změnu zapsaných údajů

Pro hledání odpovědi na otázku, kdo že je touto oprávněnou osobou, jsou dle mého soudu klíčové závěry uvedené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. 29 Odo 634/2005:¹⁰² „*Nepožádal-li akcionář, aby společnost po změně adresy promítla tuto*

¹⁰⁰ V tomto duchu je třeba vyložit i související § 405 odst. 4 in fine z. o. k.: Společnost, která vydala zaknihované akcie, si nejpozději do dne konání valné hromady opatří z evidence zaknihovaných cenných papírů výpis emise k rozhodnému dni; to neplatí, jde-li o zaknihované akcie na jméno, ohledně nichž vede společnost seznam akcionářů. Pokud společnost, která vydala zaknihované akcie na jméno, vede seznam akcionářů, není třeba, aby si opatřovala z evidence zaknihovaných cenných papírů výpis z emise k rozhodnému dni. Pro účast na valné hromadě tak bude klíčový stav zápisu v seznamu akcionářů k rozhodnému dni (viz předestřené výklad § 275 odst. 3 z. o. k.). Je věci každého akcionáře, aby společnosti prokázal, že došlo ke změně údajů zapsaných v seznamu akcionářů (§ 265 odst. 2 ve spojení s § 275 odst. 2 z. o. k.).

¹⁰¹ Shodně VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, výklad k § 265 odst. 2 z. o. k.

¹⁰² Obdobně v poměrech společnosti s ručením omezeným srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1982/2011.

skutečnost do seznamu akcionářů, zanedbal sám ochranu svých práv a takovéto zanedbání nelze přičíst v neprospěch společnosti.“ a usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 12. 2003, sp. zn. 7 Cmo 134/2003: „Ze zákona neplyne akciové společnosti povinnost v případě, že se dozví o smrti akcionáře držícího akcie na jméno, nicméně jí není oznámen přechod akcií na dědice, popřípadě není doložen přechod akcií, resp. ani úmrtí akcionáře, zjišťovat, na koho akcie zemřelého akcionáře přešly. Je věcí samotného akcionáře, aby v případě změny majitele akcií včetně změny v důsledku úmrtí učinil vůči společnosti takové úkony, na základě nichž bude do seznamu akcionářů zapsán.“

V prvním rozhodnutí se lze dále dočíst, že společnost není povinna provést změnu adresy v seznamu akcionářů, i když je jí známo, že akcionář přebírá poštu na jiné adrese, než je v tomto seznamu uvedena. Doručila-li tak společnost akcionáři pozvánku za takové situace na již neaktuální adresu, učinila tak v souladu se zákonem. Jinými slovy, a v tomto je možné výše uvedený závěr zobecnit, společnost není (je-li akcionář pasivní) oprávněna provádět či jinak reflektovat změny zapsaných údajů v seznamu akcionářů ze své vlastní vůle, i kdyby stokrát věděla, že tyto údaje již neodpovídají skutečnosti. K tomu srov. již shora použitý argument slovem „prokázána“ v § 265 odst. 2 z. o. k.

Kdyby zákonodárce hodlal společnosti svěřit oprávnění provádět (reflektovat) změny údajů již zapsaných v seznamu akcionářů jen na základě toho, že se společnost o takové změně „dozví“, jistě by tak učinil výslovně.¹⁰³ Ostatně i § 269 odst. 2 z. o. k. počítá s tím, že změna v osobě akcionáře se má společnosti nejen oznámit ale také doložit předložením akcií.¹⁰⁴ Nestačí tedy pouhá „vědomost“ společnosti, že ke změně došlo; výjimkou budiž případy, kdy společnost sama změnu údaje v seznamu akcionářů vyvolala, např. když představenstvo vyloučí akcionáře ze společnosti dle § 345 odst. 2 z. o. k., valná hromada rozhodne o spojení akcií apod. Potom údaje v seznamu akcionářů společnost aktualizuje i bez součinnosti akcionáře. Shora formulované pravidlo však nedopadá na ty případy, kdy společnost není v dobré víře, tedy ví, nebo je jí prokázáno, že osoba zapsaná v seznamu akcionářů není akcionářem. Takové osobě společnost výkon akcionářských práv umožnit nemůže.¹⁰⁵

Zbývá ještě rozřešit otázku, jaká osoba tedy prokazuje změnu údajů společnosti. Může jít o libovolnou třetí osobu? Ze závěrů shora citovaného rozhodnutí Vrchního soudu v Praze

¹⁰³ Opak nelze dle mého soudu dovozovat z toho, že v § 264 odst. 2 z. o. k. se hovoří o zapisování změn zapisovaných údajů do seznamu akcionářů. Předmětné ustanovení totiž neříká nic o tom, na základě podnětu koho, se takové změny mají do seznamu akcionářů zapsat.

¹⁰⁴ Jinými slovy, pouhé oznámení o převodu nevyvolává účinky převodu akcií na jméno vůči společnosti.

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2000, sp. zn. 29 Cdo 901/2000.

se podává, že nemůže. V tomto řízení se soudy zabývaly tím, zdali sama skutečnost, že společnost poslala pozvánku na valnou hromadu na adresu bydliště akcionářů uvedenou v seznamu akcionářů i přesto, že jí bylo na předešlé valné hromadě jedním z akcionářů (tedy třetí osobou) sděleno, že tito akcionáři zemřeli, zakládá neplatnost usnesení přijatých na této valné hromadě z důvodu porušení práv dědiců akcionářů, kteří se o konání této valné hromady tak nemohli dozvědět.

Vrchní soud v Praze dospěl k závěru, že tomu tak není. Své rozhodnutí vystavěl mj. na závěru, že s akcií jsou spojena jak práva, tak i určité povinnosti, resp. nutnost činit v určitých situacích příslušné úkony. Takovou situací je podle něj i případ, kdy je akcie na jméno v listinné podobě předmětem dědictví. Pokud je vůlí dědice, aby byl společností, o jejíž akcie jde, považován za akcionáře, pak je na něm, aby přechod akcií na svou osobu relevantním způsobem společností doložil. Neformální sdělení třetí osobou k tomu nepostačuje.

Určení konkrétní osoby oprávněné k prokázání změn údajů zapsaných v seznamu akcionářů závisí do určité míry na tom, jaká skutečnost změnu údajů vyvolala. Půjde tak zejména o osoby, u nichž se změna údajů dotkne jejich právních poměrů.

Osobou oprávněnou ve výše naznačeném smyslu bude proto zpravidla vlastník akcie (lhostejno, zdali tak bude činit osobně či v zastoupení), např. při změně jména, bydliště, čísla bankovního účtu, převodu akcie na třetí osobu, anebo bývalý akcionář (§ 267 odst. 2 z. o. k.), osoba oprávněná ze samostatně převoditelného práva. Popř. subjekty typu soud, notář, exekutor, dražebník apod.

Poněkud odlišná pravidla se uplatní v důsledku zvláštní úpravy u zaknihovaných (imobilizovaných) akcií na jméno. Ustanovení § 275 odst. 2 z. o. k. je evidentně v poměru speciality k § 265 odst. 2 z. o. k, a to v části, která váže účinnost převodu zaknihované (imobilizované) akcie vůči společnosti na okamžik, kdy byl společnosti doručen (či jí převzat) výpis z evidence emise zaknihovaných akcií, resp. evidence immobilizovaných akcií.

Je tomu tak proto, že na rozdíl od výše formulovaného pravidla platného pro listinné akcie na jméno, zde zákon výslovně počítá s tím, že společnost má vzít v potaz i změnu údajů týkající se převodu zaknihovaných akcií na jméno (analogicky patrně i změnu jiných údajů), o kterých se sama „dozvěděla“ z tohoto výpisu.¹⁰⁶ Společnosti proto za takové situace nezbude nic jiného, než čerpat údaje o vlastnicích akcií (či jiných oprávněných osobách) z výpisu evidence emise zaknihovaných akcií vedené centrálním deponitářem (evidence

¹⁰⁶ Jiné průkazy, jimiž by mohla být společnost doložena změna vlastnického práva k akci, než je výpis z účtu vlastníka či z evidence emise zaknihovaných (imobilizovaných) akcií sice předmětné ustanovení nezmiňuje, nicméně dle judikatury přípustné jsou (např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2000, sp. zn. 29 Cdo 901/2000).

imobilizovaných akcií vedené schovatelem) a zastaralé údaje v seznamu akcionářů podle toho změnit bez zbytečného odkladu po doručení (převzetí) tohoto výpisu (ať už jej pořídila z jakéhokoliv důvodu),¹⁰⁷ jak velí § 265 odst. 2 z. o. k.

Ke kolizi údajů u čísla bankovního účtu dojít nemůže už jen proto, že se do seznamu akcionářů tato skutečnost u zaknihovaných (imobilizovaných) akcií nezapisuje. O změně ostatních údajů (druh akcie, její jmenovitá hodnota) se společnost dozví přirozeně dříve, než je odpovídající změna provedena v evidenci zaknihovaných (imobilizovaných) cenných papírů, neboť tyto změny společnost sama iniciuje.

Specifická situace může nastat v případě, pokud společnost z výpisu z evidence emise akcií opatřeného k rozhodnému dni podle § 405 odst. 4 z. o. k. zjistí, že se údaj o bydlišti akcionáře zde uvedený neshoduje s údajem zapsaným v seznamu akcionářů. Kam má poslat pozvánku? Řešení se nachází ve speciálním § 406 odst. 1 z. o. k., podle něhož si svolavatel může vybrat, zdali pozvánku pošle na adresu uvedenou v seznamu akcionářů nebo v evidenci zaknihovaných cenných papírů anebo v evidenci vedené schovatelem držícím imobilizované akcie v úschově.¹⁰⁸

1.18 Zapsaný údaj neodpovídající skutečnosti

Jak již bylo řečeno, § 265 odst. 1 z. o. k. je konstruován na bázi vyvratitelné domněnky, a proto pokud by údaj v seznamu akcionářů (např. týkající se osoby akcionáře) neodpovídal skutečnosti, je společnost povinna umožnit výkon akcionářských práv oprávněné osobě (např. novému akcionáři), přestože v seznamu akcionářů dosud zapsán není, bude-li jí tato skutečnost prokázána.¹⁰⁹

V této souvislosti je pak klíčový § 265 odst. 3 z. o. k. Byť se předmětné ustanovení věnuje poměrně úzkému okruhu případů práv akcionáře (konkrétně podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, účasti na valné hromadě a hlasovacím právům), lze dle mého soudu pravidlo zde uvedené zobecnit tak, že pokud akcionář způsobí, že není zapsán v seznamu akcionářů nebo že zápis neodpovídá skutečnosti, jdou veškeré následky s tím spojené k jeho tíži. Vyplatí-li proto kupř. společnost akcionáři dividendu na bankovní účet uvedený v seznamu akcionářů, který již však není aktuální, dojde tím k řádnému splnění

¹⁰⁷ Viz např. § 405 odst. 4 z. o. k., analogicky vztažené i na imobilizované akcie, pokud jde o výpis z evidence imobilizovaných akcií vedené schovatelem.

¹⁰⁸ Viz také VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, výklad k § 406 odst. 1 z. o. k. Opačně ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 621.

¹⁰⁹ Důkaz o tom, že zápis v seznamu akcionářů neodpovídá skutečnosti, je přitom možno kupř. vést i v rámci prezence na valnou hromadu, např. předložením rubopisovaných akcií.

dluhu ze strany společnosti a akcionář tudíž již z tohoto titulu vůči společnosti žádné nároky mít nebude. Stejně tak např. dostaví-li se akcionář na valnou hromadu, která byla odvolána, nemůže po společnosti požadovat náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s účastí na ní na podkladě § 410 odst. 1 z. o. k. v případě, že mu bylo společností na adresu uvedenou v seznamu akcionářů, která však již neodpovídá skutečnosti, řádně doručeno oznámení o odvolání valné hromady apod.

Argumentem a contrario (§ 265 odst. 3 z. o. k.) lze naopak dospět k závěru, že pakliže akcionář nemůže za to, že není zapsán v seznamu akcionářů, resp. že zápis neodpovídá skutečnosti, např. při krádeži akcií, při chybně přepsaném údaji do seznamu akcionářů ze strany společnosti, je v takových případech oprávněn napadnou neplatnost usnesení valné hromady apod. Je přitom zcela irelevantní, že společnost na tomto stavu nenese žádnou vinu. „Soud je oprávněn v rámci řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady zkoumat, zda je osoba, která na valné hromadě hlasovala, majitelkou akcií, ze kterých uplatnila hlasovací právo.“¹¹⁰

1.19 Zkoumání převodních aktů

Jestli je společnost oprávněna, resp. povinna, zkoumat pravost a platnost převodních aktů či jiných průkazů dokládajících změnu v osobě akcionáře či osoby oprávněné akcionářská práva namísto něj vykonávat, v zákoně upraveno není. V usnesení ze dne 6. 9. 2000, sp. zn. 29 Cdo 901/2000 Nejvyšší soud zdůraznil, že: „*Akciová společnost není povinna pro účely přípuštění účasti akcionáře na valné hromadě zkoumat, zda osoba, vedená v evidenci Střediska k rozhodnému dni jako akcionář, je skutečně majitelem akcií vedených na jeho účtu a takové osobě přizná bez dalšího právo na valné hromadě hlasovat; to však neplatí, jestliže společnost není v dobré víře, tedy ví, nebo je jí prokázáno, že tato osoba majitelem akcií evidovaných na jejím účtu není. Takové osobě společnost výkon akcionářských práv umožnit nemůže.*“ Dále srov. „*Tak např. platí, že společnost musí před provedením změny v zápisu v knize akcionářů trvat na tom, aby jí ohlášená změna byla bezpečně prokázána. Přitom však nelze zbytečnou pochybovačností nebo přehnanou úzkostlivostí dotčené subjekty nadměrně obtěžovat nebo šikanovat.*“¹¹¹

Z textace § 265 odst. 2 z. o. k. se podává, že změna osoby akcionáře musí být společnosti prokázána (prosté oznámení nestačí). Výše řečené však v žádném případě nezbavuje představenstvo povinnosti při provádění zápisu změny do seznamu akcionářů (či

¹¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2000, sp. zn. 29 Cdo 901/2000.

¹¹¹ ELIÁŠ, Karel. Kniha akcionářů. *Právník*. 1993, č. 6.

jejím reflektování) postupovat s péčí řádného hospodáře, s níž se pojí běžná – obvyklá – opatrnost. Seznam akcionářů by totiž měl pokud možno odpovídat skutečnému právnímu stavu. Z dikce § 269 odst. 2 z. o. k. přitom vyplývá, že při převodu listinné akcie na jméno může společnost od převodce či nabyvatele akcie v souvislosti s prováděnou změnou v seznamu akcionářů vyžadovat jen předložení rubopisované akcie,¹¹² a nikoliv např. smlouvu o převodu akcií (která může být *nota bene* uzavřena i jen v ústní formě).

Možnosti kontroly ze strany společnosti jsou tak v tomto směru dosti omezené a spočívají např. v přezkumu, zda je zde souvislá řada rubopisů svědčící nabyvateli akcie, jestli nejde o falzum akcie či zjevně podvržený podpis převodce apod. V pochybnostech se však dle mého soudu společnost může dovolávat § 265 odst. 2 z. o. k. v tom směru, aby jí změna údajů byla prokázána dalším způsobem.

Pakliže ovšem společnost ví, že akcionář není oprávněn např. kvůli předběžnému opatření převést akcie na třetí osobu, neměla by být změna údajů v seznamu akcionářů provedena (resp. reflektována). To platí i tehdy, jestliže zde panují pochybnosti např. o splnění rozvazovací podmínky ve smlouvě o převodu akcií atp. Potom se do popředí dostává již tolikrát zmiňovaná vyvratitelná domněnka, která favorizuje osobu zapsanou v seznamu akcionářů. To znamená, že jestliže bude vlastnictví akcií sporné, je pro výkon akcionářských práv rozhodující znění seznamu akcionářů, a to např. až do pravomocného rozhodnutí soudu o tom, kdo je oprávněným vlastníkem akcií.¹¹³

Osoba, která se změny zápisu v seznamu akcionářů dovolává, může proti společnosti v takovém případě podat žalobu na plnění.¹¹⁴ Vedle toho se tato osoba může domáhat také neplatnosti usnesení valné hromady (popř. i přiměřeného zadostiučinění dle § 430 odst. 2 z. o. k.) proto, že jí společnost na základě této skutečnosti neumožnila účast na valné hromadě nebo výkon hlasovacího práva (bude tomu tak typicky tehdy, když společnost dotčené osobě nezašle pozvánku na valnou hromadu; dle judikatury se jedná o podstatné porušení práv akcionáře, které zakládá neplatnost všech usnesení přijatých na této valné hromadě, bez ohledu na skutečnost, že akcionář neměl možnost ovlivnit vahou svých hlasů výsledek hlasování).¹¹⁵

¹¹² Rubopisovaná akcie je nepochybně způsobilá plnit současně také funkci oznámení změny osoby akcionáře.

¹¹³ DĚDIČ, Jan. *Obchodní zákoník. Komentář. Díl II.* 1. vydání. Praha: Polygon, 2002. s. 1455.

¹¹⁴ Např. usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 4. 11. 2014, sp. zn. 45 Cm 232/2011.

¹¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1717/2011.

1.19.1 Žaloba o zápis do seznamu akcionářů

Žaloby o zápis do seznamu akcionářů¹¹⁶ tudíž nejsou v praxi ničím neobvyklým. Společnosti zpravidla odmítají zapsat do seznamu akcionářů osobu, která nabyla akcie ve veřejné dobrovolné dražbě v rozporu s omezením převoditelnosti akcií s tím, že jde o obcházení § 270 a násl. z. o. k., a tudíž o neplatné nabytí akcií, resp. osobu, která odkoupila akcie společnosti § 322 odst. 2 větě první z. o. k navzdory.

K řízení v prvním stupni jsou příslušné krajské soudy. Nově jde o řízení sporné, viz § 9 odst. 2 písm. e) o. s. ř. K předchozí úpravě srov. § 9 odst. 3 písm. g) ve spojení s § 200e o. s. ř. Účastníkem řízení je vedle žalobce pouze společnost.¹¹⁷ Důkazní břemeno o tom, že se společnost protiprávního jednání nedopustila, nese v tomto řízení sama společnost. Soud přitom může rozhodnout o obrácení důkazního břemene (§ 4 odst. 1 z. o. k.). Žalobní návrh lze koncipovat např. následovně: *„Společnost je povinna zapsat akcionáře AA do seznamu akcionářů společnosti BB v rozsahu údajů CC s účinností k DD do tří dnů od právní moci rozsudku.“* Zápis do seznamu akcionářů, prokáže-li se v řízení před soudem, že domněnka uvedená v § 265 odst. 1 z. o. k. byla oprávněnou osobou po právu vyvrácena, společnost provede s účinky *ex tunc*.

Za nesplnění povinnosti provést zápis akcionáře do seznamu akcionářů uložené společnosti soudem lze společnost v rámci výkonu rozhodnutí sankcionovat ukládáním donucovacích pokut.¹¹⁸

Případné prodlení společnosti se splněním povinnosti zapsat nového akcionáře do seznamu akcionářů bez zbytečného odkladu poté, co jí tato změna bude prokázána (potažmo vůbec), by mohlo založit vznik práva takové osoby na náhradu tím způsobené újmy. Oprávněnost požadovaného zápisu změny v seznamu akcionářů si soud posoudí jako otázku předběžnou. Ukáže-li se však v soudním řízení, že akcionář sám způsobil, že není zapsán v seznamu akcionářů nebo že zápis neodpovídá skutečnosti (§ 265 odst. 3 z. o. k; slovo „způsobil“ je zde třeba chápat v širokém smyslu bez ohledu na zavinění), soud žalobu na náhradu újmy zamítne (typicky tehdy způsobil-li akcionář sám neplatnost převodního aktu, viz i § 579 odst. 1 o. z., který stanoví, že z neplatného právního jednání nelze pro sebe uplatnit výhodu).

¹¹⁶ Obdobně srov. např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 1. 2017, sp. zn. 7 Cmo 507/2015, kde se žalobce domáhal zápisu do seznamu členů bytového družstva.

¹¹⁷ Rozhodnutí ve věci samé netvoří překážku věci pravomocně rozhodnuté pro případné řízení o určovací žalobě třetí osoby, která o sobě tvrdí, že je akcionářem společnosti ohledně těchž akcií a která není účastníkem řízení o uložení povinnosti společnosti provést zápis jiného akcionáře do seznamu akcionářů ohledně těchž akcií (viz § 159a odst. 1 o. s. ř.).

¹¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 1. 2016, sp. zn. 26 Cdo 3377/2015.

Shora uvedené závěry se uplatní např. i ve sporech o provedení oprav chyb v seznamu akcionářů či výmazu akcionáře z tohoto seznamu.

1.19.2 Řízení o žalobě na určení, kdo je akcionářem společnosti

Neprovede-li společnost zápis změny údaje v seznamu akcionářů, může čelit ze strany dotčené osoby také určovací žalobě.¹¹⁹ A naopak, pokud společnost hodlá zápis změny provést a akcionář s tím nesouhlasí, lze se proti takovému postupu společnosti bránit návrhem na nařízení předběžného opatření, kterým by jí soud změnu zápisu v seznamu akcionářů nedovolil provést.

Řízení o žalobě na určení, kdo je akcionářem společnosti, je nově¹²⁰ řízením sporným [§ 9 odst. 2 písm. e) ve spojení s § 80 o. s. ř.]. K řízení v prvním stupni jsou věcně příslušné krajské soudy. Rozhodnutí o určovací žalobě řeší celý obsah a dosah sporného právního vztahu a vytváří tak pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu – tj. společnosti, osob, které jsou jako akcionáři např. zapsáni v seznamu akcionářů a osob, které se tohoto postavení domáhají.

Okruh účastníků v takovém řízení je tedy obdobný okruhu účastníků v řízení o určení, že žalobce je členem družstva, který Nejvyšší soud určil např. v usnesení ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 29 Cdo 4323/2009, resp. že žalobce je společníkem společnosti s ručením omezeným (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 488/2012). Jeho závěry, byť se týkají určení členství v družstvu a společenstevního vztahu ve společnosti s ručením omezeným, jsou obdobně použitelné též v případě určení, že žalobce je akcionářem akciové společnosti (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2016, sp. zn. 29 Cdo 3252/2015).

Z povahy věci se tak rozumí, že v řízení o tom, kdo je akcionářem společnosti, bude jednáno i o právech a povinnost příslušné společnosti; ta se tak musí řízení účastnit, a to ať už na straně žalobce (tedy i společnost má naléhavý právní zájem na požadovaném určení) či na straně žalované.

Manžel, který akcionářem není, se může, za situace, kdy je v seznamu akcionářů zapsán jako vlastník akcií někdo jiný, než osoba, se kterou má akcie ve společném jmění, domáhat určení, že tato osoba (její manžel) je akcionářem společnosti (analogicky srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 2009, sp. zn. 29 Cdo 673/2008).

¹¹⁹ Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2973/2012.

¹²⁰ K předešlé úpravě srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2015, sp. zn. 29 Cdo 572/2015 a tam citovanou judikaturu.

Podle ustálené judikatury¹²¹ dále platí, že tam, kde lze podat návrh na určení vlastnictví k převáděným akciím, není dán naléhavý právní zájem na určení neplatnosti smlouvy o převodu akcií, jelikož takové určení má povahu pouze předběžné otázky. Návrh rozhodnutí (petit) by proto měl vypadat např. takto: „*Určuje se, že žalobce je vlastníkem 1.000 ks akcií s číselným označením 1 až 1000, každá o jmenovité hodnotě 50 Kč, vydaných společností XYZ, a.s.*“

Navzdory výše řečenému se lze v praxi stále setkat¹²² s případy, kdy soudy určovací žaloby zamítají z důvodu nevhodně koncipovaného petitu, v nichž žalobci nesprávně požadují určení neplatnosti smlouvy o převodu akcií např. tak že: „*Určuje se, že smlouva o převodu 1.000 ks akcií s číselným označením 1 až 1000, každá o jmenovité hodnotě 50 Kč, vydaných společností XYZ, a.s. uzavřená dne xxx mezi žalobcem a žalovaným je neplatná.*“ V této souvislosti je třeba připomenout, že jde o otázku hmotného práva, a soud tudíž není povinen žalobce o vadě petitu poučovat (a contrario § 5 o. s. ř.).

Dále je třeba zmínit, že řízení se v tomto případě musí účastnit všichni, kdo smlouvu o převodu akcií uzavřeli, případně jejich právní nástupci (ať již jako žalobci nebo žalovaní), jinak žaloba nemůže být úspěšná (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 29 ICdo 79/2014). Stejně závěry platí mutatis mutandis i pro návrh na vydání předběžného opatření, jímž má být uložena povinnost zdržení se výkonu práv akcionáře v případě neplatnosti smluv o převodech akcií (usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 8. 2016, sp. zn. 7 Cmo 246/2016).

Jako předběžné otázky v řízení o žalobě na určení, zda je žalobce akcionářem společnosti, bude soud posuzovat, všechny pro věc rozhodné otázky, např. zda došlo platně k odstoupení od smlouvy, vydržení vlastnického práva k akciím apod.

Pakliže by společnost nezapsala akcionáře do seznamu akcionářů ani na základě rozhodnutí soudu o určovací žalobě, bylo by třeba podat žalobu na plnění, tj. žalobu na uložení povinnosti společnosti takový zápis provést, jelikož určovací žaloba nepodléhá z povahy věci výkonu rozhodnutí.

1.20 Lhůta k zápisu změn údajů

Lhůta „bez zbytečného odkladu“¹²³ uvedená v § 265 odst. 2 z. o. k. přímo neurčuje, v jakém konkrétním časovém okamžiku je třeba zápis do seznamu akcionářů provést. Z takto

¹²¹ Viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2005/2012.

¹²² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. 29 Cdo 742/2009.

¹²³ Stejnou lhůtu obsahuje i úprava seznamu společníků (§ 139 odst. 4 z. o. k.) a členů družstva (§ 580 odst. 3 z. o. k.).

formulovaného časového určení je třeba dovodit, že jde o velmi krátkou lhůtu, již je míněno bezodkladné, neprodlené, bezprostřední či okamžité jednání směřující ke splnění povinnosti.¹²⁴

Dále srov. kupř. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 11. 2017, sp. zn. 14 Cmo 210/2017: „Pojem „bez zbytečného odkladu“ užitý v citovaném § 266 odst. 1 z. o. k. je pojmem vágním a je třeba jej vykládat vždy s ohledem na okolnosti konkrétního případu. Podle judikatury Ústavního soudu a Nejvyššího soudu lhůta bez zbytečného odkladu přímo neurčuje, v jakém konkrétním časovém okamžiku je třeba konat. Nemusí nutně znamenat, že je třeba konat ihned, na druhou stranu u jakéhokoliv odkladu konání, který nastane, je třeba vždy v každém jednotlivém případě zjistit, zda se nejedná o odklad zbytečný, a to s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem daného případu (viz blíže shrnutí judikatury k výkladu tohoto pojmu v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2015, sp. zn. 30 Cdo 530/2014).“

Je-li seznam akcionářů nahrazen evidencí zaknihovaných (imobilizovaných) cenných papírů, půjde o lhůtu z povahy věci delší, než kdyby seznam akcionářů vedla sama společnost.

1.21 Opravy chyb

Zákon nechává bez povšimnutí také otázku, za jakých podmínek, lze v seznamu akcionářů provádět opravy chyb. Nezbyvá proto než postupovat analogicky podle nejbližší úpravy, a to § 98 ZPKT, který upravuje opravu chyb v evidenci investičních nástrojů. Společnost tak může provést opravu chyb z vlastního podnětu [viz také § 5 odst. 1 písm. c) OOÚ], na základě žádosti akcionáře podané dle § 21 odst. 1 písm. b) OOÚ, pravomocného rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu atd. Poté by společnost měla zaslat osobě, u níž chybu opravila, výpis z části seznamu akcionářů, který se jí týká s odůvodněním provedené změny, a to neprodleně po opravení chyby. Viz rovněž: „Nelze společnosti bránit, aby po zjištění, že při zápisu změny v seznamu došlo k omylu či jiné chybě, uvedla stav zápisů na pravou míru, přitom je však nutné, aby společnost o provedené opravě zároveň vyrozuměla ty, jejichž změna se týká.“¹²⁵

1.22 Opis ze seznamu akcionářů

1.22.1 Obecně

Ust. § 266 odst. 1 z. o. k. vyvolává v řadách společností značný odpor. Konkrétně ta jeho část, na základě které je možno žádat o opis seznamu všech akcionářů, nikoliv jen té

¹²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. 32 Cdo 2484/2012.

¹²⁵ ELIÁŠ, Karel. Kniha akcionářů. *Právník*. 1993, č. 6.

části, která se akcionáře týká. Proč tomu tak je, bylo již podrobně popsáno v úvodu (viz greenmailing). Společnosti proti tomuto ustanovení namítají, že jde o úpravu kolidující s čl. 10 odst. 3 LZPS a zákonem na ochranu osobních údajů.

Podle tohoto zákona osobní údaj představuje takový typ informace, která se týká přímo či nepřímo určené nebo určitelné (fyzické) osoby.¹²⁶ V intencích § 4 písm. a) OOÚ se pak osoba považuje za určenou nebo určitelnou, je-li identifikována na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků specifických pro její ekonomickou identitu, což (některé) údaje v seznamu akcionářů splňují. Anebo ještě jinak, pakliže je osoba disponující nějakou skutečností schopna tuto přiřadit ke konkrétnímu člověku, půjde v praxi o osobní údaj.

Jelikož údaje uvedené v seznamu akcionářů zahrnují skutečnosti týkající se konkrétního akcionáře (jako je např. jméno a bydliště), jedná se v jejich případě o údaje osobní. Podle stanoviska Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 9. 3. 2017, č. j. UOOU-01855/17-2 však nejde o údaje citlivé ve smyslu § 4 písm. b) OOÚ, zejména to pak platí o údajích o počtu akcií v držení konkrétního akcionáře.

1.22.2 Osoby oprávněné žádat o vydání opisu seznamu akcionářů

Z dikce § 266 odst. 1 z. o. k.: „*Společnost vydá každému svému akcionáři...*“ a dále *a contrario* § 261 odst. 2 z. o. k.: „*Jiným osobám poskytne...*“ vyplývá, že společnost je oprávněna poskytnout osobní údaje uvedené v seznamu akcionářů bez souhlasu příslušného akcionáře (popř. i proti jeho vůli) pouze ostatním akcionářům (výjimkou je číslo bankovního účtu, které se jim bez dalšího nezpřístupňuje, viz § 266 odst. 1 *in fine* z. o. k.), a to výlučně pro jejich osobní potřebu (§ 3 odst. 3 OOÚ), tj. např. proto, aby akcionář mohl jiného akcionáře kontaktovat za účelem prodeje svých akcií.

Akcionáři však již nejsou oprávněni předávat, šířit, zveřejňovat či jinak zpřístupňovat tyto údaje třetím osobám bez souhlasu dotčeného akcionáře [výjimky může opět stanovit zákon, např. § 5 odst. 2 písm. e) OOÚ]. Na akcionáře totiž dopadá povinnost mlčenlivosti (viz § 15 odst. 1 OOÚ, shodně též stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 2. 12. 2013, č. j. UOOU10755/13-2). Občas se lze proto v praxi setkat s tím, že povinnost mlčenlivosti je zakotvena přímo ve stanovách společnosti.¹²⁷

Ve stanovisku ze dne 1. 6. 2015, č. j. UOOU-05991/15-2 pak Úřad pro ochranu osobních údajů zdůraznil, že: „*Převzetím seznamu akcionářů se akcionář stává příjemcem,*

¹²⁶ Nikoliv však právnické osoby, viz § 4 písm. d) OOÚ.

¹²⁷ Viz stanovky společnosti Kralovická zemědělská a.s. ze dne 2. 12. 2011 uložené ve sbírce listin u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. B 691/SL47/KSPL či stanovky společnosti Nečtinská zemědělská a.s. uložené ve sbírce listin u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. B 975/SL75/KSPL.

kterým je ve smyslu § 4 písm. o) zákona o ochraně osobních údajů každý subjekt, kterému jsou osobní údaje zpřístupněny. Smyslem tohoto zpřístupnění je, aby akcionář mohl vůči ostatním akcionářům uplatňovat svá práva ze zákona o obchodních korporacích vyplývající. Podle § 4 písm. j) zákona o ochraně osobních údajů se správcem rozumí každý subjekt, který určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů, provádí zpracování a odpovídá za něj. Jestliže tedy akcionář v postavení příjemce stanoví jiný účel zpracování osobních údajů seznamu akcionářů a provádí takové zpracování, stává se správcem. Jestliže tedy akcionář bude např. provádět zveřejňování osobních údajů seznamu akcionářů, aniž by stanovil účel takového zveřejňování, poruší, již v postavení správce, povinnost stanovit účel zpracování (zveřejňování) osobních údajů podle § 5 odst. 1 písm. a) zákona o ochraně osobních údajů. Pokud stanoví nelegitimní účel zveřejňování, poruší bez souhlasu subjektu údajů § 5 odst. 2, rovněž § 5 odst. 1 písm. f) zákona o ochraně osobních údajů.“

Jiným (třetím) osobám může společnost poskytovat tyto údaje jen se souhlasem¹²⁸ příslušného akcionáře (souhlasí-li s tím všichni akcionáři, může být seznam akcionářů uveřejněn dokonce na internetových stránkách společnosti, i s takovými případy se lze setkat), ledaže zákon stanoví jinak.¹²⁹ Konkrétně jde o zákon o podnikání na kapitálovém trhu (podle § 99a odst. 2 ZPKT jím však může být i jiný právní předpis¹³⁰ či případ, kdy společnost podává trestní oznámení), který v § 115 odst. 1 uvádí výčet osob, kterým je společnost povinna poskytnout údaje ze seznamu akcionářů i bez souhlasu dotčeného akcionáře a dále specifikuje, za jakým účelem je možné jim ho vydat. Mezi tyto subjekty patří: soud, exekutor, orgány činné v trestním řízení, správce daně, Česká národní banka, insolvenční správce, Bezpečnostní informační služba a Ministerstvo financí.¹³¹

¹²⁸ S ohledem na tuto skutečnost proto společnosti leckdy do stanov vkládají klauzuli např. o tom, že: „*Souhlas není potřebný pro sdělování těchto údajů státu nebo státem řízené organizaci za účelem splnění podmínek pro získání plnění ve prospěch společnosti nebo jiné informační povinnosti stanovené zákonem nebo úředním rozhodnutím.*“ Srov. např. část IV. § 11 odst. 6 stanov společnosti AGRO Staňkov, a.s. ve znění účinném od 31. 7. 2016, které jsou založeny ve sbírce listin u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. B 971/SL96/KSPL.

¹²⁹ Za porušení této povinnosti může být společnosti uložena pokuta ze strany Úřadu pro ochranu osobních údajů.

¹³⁰ Např. § 20a odst. 3 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého je banka povinna předložit ČNB v souvislosti s plánovou valnou hromadou seznam akcionářů ke schválení. ČNB pak může konkrétnímu akcionáři účast na valné hromadě zakázat. Dále např. § 17 odst. 3 zákona č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech), ve znění pozdějších předpisů, kdy seznam akcionářů je povinnou součástí žádosti o vydání autorizace pro obalovou společnost. Anonymita akcionářů je tak prolomena ve prospěch Ministerstva životního prostředí, Ministerstva průmyslu a obchodu a Ministerstva zemědělství.

¹³¹ Společnost má při poskytování údajů těmto osobám nárok na úhradu vynaložených nákladů. Způsob stanovení výše vynaložených věcných nákladů a způsob jejich úhrady stanoví vyhláška č. 212/2010 Sb. Ta však míří primárně na centrálního depozitáře nebo osoby, které vedou samostatnou evidenci investičních nástrojů. Pro potřeby společností je nepoužitelná. Společnosti tak mohou nárokovat veškeré účelně vynaložené náklady spojené s poskytnutím požadovaného údaje ze seznamu akcionářů a dokumentů uchovávaných podle § 99a odst. 1 ZPKT.

Je sporné, zdali společnost může sdělit údaje o akcionářích uvedené v seznamu akcionářů osobě, která činí veřejný návrh smlouvy na odkoupení nebo směnu účastnických cenných papírů. Podle § 323 odst. 1 z. o. k. totiž platí, že navrhovatel (jímž může být právě osoba, která není akcionářem) uveřejní veřejný návrh smlouvy způsobem stanoveným zákonem o obchodních korporacích a stanovami společnosti, jejíž účastnické cenné papíry hodlá nabýt, pro svolání valné hromady. Vzhledem k tomu, že tyto údaje (zejména jméno a bydliště nebo sídlo akcionářů) mít navrhovatel k dispozici nemůže, musela by mu je společnost vydat. V takovém případě by však šlo § 266 odst. 2 z. o. k. jednoduše obcházet. Stačilo by totiž, aby se navrhovatel (*extraneus*) obrátil na cílovou společnost se žádostí o sdělení těchto údajů pod záminkou, že veřejný návrh později spolu se stanoviskem cílové společnosti uveřejní. Takovou povinnost mu však zákon neukládá. Nakonec by navrhovatel mohl od záměru uveřejnění veřejného návrhu upustit a jednotlivé akcionáře kontaktovat v rozporu se zákonem individuálně. Otázkou tedy je, zdali by neměl být upřednostněn výklad, podle něhož by veřejný návrh měla uveřejňovat sama společnost (pochopitelně na náklady navrhovatele). Zdá se však, že zákonodárce implicitně počítá s tím, že společnost navrhovateli tyto údaje poskytne i bez souhlasu akcionářů.

Právo požadovat vydání opisu seznamu akcionářů náleží všem akcionářům společnosti a to z důvodu zachování jejich rovného postavení (§ 244 odst. 1 z. o. k.). Je přitom nerozhodné, jestli akcionář vlastní jen jednu akcii nebo jde o většinového akcionáře. O opis seznamu akcionářů mohou žádat i akcionáři vlastníci akcie na majitele (arg. § 266 odst. 1 z. o. k. „*Společnost vydá každému svému akcionáři...*“). Vždy však musí jít o akcionáře společnosti. Není např. možné, aby dceřiná společnost vydala opis seznamu akcionářů akcionářům mateřské společnosti.

Zákon neumožňuje akcionářům nahlížet do seznamu akcionářů a pořizovat si z něj výpisy apod. Stejně tak zákon nedovoluje, aby představenstvo umožnilo nahlížet do seznamu akcionářů třetí osobě, třebaže by na tom tato osoba (např. zájemce o koupi akcií) měla právní zájem, jak je tomu např. u seznamu členů družstva (§ 582 odst. 2 z. o. k.), což považují za nedostatek stávající úpravy.

Společnost, která emitovala akcie na jméno, má povinnost poskytnout akcionáři na jeho žádost informace uvedené seznamu akcionářů i v případě, že seznam akcionářů nevede z důvodu jeho nahrazení evidencí zaknihovaných (imobilizovaných) cenných papírů (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2057/2012). Tuto povinnost má ve stejném rozsahu jako společnost, která vede seznam akcionářů. Výpis z evidence emise

přítom obsahuje všechny údaje, jež musí být zapsány v seznamu akcionářů.¹³² Nahrazením seznamu akcionářů evidencí zaknihovaných (imobilizovaných) cenných papírů se společnost povinností uvedených v § 264 a násl. z. o. k. nezabývá.

Akcionář i v tomto případě činí veškeré kroky týkající se seznamu akcionářů vůči společnosti, jelikož není k centrálnímu depozitáři (schovateli) v žádném právním vztahu. Společnost je tak povinna si sama od centrálního depozitáře (schovatele) předmětný výpis vyžádat a následně jej vydat akcionáři. Náhradu nákladů za jeho pořízení může však od akcionáře požadovat předem.

1.22.3 Ochrana osobních údajů

Jde o právní úpravu, která je v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů¹³³, konkrétně pak s § 5 odst. 2 písm. a) OOÚ, podle něhož správce (společnost) může zpracovávat osobní údaje osoby (akcionáře) bez jeho souhlasu, jestliže provádí zpracování nezbytné pro dodržení právní povinnosti správce (společnosti), kterou se v tomto případě rozumí povinnost vyplývající společnosti ze shora citovaných ustanovení zákona o obchodních korporacích. Společnosti však i přesto do stanov z opatrnosti někdy vkládají ujednání o udělení souhlasu akcionáře se zpracováním osobních údajů, např. v následujícím znění: „*Akcionář souhlasí, aby společnost shromažďovala a nakládala s jeho osobními daty v souvislosti s vedením seznamu akcionářů a údaji uváděnými na akciích.*“¹³⁴

Tento právní názor zastává i samotný Úřad pro ochranu osobních údajů kupř. ve stanovisku ze dne 11. 9. 2014, č. j. UOOU-08698/14-2: „*Úřad je toho názoru, že poskytnutí seznamu akcionářů v rozsahu stanoveném zákonem, v tomto případě ustanovení § 264 odst. 2 a § 266 odst. 1 zákona o obchodních korporacích, není v rozporu s požadavky na ochranu osobních údajů.*“, stanovisku ze dne 25. 1. 2016, č. j. UOOU-00135/16-2: „*...je povinností akciové společnosti vydat každému svému akcionáři na jeho písemnou žádost a za úhradu nákladů opis seznamu všech akcionářů, kteří jsou vlastníky akcií na jméno, nebo požadované části seznamu, a to bez zbytečného odkladu od doručení žádosti v rozsahu uvedeném v ustanovení § 264 odst. 2 zákona o obchodních korporacích. Povinnost stanovenou zákonem nelze eliminovat vyjádřením nesouhlasu s jejím plněním.*“ či ve stanovisku ze dne 12. 7. 2016, č. j. UOOU-07904/16-2: „*Počet akcií na jméno v držení jednotlivého akcionáře je osobním*

¹³² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2057/2012.

¹³³ Tento zákon se týká [viz § 4 písm. d) OOÚ] toliko ochrany osobních údajů akcionářů (fyzických osob). Ochrana „osobních“ údajů akcionářů (právnických osob) je zajištěna v rámci ochrany soukromí (§ 135 odst. 2 o. z.).

¹³⁴ Viz stanovky společnosti PIAS Suchdol, a.s. ze dne 23. 5. 2014 uložené ve sbírce listin u Městského soudu v Praze pod sp. zn. B 3972/SL42/MSPH.

údajem, ale společnost má povinnost Vám, jako akcionáři společnosti tento údaj na požádání sdělit formou opisu seznamu akcionářů nebo jeho části ve smyslu § 266 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Jedná se tak o zpracování osobních údajů v souladu s ustanovením § 5, odst. 2 písm. a) zákona o ochraně osobních údajů za účelem dodržení právní povinnosti společnosti a to bez souhlasů jednotlivých držitelů akcií.“

A rovněž judikatura (viz např. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 50 Cm 83/2014, usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 1. 2009, sp. zn. 5 Cmo 281/2008, usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 3. 2007, sp. zn. 5 Cmo 9/2007 či usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 10. 2011, sp. zn. 14 Cmo 334/2010), podle které jde o povinnost stanovenou společností zákonem a o jedno ze základních práv akcionáře.

Je třeba přitom vycházet zejména z účelu právní úpravy a to záměru chránit ostatní akcionáře společnosti a třetí osoby před nekontrolovatelnými změnami majetkových poměrů uvnitř společnosti. Právo akcionáře požadovat po společnosti vydání opisu seznamu všech akcionářů na jméno má sloužit také tomu, aby každý z akcionářů mohl na základě znalosti struktury akcionářů společnosti lépe uplatňovat svá akcionářská práva a rozhodovat i o tom, jak se svými akciemi nakládat. Zjištění struktury ostatních akcionářů je informací významnou také pro další strategické rozhodování akcionáře o setrvání ve společnosti či o jejím opuštění, ale například i pro posouzení předpokládaní míry její dividendové politiky, struktury osob, které by mohly být v budoucnu navrženy do funkcí členů orgánů společnosti, jakož i dalších strategických rozhodnutí. Bez přístupu k seznamu akcionářů by nemohli např. menšinoví akcionáři nedosahující potřebného podílu na základním kapitálu jinak realizovat práva, která jim zákon o obchodních korporacích v § 366, § 369 až § 371 přiznává. Díky seznamu akcionářů se tak mohou s ostatními akcionáři sdružit a překročit práh potřebný pro uplatňování těchto práv. V úvahu přichází také možnost uzavření dohody o výkonu hlasovacích práv dle § 78 odst. 1 písm. i) z. o. k. Nově jde dále např. i o právo menšinového akcionáře vyvolat *sell out*. Jak jinak by menšinový akcionář bezpečně zjistil, že je akcionářem ve společnosti s hlavním akcionářem? Údaje ze seznamu akcionářů jsou také nezbytným podkladem pro kontrolu výkonu hlasovacích či jiných práv na valné hromadě. Jedině tak si mohou akcionáři ověřit, zdali údaje v listině přítomných odpovídají skutečnosti (§ 413 z. o. k.) a v závislosti na tomto zjištění zvážit podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. Konečně by bylo v příkrém rozporu se zásadou rovnosti všech akcionářů, pokud by měl k těmto údajům přístup jen většinový akcionář, který je zpravidla také členem

statutárního orgánu společnosti a nic mu tedy nebrání do seznamu akcionářů kdykoliv nahlédnout.

Postup společností, které v praxi odmítají vydat svým akcionářům opis seznamu akcionářů obsahující údaje uvedené v § 264 z. o. k. s poukazem na to, že by se tím dopustily správního deliktu na úseku ochrany osobních údajů, tak správný není. Stejně tak jako jejich leckdy originální zásahy do seznamu akcionářů (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2057/2012), na základě nichž jsou akcionářům poskytnuty jen některé údaje z tohoto seznamu a jiné pak anonymizovány (zpravidla údaj o počtu akcií). Naopak jde o postup *contra legem* porušující právo ostatních akcionářů na informace. Tento závěr vyplývá nepřímo také ze stanoviska Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 9. 3. 2017, č. j. UOOU-01855/17-2: *„Zároveň platí, že Vám Vámi nejmenovaná významná česká akciová společnost (dále jen „společnost“) musí, resp. může, poskytnout jen ty údaje zapisované do seznamu akcionářů, které jsou zapisovány do seznamu z její právní povinnosti tak činit, a provedení zápisu údaje o počtu akcií v držení jednoho každého akcionáře skutečně ve výčtu povinně zapisovaných údajů není. Pokud je ovšem seznam akcionářů veden řádně, tedy tak, že ke každé jednotlivě označené (např. očíslované) akcií jsou přiřazeny údaje o její jmenovité hodnotě a identifikační údaje o akcionáři, pak takový seznam vypovídá samozřejmě i o počtu akcií, které jsou v držení jednotlivých akcionářů, neboť seznam akcionářů je zároveň de facto seznamem jednotlivých akcií. Je nepochybné, že v případě poskytnutí řádně vedeného seznamu akcionářů podle § 264 odst. 2 zákona o obchodních korporacích informace o počtech, druzích a hodnotách akcií v držení jednotlivých akcionářů od společnosti po právu obdržíte.“*

Tomu odpovídá také vývoj právní úpravy, k tomu srov. závěry uvedené v důvodové zprávě k zákonu č. 370/2000 Sb. k § 156 odst. 2 obch. zák.: *„V souladu s vývojovými trendy akciové společnosti prolamuje princip anonymity akcionářů a umožňuje se, aby akcionář, který je majitelem akcií na jméno, získal seznam osob, které jsou majiteli akcií na jméno. Takovéto prolomení anonymity je v některých případech nezbytné jako např., pokud by akcionáři takové společnosti vznikla povinnost učinit nabídku převzetí ostatním akcionářům takové společnosti. Pokud by akcionář neměl právo získat opis seznamu všech akcionářů společnosti, nemohl by splnit svou zákonnou povinnost, neboť nabídka musí být uveřejněna způsobem stanoveným pro svolání valné hromady.“* Citovaná novela obchodního zákoníku reagovala na situaci, kdy měl akcionář do té doby (tj. do 31. 12. 2000) právo na vydání opisu seznamu akcionářů pouze ohledně údajů týkajících se jeho osoby, nikoliv však již ohledně údajů o ostatních akcionářích.

Společnost není oprávněna sdělit ostatním akcionářům či jiným osobám údaje ze seznamu akcionářů, které jsou v něm zapsány nad rámec vyžadovaný zákonem (tzv. fakultativní údaje) jako rodné číslo, datum narození či jiné osobní údaje. K tomu je vždy nutný souhlas dotčeného akcionáře. Zde totiž o povinnost společnosti vyplývající jí ze zákona již očividně nejde. Pokud by valná hromada přijala rozhodnutí, že v seznamu akcionářů musí být uvedeno např. rodné číslo akcionáře, přehlasovaný akcionář není povinen jej společnosti sdělit a nelze jej za to ani nijak sankcionovat (žádná z výluk uvedených v § 5 odst. 2 OOÚ či kdekoliv jinde na daný případ nedopadá). Jedná se o osobní údaje akcionáře, a proto je nutné na udělení jeho souhlasu trvat (shodně též stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 28. 11. 2013, č. j. UOOU-09865/13-4).

Nabytím účinnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů), ke kterému má dojít dne 25. 5. 2018 a které má nahradit stávající zákon o ochraně osobních údajů, se vedení seznamu akcionářů a záležitostí s ním souvisejících nijak zvlášť nedotkne (viz také stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 3. 1. 2018, č. j. UOOU-11100/17-2).

1.22.4 Žádost o vydání opisu seznamu akcionářů

Společnost vydá akcionáři opis seznamu akcionářů (či jeho požadované části) na jeho písemnou žádost, která by měla obsahovat podpis akcionáře (popř. jeho zástupce), viz § 561 odst. 1 o. z. Žádost zasláná prostým emailem bez elektronického podpisu nestačí.¹³⁵ Žádost by měla být určitá a srozumitelná, jinak společnost může žádat o její upřesnění. Panují-li pochybnosti, zdali byla žádost podána oprávněnou osobou, měla by být tato skutečnost společnosti prokázána. Šikanu z její strany však nelze tolerovat. Není-li v žádosti uvedena adresa, kam má být opis doručen, je třeba za ni považovat adresu uvedenou v seznamu akcionářů. Zákon neurčuje, jakou podobu by měl opis mít. Může jím být listina, zcela jistě elektronický soubor zasláný emailem či předaný na jiném médiu jako je cd, flash disk atd.

Hmotně právní podmínkou pro vydání opisu seznamu akcionářů je, aby akcionář společnosti uhradil náklady s vydáním tohoto opisu spojené. Půjde o účelně vynaložené náklady jako je např. cena za tisk, opatření technického nosiče dat, poštovné, poplatky centrálního depozitáře apod. Odměnu si však společnost účtovat nemůže. Neuhradí-li akcionář tyto náklady společnosti, nemá společnost povinnost akcionáři opis vydat (dle

¹³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 30 Cdo 1230/2007.

§ 1911 o. z. jde o povinnost plnit si současně). Lhůta pro vydání opisu seznamu akcionářů již nečiní sedm dnů od doručení písemné žádosti společnosti, jak stanovil obchodní zákoník. Nově jde o lhůtu bez zbytečného odkladu (k tomu srov. výklad tohoto pojmu podaný shora).

Klade se otázka, jaké datum je rozhodné pro určení znění seznamu akcionářů, jehož opis je společnost povinna akcionáři na jeho žádost vydat. Je jím okamžik doručení žádosti společnosti? Anebo může akcionář žádat společnost, aby mu vydala tento opis ve znění k určitému datu zpětně (či do budoucna)? Jak již bylo výše řečeno, společnost je povinna po určitou dobu evidovat mj. také historii změn údajů zapsaných v seznamu akcionářů. Jestliže akcionář může žádat o opis seznamu akcionářů v podstatě kdykoliv si umane, nezbyvá než přitakat závěru, že okamžik fixace údajů v seznamu akcionářů dnem doručení žádosti společnosti nenastává. Je to logické. Akcionář potřebuje mít zpravidla informaci o akcionářské struktuře k určitému dni (např. ke dni konání valné hromady). Tato potřeba však vyvstane většinou až později. Kdyby si akcionář nemohl zvolit, ke kterému dni chce seznam akcionářů vyhotovit (a to včetně dne předcházejícímu dni doručení žádosti), nemělo by pak smysl žádost podávat. Nikdy by totiž neměl na jisto postaveno, zdali v mezidobí od rozhodné události nedošlo ke změně zapsaných údajů. Jestliže však v žádosti o vydání opisu seznamu akcionářů žádné takové datum uvedeno není, je rozhodující znění seznamu akcionářů k okamžiku doručení této žádosti společnosti.

1.22.5 Žaloba o vydání opisu seznamu akcionářů

Akcionář se může domáhat po společnosti vydání opisu seznamu akcionářů žalobou na plnění, případně také spolu s návrhem na náhradu škody.¹³⁶ Nově jde o řízení sporné, viz § 9 odst. 2 písm. e) o. s. ř. (shodně usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 4. 2015, sp. zn. 5 Cmo 62/2015). K řízení v prvním stupni jsou příslušné krajské soudy. K předchozí úpravě srov. § 9 odst. 3 písm. g) ve spojení s ust. § 200e o. s. ř. Účastníkem řízení je akcionář (žalobce) a společnost (žalovaná). V žalobním návrhu je třeba vyjádřit synallagmatickou povahu tohoto závazku: *„Žalovaný je povinen žalobci vydat opis seznamu všech akcionářů a to s uvedením označení druhu akcie a její jmenovité hodnoty, jména a bydliště nebo sídla akcionáře, označení akcie a změny zapisovaných údajů, oddělení nebo převodu samostatně převoditelného práva ve znění ke dni xxx oproti úhradě nákladů s tím spojených, a to do tří dnů ode dne právní moci rozsudku“*.

¹³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1425/2015.

Během řízení lze měnit den, ke kterému akcionář požaduje vydat opis seznamu akcionářů. Tento procesní úkon je třeba považovat za změnu žaloby (usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 9. 2016, sp. zn. 28 Cm 40/2016).

V usnesení ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1425/2015 se Nejvyšší soud zabýval otázkou aktivní věcné legitimace žalobce poté, co přestal být v důsledku squeeze outu akcionářem společnosti a dospěl k závěru, že: *„Obdobně, jako je tomu v případě práva společníka společnosti s ručením omezeným na poskytnutí informací a nahlížení do dokladů společnosti podle § 122 odst. 2 obch. zák., či práva zastupovat společnost podle § 131a obch. zák. (srov. výše označená rozhodnutí Nejvyššího soudu), náleží právo na vydání opisu seznamu akcionářů podle § 156 odst. 2 věty třetí obch. zák. toliko akcionáři. Jde o právo, které plyne z účasti na akciové společnosti a je součástí podílu na této společnosti ve smyslu § 61 odst. 1 obch. zák., který je v souladu s označeným ustanovením a § 155 obch. zák. představován akcií. Ztratí-li určitá osoba postavení akcionáře (přestane-li být vlastníkem akcií), ztrácí zásadně i práva do akcie vtělená, včetně práva na vydání opisu seznamu akcionářů.“*

V řízení vedeném pod sp. zn. 55 Cm 94/2017 Krajský soud Hradec Králové – pobočka v Pardubicích naopak řešil právní otázku, kdo je pasivně legitimován ve sporu o vydání opisu seznamu akcionářů v případě, kdy se společnost nachází v konkurzu, přičemž věc posoudil tak, že: *„Soud si je vědom skutečnosti, že žalovaný je v současné době v konkurzu, byl mu ustanoven insolvenční správce. Nicméně v případě řízení o vydání opisu seznamu akcionářů nejde o řízení, které se dotýká majetkové podstaty a je ze zákona přerušeno. Proto v souladu s ust. § 263 odst. 1 insolvenčního zákona, je účastníkem takového řízení společnost nikoliv insolvenční správce, byť je společnost dlužníkem v insolvenčním řízení a byl na ni prohlášen konkurz.“*

Dojde-li v průběhu řízení před soudem, např. ke změně formy akcií, nemá to na rozhodnutí ve věci samé žádný vliv. Není tak dle mého soudu správný závěr Krajského soudu v Plzni vyslovený v usnesení ze dne 7. 11. 2006, sp. zn. 43 Cm 51/2004 odkazující na § 154 odst. 1 o. s. ř., který stanoví, že pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení. Zákon totiž se změnou formy akcií zánik práva na vydání opisu seznamu akcionářů nespojuje (obdobně srov. usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 1. 2009, sp. zn. 5 Cmo 281/2008). To platí tím spíše, že sám soud v rozhodnutí ukládá společnosti povinnost vydat opis seznamu akcionářů ve znění ke dni, v jakém jej akcionář požadoval, a ne ke dni, kdy soud o nároku akcionáře rozhoduje.

Důkazní břemeno, že se společnost protiprávního jednání nedopustila, nese v tomto řízení sama společnost, ledaže soud rozhodne, že to po ní nelze spravedlivě požadovat (§ 4 odst. 1 z. o. k.).

Jedná se o řízení, ve kterém je možné uzavřít smír, a proto vydání rozsudku pro zmeškání nestojí nic v cestě (rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 6. 2017, sp. zn. 48 Cm 170/2015).

Ve většině případů spor nedospěje k vydání meritorního rozhodnutí. Společnost totiž zpravidla po doručení žaloby akcionáři opis seznamu akcionářů vydá. Žalobci v tomto případě svědčí právo na náhradu nákladů řízení dle § 146 odst. 2 věty druhé o. s. ř. (viz např. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. 12. 2016, sp. zn. 28 Cm 186/2016 či usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 8. 3. 2017, sp. zn. 1 Cm 42/2017).

Zajímavou otázkou ve vztahu k náhradě nákladů řízení pak řešil Vrchní v Praze v usnesení ze dne 14. 11. 2017, sp. zn. 14 Cmo 210/2017. Soud prvního stupně (Městský soud v Praze) v této věci judikoval, že: *„Při rozhodování o nákladech řízení soud prvního stupně vzal v potaz to, že žalobce vzal zpět žalobu podanou důvodně, a že žalobci svědčí právo na náhradu nákladů řízení dle 146 odst. 2 věty druhé o. s. ř. Ovšem žalobce nedoložil splnění předpokladů pro přiznání náhrady nákladů řízení dle § 142a o. s. ř., neboť samotnou předloženou žádost akcionáře o poskytnutí opisu ze seznamu akcionářů ze dne 24. 8. 2016 nelze považovat současně za předžalobní výzvu (byť jinak má její obsahové náležitosti), neboť v důsledku této výzvy teprve nastává splatnost daného závazku. Tento právní závěr soudu prvního stupně je v souladu se závěrem vysloveným Krajským soudem v Hradci Králové v usnesení ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 23 Co 210/2013.“*

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce (akcionář) odvolání, ve kterém argumentoval tím, že účinky výzvy k plnění podle § 142a odst. 1 o. s. ř. nastávají i v případě, že tato výzva je současně úkonem, jehož doručením teprve dojde ke splatnosti pohledávky, splňuje-li výzva náležitosti požadované § 142a o. s. ř., jak tomu bylo v projednávané věci.

Vrchní soud v Praze na úvod shrnul skutkový stav s tím, že teprve doručením žádosti o vydání opisu akcionářů začala žalované společnosti běžet zákonem stanovená lhůta (bez zbytečného odkladu) k poskytnutí opisu seznamu akcionářů žalobci, a teprve po jejím marném uplynutí by se žalovaná společnost dostala do prodlení.

Dále s odkazem na důvody, které vedly zákonodárce pro zavedení § 142a o. s. ř., zdůraznil, že předžalobní výzva má být v řadě posledním připomenutím splatného dluhu před tím, než věřitel přistoupí k uplatnění svého nároku u soudu a že tuto funkci předžalobní výzva

nemůže plnit v situaci, kdy je současně výzvou k plnění podle příslušné hmotně právní úpravy, od níž se teprve odvíjí splatnost dluhu.

A nakonec uzavřel, že „v poměrech projednávané věci nelze přehlédnout, že vzápětí po doručení žádosti žalobce žalované společnosti dne 29. 8. 2016 podal žalobce dne 12. 9. 2016 u soudu prvního stupně předmětnou žalobu, aniž by vzal v potaz, že teprve ode dne doručení žádosti běží žalované společnosti shora uvedená lhůta k plnění (bez zbytečného odkladu). Teprve kdyby společnost i po uplynutí této lhůty nadále otálela s vyhověním žádosti, by bylo na místě společnost vyzvat ke splnění předmětného nepeněžitého závazku předžalobní výzvou podle ust. § 142a o. s. ř. Nic nenasvědčuje tomu, že by se žalovaná společnost zdráhala žádosti žalobce dle § 266 odst. 1 věty první z. o. k. vyhovět, konečně žádosti bez dalšího vyhověla ještě před tím, než jí vůbec byla ze strany soudu prvního stupně dne 10. 10. 2016 doručena žaloba.“ Odvolací soud proto rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil a tedy žalobci žádné náklady řízení nepřiznal.

Ke stejnému závěru (byť toliko implicitě) dospěl Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 12. 7. 2017, sp. zn. 14 Cmo 103/2017: „V projednávané věci je zřejmé, že žádost žalobce ze dne 14.10.2016 zůstala bez odezvy, ani ve lhůtě stanovené v předžalobní výzvě podané již právním zástupcem žalovaný nesdělil, co mu ve vyhovění žádosti brání a kdy hodlá požadavek žalobce splnit. Nemůže jít potom k tíži žalobce, že přistoupil k podání žaloby a že tak učinil prostřednictvím advokáta. Za této situace nelze v chování žalovaného spatřovat důvody pro byť jen částečné odepření náhrady nákladů řízení žalobci. Skutečnost, že žalovaný plnil sice po podání žaloby, ale dříve, než mu byla doručena, na tom nic nemění, neboť již z předžalobní výzvy mohl usuzovat, že k podání žaloby, nebude-li požadavek žalobce splněn, dojde, což se také stalo. Skutečným účelem ustanovení § 142a o.s.ř. je zamezení neúměrnému a neúčelnému zvyšování nákladů řízení (viz rozhodnutí I. ÚS 4047/47), což by se stalo, pokud by zákonnému požadavku žalobce žalovaný vyhověl.“

V témže řízení bylo žalovanou společností dále např. neúspěšně namítáno, že žaloba o vydání opisu seznamu akcionářů má v poměrech této konkrétní věci formulářový charakter.¹³⁷

V usnesení ze dne 20. 12. 2017, sp. zn. 7 Cmo 171/2017 pak Vrchní soud v Praze ve věci náhrady nákladů řízení dokonce judikoval, že: „Z výše citovaného ustanovení § 266 odst. 1 z.o.k. vyplývá, že povinnost společnosti vydat svému akcionáři bez zbytečného odkladu od doručení žádosti opis seznamu všech akcionářů, kteří jsou vlastníky akcií na jméno (dále jen „opis seznamu“), je vázána na splnění následujících podmínek, které musí být splněny

¹³⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 7. 2017, sp. zn. 14 Cmo 103/2017.

kumulativně: 1) písemná žádost akcionáře o opis seznamu, 2) doručení této žádosti společnosti, 3) vyčíslení nákladů za opis seznamu společnosti a zaslání vyčíslené /požadované/ částky akcionáři (je – li samozřejmě tato úhrada společností požadována), 4) následná úhrada nákladů za opis seznamu akcionářem. Z uvedeného je zřejmé, že realizace práva akcionáře na vydání opisu seznamu a tomu odpovídající povinnost společnosti této žádosti vyhovět, je určitým procesem skládajícím se z určitých kroků, které za sebou musí logicky následovat, a odehrávají se v určitém časovém rámci (rozmezí). V daném případě lze konstatovat, že zákonná povinnost společnosti vydat svému akcionáři – tedy žalobci opis seznamu ve smyslu § 266 odst. 1 z.o.k. nevznikla ve lhůtě 7 dnů od zaslání předmětné výzvy (jak by mohlo vyplývat z textu předmětné výzvy). Takový závěr nelze z citovaného ustanovení § 266 odst. 1 z.o.k. dovodit. Postup žalovaného z hlediska časových intencí lze považovat ještě za postup jsoucí v souladu se zákonnou dikcí ustanovení § 266 odst. 1 z.o.k., byť v jeho krajních časových mezích. Tento závěr dále znamená, že žalobu podanou dne 14. 12.2016 proto nelze považovat za důvodnou. Nejednalo - li se o důvodně podanou žalobu, pak vůbec nelze uvažovat a aplikaci ustanovení § 146 odst. 2 věty druhé o.s.ř. a z toho vyplývající uložení povinnosti žalovanému, aby nahradil náklady řízení žalobci. Odvolací soud proto uzavírá, že žalobci nespědí právo na náhradu nákladů řízení dle 146 odst.2 věty druhé o.s.ř. Proto bylo bezpředmětné zabývat se splněním podmínek § 142a odst.1 o.s.ř. (předžalobní výzvy). Vzhledem k argumentaci odvolatele však odvolací soud uvádí, že předmětnou výzvu nelze v daném případě považovat za předžalobní výzvu k plnění ve smyslu § 142a odst.1 o.s.ř. Ústavní soud již ve svém nálezu ze dne 18.5.2015 sp.zn. I. ÚS 4047/14 odůvodnil a formuloval závěr, dle kterého „předžalobní výzva má představovat poslední upozornění dlužníka na existenci jeho závazku, na něž v případě pasivity v plnění povinnosti navazuje samotné soudní řízení“. Uvedené znamená, že prvně musí existovat povinnost žalovaného, kterou nesplnil, a teprve poté potencionální žalobce, chce – li aby mu byla přiznána náhrada nákladů řízení, zašle výzvu k plnění povinnosti (či dluhu apod.) potencionálnímu /budoucímu/ žalovanému. Promítnuto do posuzované věci to znamená, že teprve v případě nereagování společností na žádost žalobce o vydání opisu seznamu ve lhůtě bez zbytečného odkladu, by mohla být následně učiněna ze strany žalobce předžalobní výzva k plnění ve smyslu § 142a odst. 1 o.s.ř. Neaplikuje- li se tedy ustanovení § 146 odst. 2 věty druhé o.s.ř., jak popsáno výše, pak platí, že žalobce zpětvzetím žaloby z procesního hlediska zavínil, že řízení muselo být zastaveno. Proto vzniká ve smyslu § 146 odst. 2 věty první o.s.ř. žalobci povinnost nahradit případné náklady řízení žalovanému.“

Mám za to, že dané závěry Vrchního soudu v Praze správné nejsou. V uvedeném případě totiž žádost o vydání opisu seznamu akcionářů obsahovala současně upozornění, že pokud nebude seznam akcionářů ve lhůtě 7 dnů ode dne odeslání žádosti vydán, bude se akcionář jeho vydání domáhat soudní cestou. S argumentací Vrchního soudu v Praze lze souhlasit do té míry, že lhůta 7 dnů by vskutku měla být akcionářem stanovena nikoliv ve vazbě na den odeslání žádosti, ale na den jejího doručení společnosti. Soudím přitom, že sedmidenní lhůta počítaná právě ode dne doručení žádosti se neurčitému právnímu pojmu „bez zbytečného odkladu“ nijak neprotiví. Ostatně takovou lhůtu obsahoval obchodní zákoník v § 156 odst. 2 a stejnou lhůtu je možno nalézt v rámci úpravy seznamu společníků (§ 140 z. o. k.).

Věděla-li proto společnost (nota bene podnikatel), že pokud žádosti akcionáře ve stanovené lhůtě nevyhoví (resp. ve stanové lhůtě akcionáři alespoň nesdělí výši požadované úhrady), že bude v dané věci akcionářem žalována, nemůže jí svědčit ochrana uvedená v § 142a o. s. ř. Podmínky, za kterých je společnost povinna akcionáři vydat opis seznamu akcionářů, vyplývají z § 266 odst. 1 z. o. k. zcela jasně. Jinými slovy, žalovaná si v tomto případě svého závazku musela být vědoma (obdobně srov. nález Ústavního soudu ze dne 18. 5. 2015, sp. zn. I. ÚS 4047/14). Je proto v rozporu se smyslem § 142a o. s. ř. závěr Vrchního soudu v Praze o tom, že se žalobci právo na náhradu nákladů řízení nepřiznává.

V usnesení ze dne 19. 2. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4388/2013 pak Nejvyšší soud zdůraznil, že: *Má-li totiž být naplněn účel občanského soudního řízení, je nezbytné – při respektování zásady rovnosti účastníků před soudem (viz čl. 96 odst. 1 Ústavy České republiky) – posuzovat otázku případného (ne)přiznání práva na náhradu nákladů řízení s akcentem na hledisko vyvážené ochrany základních práv dotčených osob (žalobce a žalovaného). V tomto směru nelze izolovaně posuzovat (jen) to, zda žalobce způsobem určeným ustanovením § 142a o. s. ř. vyzval žalovaného k plnění, nýbrž je nezbytné přihlídnout i k dalším okolnostem konkrétní věci, zejména pak k povaze (a výši) uplatněné pohledávky (za účelem uvážení, zda vskutku při naplnění obecné míry obezřetnosti lze uvažovat o „opomenutí“ dlužníka), k postoji dlužníka k (následně) uplatněné pohledávce, jakož i k reakci dlužníka na zahájení soudního řízení a doručení žaloby.“*

Z judikatury Ústavního soudu (srov. nález ze dne 3. 12. 2013, sp. zn. II. ÚS 2697/13) nadto vyplývá, že výzva k plnění, na základě které se stává dluh teprve splatným, může současně obsahovat předžalobní výzvu k plnění dle § 142a o. s. ř. a že tedy není třeba žalovaného před podáním žaloby znovu k plnění vyzývat další výzvou. Obdobně srov. např. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 4. 2014, sp. zn. 75 Co 25/2014.

Při určení výše náhrady nákladů řízení je třeba vycházet z § 9 odst. 4 písm. c) advokátního tarifu, který dopadá na věci rozhodované v řízeních o otázkách svěřeneckých fondů, obchodních společností, družstev a jiných právnických osob, a dále na věci rozhodované v insolvenčním nebo obdobném řízení; tarifní hodnota zde činí 50 000 Kč a tomu odpovídá odměna za 1 úkon právní služby ve výši 3 100 Kč (§ 7 advokátního tarifu).¹³⁸

Pakliže už se soud zabývá věcí samou, tak společnosti nejčastěji vedou argumentační linii následujícím směrem. Povinnosti mohou být ukládány pouze dle Listiny základních práv a svobod toliko zákonem a zákonná ustanovení ukládající povinnost pak nelze vykládat rozšiřujícím způsobem. Pod pojmem označení akcií jednotlivých akcionářů nespadá číselné označení akcie, počet kusů akcií vlastněných konkrétními akcionáři a celková jmenovitá hodnota akcií u každého konkrétního akcionáře. Ty nejsou obligatorní zákonnou náležitostí seznamu akcionářů.

Např. v řízení vedeném pod sp. zn. 49 Cm 72/2016 se Krajský soud v Plzni s těmito závěry vypořádal tak, že: *„...akcionář má právo na informace a v tomto směru je nutno analogicky přihlídnout k ust. § 155 z. o. k. Tento paragraf jednoznačně stanoví, že v rámci práva na informace mají v daném případě akcionáři společnosti nahlížet do dokladů společnosti, kontrolovat údaje obsažené v předložených dokladech. Do seznamu akcionářů nepochybně společnost zapisuje akcie se všemi náležitostmi stanovenými v ust. § 259 a 260 odst. 1 zákona o obchodních korporacích. V těchto náležitostech akcie je mezi jiným uvedeno, že obsahují i číselné označení a toto číselné označení akcie umožňuje odlišit akcií stejného druhu ve jmenovité hodnotě od sebe. Podle názoru soudu je společnost na žádost akcionáře povinna mu vydat opis všech akcionářů tak, jak ho má veden, bez obsahového vymezení tak, aby vydáním tohoto opisu akcionář získal objektivní informace o obsahu seznamu akcionářů. Podle názoru soudu má společnost tuto povinnost ve vztahu k akcionářům, bez ohledu na to, zda se všechny údaje v seznamu akcionářů akcionáře, který toto vyžaduje, bezprostředně týkají či nikoliv.“*

Se závěry Krajského soudu v Plzni lze souhlasit potud, že seznam akcionářů by měl obsahovat takové informace, ze kterých bude patrné číselné označení akcií, počet kusů akcií vlastněných konkrétními akcionáři a celková jmenovitá hodnota akcií u každého konkrétního akcionáře. Nicméně už není dle mého soudu správný závěr, že k tomuto stanovisku lze dospět na základě analogické aplikace § 155 z. o. k. Akcionářům totiž na rozdíl od společníků společnosti s ručením omezeným právo na informace v takovém rozsahu nenáleží.

¹³⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 5. 2016, sp. zn. 14 Cmo 153/2016.

Ve věci vedené Krajským soudem v Ostravě pod sp. zn. 42 Cm 148/2015 se pro změnu společnost v řízení o vydání opisu seznamu akcionářů bránila tím, že na základě § 267 z. o. k. neměla souhlas akcionářů s poskytnutím údajů, a proto nemohla tyto údaje poskytnout, a že společnost oslovilo několik desítek akcionářů s tím, že je kontaktují společnosti ohledně odkupu akcií, a že si nepřejí, aby společnost tyto údaje poskytovala jakýmkoliv společnostem. Při ústním jednání žalovaná doplnila své dřívější vyjádření a to tak, že společnost je opatrná a zvažuje vydání seznamu akcionářů proto, že žalobce nabyl pouze 20 ks akcií a není jasné, jaké jsou jeho konkrétní záměry ohledně zjištění osobních údajů v podstatě více než tisíce akcionářů. Žalovaná se domnívá, že žalobce chce tento seznam využít ke svým marketingovým účelům, tj. k nabídkám na odkup akcií.

Krajský soud v Ostravě zdůraznil, že dle § 267 odst. 1 věty druhé z. o. k. je souhlas dotčených akcionářů k opisu vyžadován, pokud jsou údaje poskytnuty za jiným účelem než pro potřeby společnosti ve vztahu k akcionářům. Ust. § 267 odst. 1 věta druhá a § 266 odst. 2 z. o. k. dopadají na situace, kdy opis seznamu akcionářů požaduje třetí osoba, v tomto řízení však opis seznamu požaduje akcionář, který při splnění požadavků daných § 266 odst. 1 z. o. k. má na tento opis právo. *„Prostřednictvím informací ze seznamu akcionářů žalobce realizuje svá akcionářská práva. Kdyby bylo v řízení prokázáno, že postup žalobce je zneužitím jeho práva a seznam akcionářů chce využít nebo využívá pro účely nesouvisející s výkonem práva akcionáře, byla by tato zjištění pro rozhodnutí ve věci významná. Žalovaný však v tomto smyslu nic konkrétního netvrdil a neprokazoval.“* Soud proto žalobě na vydání opisu seznamu akcionářů vyhověl.

Za zmínku dále stojí rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 10. 1. 2018, sp. zn. 55 Cm 77/2017, kterým byla zamítnuta žaloba žalobce, aby žalovanému byla uložena povinnost vydat žalobci opis seznamu akcionářů společnosti žalovaného oproti povinnosti žalobce předložit žalovanému akcie společnosti žalovaného, a to 2 ks akcií na jméno v listinné podobě.

V předmětné věci šlo o to, že stanovy žalované společnosti již v době vzniku obsahovaly omezenou převoditelnost akcií (akcie bylo možné převést jen se souhlasem představenstva). Tato skutečnost však nebyla promítnuta v obchodním rejstříku. V souvislosti s přijetím zákona o obchodních korporacích se pak společnost podřídila tomuto zákonu jako celku a současně přijala nové úplné znění stanov, které rovněž zakotvovalo omezenou převoditelnou akcií (akcie nešlo převést bez souhlasu statutárního ředitele). Do obchodního rejstříku pak údaj o omezené převoditelnosti akcií opět zapsán nebyl. Žalobce koupil 2 ks

akcií od stávající akcionářky, aniž by však statutární ředitel s tímto převodem vyslovil souhlas. Žádost o jeho vydání přitom podána byla.

V řízení pak žalobce namítal, že podání žádosti bylo nadbytečné, neboť vzhledem k tomu, že údaj o omezené převoditelnosti akcií nebyl nikdy zapsán do obchodního rejstříku, nenabývaly v této části stanovy žalované společnosti nikdy účinnosti (§ 431 odst. 1 z. o. k.) a souhlas statutárního ředitele s převodem akcií proto nutný nebyl.

Soud prvního stupně tuto otázku vyřešil následujícím způsobem: *„Soud v tomto případě, ve shodě se žalovaným, poukazuje na rozhodnutí Ústavního soudu ČR sp. zn. II. ÚS 47/01, ve kterém Ústavní soud ČR uzavřel, že je především nutno vyjít z účelu obchodního rejstříku, který je veřejným seznamem podnikatelů a základních relevantních údajů o nich. Pro obchodní rejstřík také platí tzv. princip publicity ve formálním i materiálním smyslu. Formální princip se projevuje v tom, že obchodní rejstřík je přístupný, každý má právo do něho nahlížet, pořizovat si kopie, výpisy. Toto platí i pro sbírku listin, které jsou částí rejstříku. Princip materiální publicity spočívá v tom, že údaje zapsané v obchodním rejstříku jsou právně účinné i v případě, že neodpovídají skutečnému stavu. Hranicí uplatnění uvedeného principu je důvěra třetí osoby. Pokud tato osoba věděla či musela vědět o odlišnosti zapsaného údaje se skutečností, je rozhodující skutečný stav oproti rejstříkovému. Z těchto závěrů je, dle názoru soudu, nutno vycházet i v projednávané věci. Je zřejmé, že vlastník akcií společnosti žalovaného, věděla či musela vědět o omezení převoditelnosti akcií žalovaného, a to se souhlasem statutárního ředitele, neboť v dopise ze dne 15.12.2016 žádá o souhlas s převodem akcií v souladu s čl. 6 odst. 3 stanov společnosti (tedy dle znění stanov uvedených v notářském zápise ze dne 20.6.2014, který je součástí sbírky listin společnosti). Je tudíž zjevné, že akcionářka věděla o odlišnosti zapsaného údaje se skutečností, rozhodující je tak, jak uvádí Ústavní soud ČR, skutečný stav oproti stavu rejstříkovému. Z toho nelze než dále dovodit, že kupní smlouva týkající se převodu akcií je účinná pouze se souhlasem příslušného orgánu, a to statutárního ředitele společnosti.“*

Dle mého soudu předmětný právní názor nemůže ve světle § 431 odst. 1 z. o. k. obstát. Podle tohoto ustanovení je totiž změna stanov v části týkající se omezení převoditelnosti akcií účinná až zápisem tohoto údaje do obchodního rejstříku. Zápis má v tomto případě konstitutivní účinky. Bez tohoto zápisu zde tedy žádné omezení převoditelnosti akcií není. Dovolávat se tak obsahu stanov uložených ve sbírce listin nelze (§ 8 odst. 3 z. v. ř.).

V řízení vedeném Vrchním soudem v Olomouci jako odvolacím soudem pod sp. zn. 8 Cmo 178/2017 se žalobce domáhal po společnosti, která emitovala pouze listinné akcie na majitele, jež se v důsledku zákona č. 134/2013. Sb. k 1. 1. 2014 změnila na listinné akcie na

jméno, vydání opisu seznamu akcionářů. Odvolací soud zde dospěl mj. k následujícím závěrům: „Žalovaný je po celou dobu řízení pasivní a k žalobě se nevyjádřil. Tato pasivita žalovaného nic nevyovídá o tom, zda povinnost dle § 3 ZZT (vyměnit akcie na majitele za akcie na jméno či vyznačit změny na dosavadních akciích) splnil a zná tak okruh svých akcionářů. Jde přitom o zásadní otázku k posouzení uplatněného nároku, neboť má-li být žalovanému uložena povinnost vydat opis seznamu všech akcionářů, musí mu být (objektivně) okruh všech akcionářů znám. Jinak řečeno, podle názoru odvolacího soudu, za popsané situace stíhá žalovaného povinnost vést seznam akcionářů dle § 264 ZOK až od okamžiku, kdy splní povinnost dle § 3 ZZT vyměnit akcie na majitele za akcie na jméno či vyznačit změny na dosavadních akciích, neboť až tímto okamžikem získá vědomost o okruhu všech svých akcionářů.“

Obdobně jako Vrchní soud v Olomouci soudím, že povinnost vést seznam akcionářů se nemůže v tomto případě odvíjet od okamžiku, kdy nastala změna formy akcií (tedy od 1. 1. 2014). Společnost totiž nemá v tento moment jak zjistit, kdo jsou její akcionáři, dokud se tito sami nepřihlásí a nesdělí jí údaje potřebné pro zápis do seznamu akcionářů (viz § 3 odst. 1 z. z. t.). Bez sdělení údajů společnosti, které by měl dle § 264 z. o. k. seznam akcionářů obsahovat, nelze tudíž tento seznam vytvořit a tím pádem ani společnosti uložit jeho vydání.

1.23 Účel, pro který lze údaje ze seznamu akcionářů použít

Ust. § 267 odst. 1 z. o. k. upravuje další omezení, které společnost musí při nakládání s údaji akcionářů respektovat. Společnost by tak neměla používat údaje zapsané v seznamu akcionářů při nabízení obchodů nebo služeb (ať už svých či třetích osob) bez souhlasu akcionářů např. ve formě obchodních sdělení, neboť tato činnost již překračuje rámec společenstevního vztahu. Ust. § 267 odst. 1 z. o. k. je přitom *lex specialis* k § 5 odst. 5 OOÚ, který naopak počítá s tím, že subjekt údajů, jenž si nepřeje být s těmito nabídkami oslovován, musí se zpracováním údajů tímto způsobem vyslovit písemný nesouhlas.

Za nerespektování pravidla uvedeného v § 267 odst. 1 z. o. k. lze přitom společnosti uložit pokutu např. podle § 11 odst. 1 písm. a) bod 1 zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, ve znění pozdějších předpisů. Akcionář, který společnosti souhlas neudělil, pak může po společnosti požadovat krom jiného také přiměřené zadostiučinění (§ 21 odst. 3 OOÚ ve spojení s § 81 a násl. o. z.).

„Potřebami společnosti“ je možno rozumět zejména ty případy, kdy má společnost na základě údajů ze seznamu akcionářů plnit vůči akcionářům zákonné povinnosti a uplatňovat

vůči nim svá práva. Formu souhlasu k použití údajů k jinému, než výše uvedenu účelu, zákon nestanoví. Stejně jako to, zdali má jít o souhlas předběžný či následný. Výkladem lze dovodit, že může jít o souhlas učiněný i jen v ústní formě (byť z hlediska právní jistoty lze vřele doporučit formu písemnou). Nelze vyloučit ani souhlas projevený konkludentně, tj. způsobem nevzbuzujícím pochybnost o tom, co akcionář chtěl projevit. Z povahy věci by mělo jít o souhlas daný předem. Akcionář jej však může nepochybně udělit společnosti i dodatečně (a tím případnou nezákonnost zhojit).

Zákon rovněž neřeší, zdali lze jednou udělený souhlas později odvolat. Zákon o ochraně osobních údajů se již přitom explicitně o možnosti odvolat souhlas se zpracováním osobních údajů nezmiňuje.¹³⁹ Nezbyvá proto než analogicky vyjít z § 87 o. z., který odvolání souhlasu připouští včetně situace, kdy byl souhlas udělen jen na dobu určitou. Potom se ovšem akcionář vystavuje riziku povinnosti nahradit společnosti škodu tímto vzniklou, jak stanoví druhý odstavec tohoto ustanovení.

¹³⁹ Viz např. NONNMEANN, František. Odvolání souhlasu se zpracováním osobních údajů. *Právní rozhledy*. 2011, č. 24.

2 Kodeks spółek handlowych

2.1 Obecně

Kniha akcií je interním dokumentem společnosti.¹⁴⁰ Společnost (přesněji řečeno představenstvo) ji vede po celou dobu své existence, a to i během likvidace. Představenstvo je povinno vytvořit knihu akcií bez zbytečného odkladu po vzniku společnosti, a to bez ohledu na to, jestli akcionářům již vzniklo právo na vydání akcií (zatímních listů) či nikoliv.¹⁴¹ V době od založení společnosti do okamžiku zápisu společnosti do veřejného rejstříku tedy kniha akcií ještě neexistuje.¹⁴² Po výmazu společnosti z veřejného rejstříku by měla být kniha akcií archivována v souladu s čl. 476 § 3 kodeks spółek handlowych (dále jen „k. s. h.”).¹⁴³

Zákonodárce předpokládá, že společnost povede knihu akcií především v listinné¹⁴⁴ podobě. Současně však čl. 341 § 8 k. s. h. společnosti umožňuje vést knihu akcií také v podobě elektronické. Volbu provádí představenstvo. Je sporné, zdali může být kniha akcií vedena současně v obou podobách. Zvyšuje se tím totiž riziko sporů v případě nesouladu mezi jednotlivými zápisy.¹⁴⁵ Komentované ustanovení nevyžaduje, aby členové představenstva knihu akcií podepsali. Nicméně podpisy je třeba vnímat jako vhodnou ochranu k prokázání pravosti tohoto dokumentu. Zákon nestanoví, jakým způsobem má být zajištěna autenticita knihy akcií vedená v elektronické podobě.¹⁴⁶

Za neplnění povinnosti vést knihu akcií v souladu se zákonem mohou být jednotliví členové představenstva sankcionováni. Narozdíl od naší právní úpravy totiž čl. 594 § 1 bod 2 k. s. h. stanoví, že kdo, jako člen představenstva společnosti v rozporu se svými povinnostmi umožní, aby představenstvo nevedlo knihu akcií v souladu s čl. 341 § 1 k. s. h., bude potrestán pokutou až 20.000 zlotých. Pokutu (která je příjmem státního rozpočtu) ukládá rejstříkový soud (čl. 594 § 4 k. s. h.). Podle judikatury Nejvyššího soudu je v čl. 594 k. s. h. upravena odpovědnost za úmyslné porušení povinnosti, zavinění ve formě nedbalosti proto nestačí (viz rozhodnutí ze dne 27. 8. 2015, sp. zn. III CZP 62/15). Krom toho lze po členech

¹⁴⁰ POPIOLEK, Wojciech. In STRZEPKA, Janusz (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 7. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2015. s. 823, marg. č. 2.

¹⁴¹ Shodně tamtéž. s. 823, marg. č. 2. Opačně srov. kupř. OPALSKI, Adam (red.). *Kodeks spółek handlowych. Tom IIIa. Spółka akcyjna. Komentarz. Art. 301–392*. 1. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2016. s. 827, marg. č. 2.

¹⁴² GOSZCZYK, Maciej. Powstanie praw akcyjnych i akcji, cz. I. *PPW* 2001, nr 10, s. 15 a násl.

¹⁴³ POPIOLEK, Wojciech. In STRZEPKA, Janusz (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 7. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2015. s. 824, marg. č. 6.

¹⁴⁴ PABIS, Robert. In JARA, Zbigniew (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 2. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 1326, marg. č. 19: „Ze samotného jejího názvu vyplývá, že jde o knihu, a neměla by proto být vedena formou volně nespojených papírů.“

¹⁴⁵ OPALSKI, Adam (red.). *Kodeks spółek handlowych. Tom IIIa. Spółka akcyjna. Komentarz. Art. 301–392*. 1. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2016. s. 828, marg. č. 4.

¹⁴⁶ Tamtéž. s. 829, marg. č. 6.

představenstva na podkladě čl. 415 občanského zákoníku (*kodeks cywilny*, dále jen „k. c.”) rovněž vymáhat náhradu škody, která dotčené osobě vznikla v příčinné souvislosti s porušením povinnosti člena představenstva vést knihu akcií v souladu s podmínkami uvedenými v zákoně (rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. II CSK 636/11).¹⁴⁷

Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. II CSK 636/11 osvětlil, že kontrolní a registrační povinnosti vztahující se k vedení knihy akcií nemohou být zúženy pouze na činnosti technické povahy, a to proto, že zápis do knihy akcií nemá jen technickou povahu, ale v určitém směru i povahu právotvornou.

2.2 Subjekt oprávněný vést knihu akcií

Představenstvo je oprávněno na základě čl. 342 k s. h. pověřit vedením knihy akcií banku nebo investiční společnost v Polsku;¹⁴⁸ tím není nikterak dotčena odpovědnost představenstva.¹⁴⁹ Představenstvo zde totiž odpovídá za vhodný výběr a za kontrolu (dohled) nad vedením knihy akcií ze strany banky nebo investiční společnosti.¹⁵⁰ Podle převládajících názorů by se smlouva o vedení knihy akcií měla řídit čl. 750 k. c.¹⁵¹ V doktríně však již nepanuje shoda na tom, zdali se ve vztahu k akcionářům jedná o odpovědnost *ex contractu* či *ex delictu*.¹⁵² Působnost shora uvedených subjektů je výlučná, stanovy nebo usnesení valné hromady proto nemohou svěřit vedení knihy akcií jiným orgánům společnosti (např. valné hromadě či dozorčí radě), resp. jiným externím osobám.¹⁵³

¹⁴⁷ BIENIAK, Jacek (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 5. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 928 – 929, marg. č. 4.

¹⁴⁸ POPIOLEK, Wojciech. In STRZEPKA, Janusz (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 7. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2015. s. 828, marg. č. 2: „Odkaz na Polsko by měl být chápán tak, že banka nebo investiční společnost by měla mít v Polsku ústředí. Nelze tedy svěřit vedení knihy akcií investiční společnosti (*bance*), která by měla v Polsku toliko pobočku.“

¹⁴⁹ BIENIAK, Jacek (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 5. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 928 – 929, marg. č. 4.

¹⁵⁰ PABIS, Robert. In JARA, Zbigniew (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 2. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 1327, marg. č. 5.

¹⁵¹ BIENIAK, Jacek (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 5. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 929, marg. č. 5.

¹⁵² POPIOLEK, Wojciech. In STRZEPKA, Janusz (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 7. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2015. s. 828, marg. č. 4: „Podle mého názoru jde o odpovědnost *ex contractu* (tedy odpovědnost ze smlouvy, viz čl. 751 a násl. KC), protože závazek společnosti vést knihu akcií vyplývá ze vztahu obligace-organizačního mezi společností a akcionářem (taktéž J. Frąckowiak, w: *Pyziol, Komentarz KSH, 2008, s. 686; opačně Rodzyńkiewicz, Komentarz KSH, 2014, s. 670, podle kterého je v sázce pouze odpovědnost za delikt, protože akcionář nemá se společností uzavřenu smlouvu o vedení knihy akcií.*“

¹⁵³ PABIS, Robert. In JARA, Zbigniew (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 2. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 1325, marg. č. 18.

2.3 Údaje evidované v knize akcií

Knihy akcií je vedena toliko pro akcie a zatímní listy na jméno. V knize akcií se proto neevidují údaje o akciích a zatímních listech na majitele.¹⁵⁴ Do knihy akcií se dle čl. 341 § 1 k. s. h. zapisuje: 1) jméno a příjmení anebo název (firma), sídlo či bydliště anebo adresa pro doručování akcionáře, 2) výše splaceného emisního kurzu akcie, 3) převedení akcie na jinou osobu včetně uvedené data zápisu, 4) zatížení akcií ve prospěch zástavního věřitele a uživatele, 5) oprávnění zástavního věřitele a uživatele k výkonu hlasovacího práva. Podle čl. 341 § 2 k. s. h. ve spojení s § 1 téhož článku se do knihy akcií zapisuje také jméno a příjmení anebo název (firma), sídlo či bydliště anebo adresa pro doručování zástavního věřitele (uživatele). Výše uvedené platí také pro zatímní listy (čl. 341 § 6 k. s. h.). Stanovy společnosti mohou okruh údajů povinně zapisovaných do knihy akcií rozšířit ve vazbě na čl. 304 § 4 k. s. h.,¹⁵⁵ nikoliv však zúžit.¹⁵⁶ V knize akcií se vyznačují rovněž změny a provádí se výmazy zapisovaných údajů.¹⁵⁷

2.4 Zápisy do knihy akcií ex offo a na žádost

Zápis prvních¹⁵⁸ akcionářů do knihy akcií po vzniku společnosti (stejně jako při každé nové emisi akcií) by měl být proveden představenstvem z moci úřední (ex offo). Další zápisy¹⁵⁹ je však možné provádět již jen na žádost oprávněné osoby [čl. 341 § 1 in fine nebo § 2–3 k. s. h. včetně zápisu údaje o vydání akcií v souvislosti s přeměnami (fúzí, rozdělením)¹⁶⁰]. Společnost tudíž nemůže v těchto případech provést zápis do knihy akcií bez žádosti oprávněné osoby z vlastní iniciativy, a to bez ohledu na to, jestli je jí známo, že zápis v knize akcií neodpovídá skutečnosti. Společnost nemá žádné právní nástroje, kterými by donutila oprávněnou osobu k podání takové žádosti. Toto pravidlo chrání akcionáře do určité

¹⁵⁴ PABIS, Robert. In JARA, Zbigniew (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 2. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 1322, marg. č. 1.

¹⁵⁵ Viz POPIOLEK, Wojciech. In STRZĘPKA, Janusz (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 7. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2015. s. 824, marg. č. 5.

¹⁵⁶ OPALSKI, Adam (red.). *Kodeks spółek handlowych. Tom IIIa. Spółka akcyjna. Komentarz*. Art. 301–392. 1. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2016. s. 829, marg. č. 6.

¹⁵⁷ PABIS, Robert. In JARA, Zbigniew (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 2. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 1323, marg. č. 5.

¹⁵⁸ OPALSKI, Adam (red.). *Kodeks spółek handlowych. Tom IIIa. Spółka akcyjna. Komentarz*. Art. 301–392. 1. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2016. s. 829, marg. č. 7: „Společnost je také povinná z moci úřední zaznamenávat postupné splácení emisního kurzu akcií. Bylo by nepřiměřené, pokud by akcionář musel podávat v tomto směru samostatné žádosti. Čl. 341 k. s. h. nepožaduje, aby akcionář takové žádosti podával.“

¹⁵⁹ POPIOLEK, Wojciech. In STRZĘPKA, Janusz (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 7. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2015. s. 824, marg. č. 6.

¹⁶⁰ PABIS, Robert. In JARA, Zbigniew (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 2. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 1324, marg. č. 6: „Je nesprávné provádět zápisy nových akcionářů do knihy akcií ex offo, např. na základě knihy akcií společnosti zaniklé sloučením s jinou společností, především kvůli tomu, že zápisy v knize akcií této zaniklé společnosti nemohou být závazné pro nástupnickou společnost, jelikož tato nemůže spoléhat na pravdivost těchto údajů.“

míry před svévolným zasahováním do jejich subjektivních práv. Akcionář má právní nárok na zápis do knihy akcií. Může také požadovat po společnosti provedení změny (opravy) nesprávného zápisu v knize akcií.¹⁶¹

Věta první čl. 341 § 2 k. s. h. stanoví, že údaj o převodu akcií se do knihy akcií zapíše na žádost nabyvatele akcií. V tomto ustanovení je tedy jako osoba oprávněná podat předmětnou žádost zmíněna toliko osoba nabyvatele akcií. Současně je však v čl. 341 § 1 k. s. h. uvedeno, že záznam o převodu akcií by měl být v knize akcií proveden na základě žádosti oprávněné osoby. Část doktríny za pomoci argumentu a contrario (§ 2) proto dovozuje, že převodce není oprávněn podat žádost o zápis převodu akcií do knihy akcií.¹⁶² Objevily se však také hlasy, že převodce lze subsumovat pod pojem oprávněná osoba užitý v čl. 341 § 1 k. s. h.¹⁶³ Zdá se, že posledně zmíněný názor převažuje.¹⁶⁴

Stejně výkladové nejasnosti¹⁶⁵ panují i ohledně osoby oprávněné podat žádost o zápis (popř. výmaz) údaje o zastavení akcie (resp. údaje o zřízení užívacího práva k akcií ve prospěch třetí osoby, uživatele) včetně údaje o tom, že hlasovací právo spojené s akcií vykonává zástavní věřitel či uživatel. Čl. 341 § 2 k. s. h. právo podat předmětnou žádost totiž výslovně svěřuje jen zástavnímu věřiteli a uživateli. O osobě akcionáře mlčí. Dominantní názor doktríny je opět takový, že i akcionáře lze v tomto případě považovat za osobu oprávněnou k podání žádosti o zápis či výmaz tohoto údaje.¹⁶⁶

V případě nabytí akcií (resp. přechodu zástavního práva¹⁶⁷ k akciím) univerzální sukcesí, je osobou oprávněnou podat žádost právní nástupce (čl. 341 § 3 k. s. h.), tj. např. dědic či nástupnická společnost při přeměně.¹⁶⁸

¹⁶¹ OPALSKI, Adam (red.). *Kodeks spółek handlowych. Tom IIIa. Spółka akcyjna. Komentarz. Art. 301–392.* 1. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2016. s. 829 a 830, marg. č. 7: „*Tento názor dominuje v doktríně. Izolovaný je proto názor J. Bieniaka (w: Bieniak i in., Komentarz KSH, 2012, s. 1111–1112), podle něhož může představenstvo činit zápisy dle čl. 341 § 2 rovněž z moci úřední.*“

¹⁶² BIENIAK, Jacek (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz.* 5. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 927, marg. č. 6.

¹⁶³ OPALSKI, Adam (red.). *Kodeks spółek handlowych. Tom IIIa. Spółka akcyjna. Komentarz. Art. 301–392.* 1. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2016. s. 829, marg. č. 7.

¹⁶⁴ POPIOLEK, Wojciech. In STRZĘPKA, Janusz (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz.* 7. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2015. s. 824, marg. č. 7.

¹⁶⁵ Struktura čl. 341 k. s. h. je v doktríně podrobena kritice, viz např. OPALSKI, Adam (red.). *Kodeks spółek handlowych. Tom IIIa. Spółka akcyjna. Komentarz. Art. 301–392.* 1. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2016. s. 830–831, marg. č. 9.

¹⁶⁶ BIENIAK, Jacek (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz.* 5. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 927, marg. č. 5.

¹⁶⁷ OPALSKI, Adam (red.). *Kodeks spółek handlowych. Tom IIIa. Spółka akcyjna. Komentarz. Art. 301–392.* 1. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2016. s. 836, marg. č. 18: „*Žádná zmínka o uživateli akcií v § 3 je pravděpodobně způsobena skutečností, že užívací právo k akciím zanikne smrtí oprávněného (čl. 266 k. c.), a tudíž není součástí pozůstalosti. (opačně J. Frąckowiak, w: Pyziół, Komentarz KSH, 2008, s. 685, který vztahuje § 3 i na uživatele).*“

2.5 Předložení potřebných dokumentů

Osoba, která žádá o provedení zápisu do knihy akcií, je povinna předložit společnosti dokumenty odůvodňující provedení tohoto zápisu (čl. 341 § 5 věta první 1 k. s. h.), tj. např. smlouvu o převodu akcií, o zřízení zástavního nebo užívacího práva k akciím apod. S ohledem na ochranu obchodního tajemství lze připustit předložení čestného prohlášení smluvních stran o převodu akcií namísto kupní smlouvy.¹⁶⁹ Není nutné předkládat společnosti samotnou listinnou akcií.¹⁷⁰

§ 5 odkazuje jen na osoby oprávněné dle § 2 a nikoliv i na žadatele dle § 3. Povinnost předložit potřebné dokumenty by se však podle doktríny měla vztahovat také na právního nástupce akcionáře či zástavního věřitele, který nabytí práva k akciím na základě univerzální sukcese.¹⁷¹ Judikatura však zastává opačné stanovisko. Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2009, sp. zn. III CSK 85/09 lze do knihy akcií zapsat dědice akcionáře, který ještě nedisponuje rozhodnutím soudu o potvrzení nabytí akcií v pozůstalostním řízení, protože zápis do knihy akcií na základě předložení potřebných dokumentů nabyvatelem akcií se týká jen transakcí *inter vivos* (§ 2 i 5).

2.6 Zkoumání pravosti podpisů

Při provádění zápisů do knihy akcií nemá představenstvo povinnost zkoumat pravost podpisů převodce, zřizovatele zástavního či užívacího práva na předložených dokumentech (čl. 341 § 5 věta druhá k. s. h.). V této souvislosti je však třeba poukázat na rozhodnutí ze dne 27. 4. 2007, sp. zn. I CSK 11/07, ve kterém Nejvyšší soud zdůraznil, že v situaci, kdy existují důvodné pochybnosti o tom, zdali byly akcie získány v souladu s právními předpisy, pak představenstvo může odmítnout provést zápis do knihy akcií. V takovém případě nezbude dotčené osobě (nabyvateli akcie) nic jiného, než podat žalobu na určení, že mezi ní a společností existuje společenstevní vztah, popř. žalobu na plnění, ve které se bude domáhat uložení povinnosti společnosti provést zápis její osoby do knihy akcií.¹⁷² Určovací žalobu může v těchto případech podat také sama společnost.¹⁷³ V rozhodnutí ze dne 26. 8. 2008, sp.

¹⁶⁸ BIENIAK, Jacek (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 5. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 928, marg. č. 8.

¹⁶⁹ PABIS, Robert. In JARA, Zbigniew (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 2. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 1324, marg. č. 5.

¹⁷⁰ POPIOLEK, Wojciech. In STRZEPKA, Janusz (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 7. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2015. s. 825, marg. č. 8.

¹⁷¹ Tamtéž.

¹⁷² V literatuře bývá zdůrazňováno, že toto právo nepodléhá promlčení. Právo žádat o příslušný zápis do knihy akcií je totiž právem, které může být realizováno po celou dobu existence společnosti.

¹⁷³ BIENIAK, Jacek (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 5. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 927 až 928, marg. č. 7.

zn. I ACa 440/08 odvolací soud ve Varšavě dospěl k závěru, že otázka správnosti údajů zápsaných v knize akcií může být předmětem přezkumu nejen v řízení o určovací žalobě dle čl. 189 k. p. c., ale také v řízení o návrhu na prohlášení usnesení valné hromady za neplatné, v případě že navrhovatel tvrdí, že předmětné usnesení je neplatné z důvodu nesprávných údajů zapsaných v knize akcií.

2.7 Námitkové řízení

Před provedením zápisu do knihy akcií je představenstvo povinno dle § 4 tento svůj záměr oznámit dotčené osobě spolu se stanovením nejméně dvoutýdenní lhůty¹⁷⁴ k podání námítky proti zápisu oznámením doručeným na adresu dotčené osoby uvedenou v knize akcií. Za dotčenou osobu pak předmětné ustanovení označuje osobu, jejíž práva mají být na základě zápisu z knihy akcií vymazána či zápisem omezena. To znamená, že právo vznést námitku proti změně zápisu v knize akcií nepřísluší např. manželce akcionáře, věřiteli akcionáře nebo jakémukoliv jinému akcionáři, kterého se zápis netýká.¹⁷⁵ Námitkové řízení se neuplatní v případě univerzální sukcese, protože zde neexistuje osoba, která by mohla vznést námitku.¹⁷⁶

§ 4 nevyžaduje, aby námitka byla odůvodněná. Vznesení (byť i neodůvodněné) námítky ve lhůtě stanovené představenstvem proto povede k pozastavení změn v knize akcií. Lhůta pro podání námítky začne běžet od okamžiku, kdy dotčená osoba obdrží oznámení o záměru představenstva provést změnu zápisu v knize akcií. Je třeba, aby ve stanovené lhůtě byla námitka společnosti doručena, nestačí proto námitku v této lhůtě jen odeslat. Představenstvo by mělo provést zápis do knihy akcií okamžitě, tj. obvykle nejpozději následující pracovní den po dni, kdy vyprší lhůta pro vznesení námítky, popř. po jejím zpětvzetí.¹⁷⁷

Vedle kategorického konstatování, že vznesení námítky pozastavuje provedení změny v knize akcií (čl. 341 § 4 věta druhá k. s. h.), zákonodárce nestanoví žádné další pokyny, jak

¹⁷⁴ Řešení zvolené zákonodárcem je doktrínou kritizováno. Zákon totiž stanoví pouze minimální lhůtu ke vznesení námítky, nikoliv však již lhůtu maximální. Prodloužením lhůty pro vznesení námítky se tak může představenstvo snažit oddálit okamžik zápisu nabyvatele do knihy akcií. Viz např. POPIOLEK, Wojciech. In STRZĘPKA, Janusz (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 7. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2015. s. 825, marg. č. 9.

¹⁷⁵ PABIS, Robert. In JARA, Zbigniew (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 2. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 1325, marg. č. 15.

¹⁷⁶ OPALSKI, Adam (red.). *Kodeks spółek handlowych. Tom IIIa. Spółka akcyjna. Komentarz. Art. 301–392*. 1. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2016. s. 838, marg. č. 22.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 838 a 839, marg. č. 23.

by se představenstvo s podanou námitkou mělo vypořádat. Část doktríny¹⁷⁸ dovozuje, že představenstvo má právo vyřešit spor ohledně oprávněnosti provedení zápisu do knihy akcií pouze v případech zjevné neopodstatněnosti žádosti anebo námitky; v ostatních případech představenstvo takovou pravomoc nemá, a společnost by se proto měla obrátit na soud s určovací žalobou, pakliže takovou žalobu již nepodala jedna strana sporu. Zbytek doktríny¹⁷⁹ zastává stanovisko, že představenstvo není vůbec oprávněno posuzovat opodstatněnost námitek. Z hlediska právní jistoty se proto v praxi zpravidla postupuje tak, že dotčená osoba se předem vzdá svého práva vznést námitku.¹⁸⁰

2.8 Nahlížení do knihy akcií a opis z knihy akcií

§ 7 přiznává všem akcionářům (tj. i akcionářům s akciemi na majitele) právo nahlížet do knihy akcií spolu s právem na vydání opisu knihy akcií (popř. její části) oproti úhradě nákladů. Právo nahlížet do knihy akcií má akcionář i v případě, že je kniha akcií vedena v elektronické podobě. Tato úprava je kogentní. Akcionářům nelze předmětná práva odejmout či omezit stanovami či jiným způsobem.¹⁸¹ V doktríně se vede spor o to, zda stejná práva náleží také jiné osobě, než akcionáři, např. potenciálnímu kupujícímu akcií, zástavnímu věřiteli či uživateli.¹⁸² Čl. 341 § 7 k. s. h. se totiž zmiňuje jen o akcionářích. Právo na přístup do knihy akcií mají také členové dozorčí rady z důvodu dohledu nad činností představenstva.¹⁸³

2.9 Legitimace akcionáře

Čl. 343 § 1 k. s. h. upravuje legitimaci akcionáře vůči společnosti. Podle předmětného ustanovení se ve vztahu ke společnosti považuje za akcionáře toliko osoba, která je zapsána v knize akcií. Toto pravidlo má charakter vyvratitelné domněnky.¹⁸⁴ Čili je možné vést důkaz opaku v tom směru, že osoba zapsaná v knize akcií není akcionářem společnosti. Dokud nebude domněnka vyvrácena, je společnost v zásadě povinna umožnit vykonávat akcionářská

¹⁷⁸ PABIS, Robert. In JARA, Zbigniew (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 2. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 1325, marg. č. 16.

¹⁷⁹ BIENIAK, Jacek (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 5. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 928, marg. č. 9.

¹⁸⁰ POPIOLEK, Wojciech. In STRZEPKA, Janusz (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 7. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2015. s. 825 a 826, marg. č. 9.

¹⁸¹ PABIS, Robert. In JARA, Zbigniew (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 2. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 1326, marg. č. 20.

¹⁸² POPIOLEK, Wojciech. In STRZEPKA, Janusz (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 7. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2015. s. 826, marg. č. 11.

¹⁸³ OPALSKI, Adam (red.). *Kodeks spółek handlowych. Tom IIIa. Spółka akcyjna. Komentarz. Art. 301–392*. 1. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2016. s. 828, marg. č. 3.

¹⁸⁴ POPIOLEK, Wojciech. In STRZEPKA, Janusz (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 7. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2015. s. 826, marg. č. 13.

práva osobě zapsané v knize akcií a naopak nepřipustit výkon práv osobě, která v knize akcií zapsána není. Shora řečené platí také ohledně osoby zástavního věřitele a uživatele (§ 2).

Zápis osoby coby akcionáře do knihy akcií nemá za následek účinnost převodu akcií (nejsou s ním tedy spojeny konstitutivní účinky ve vztahu mezi smluvními stranami¹⁸⁵). Má však zásadní význam¹⁸⁶ z hlediska výkonu akcionářských práv a plnění akcionářských povinností. To potvrzuje rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2002, sp. zn. II CKN 642/00, v němž bylo řečeno, že nedostatek zápisu nového akcionáře do knihy akcií způsobuje, že dosavadní akcionář je nadále oprávněn vykonávat akcionářská práva a povinen plnit akcionářské povinnosti vůči společnosti, navzdory tomu, že prodal své akcie a to kvůli tomu, že zůstává nadále zapsán v knize akcií a že sama koupě akcií na jméno, i přesto, že se jedná o důležitý právní krok, nelegitimizuje nového vlastníka akcií k výkonu akcionářských práv a k plnění akcionářských povinností z důvodu absence zápisu jeho osoby v knize akcií.¹⁸⁷

V rozhodnutí ze dne 3. 7. 2003, sp. zn. III CKN 309/01 pak Nejvyšší soud zdůraznil, že zápis do knihy akcií vytváří právní vztah mezi akcionářem a společností a že zápis má v tomto případě účinky konstitutivní.¹⁸⁸ Ve vztahu ke třetím osobám však zápis nabyvatele akcií do knihy akcií má toliko účinky deklaratorní (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2009, sp. zn. III CSK 85/09). V doktríně však nepanuje ohledně těchto otázek shoda.¹⁸⁹ Zápis do knihy akcií nezhojuje vady převodu akcií.¹⁹⁰ V rozhodnutí ze dne 14. 11. 2012, sp. zn. I ACa 808/12 odvolací soud v Poznani judikoval: „Čl. 343 § 1 k. s. h. stanoví pouze vyvratitelnou právní domněnku, že zapsaná osoba v knize akcií je akcionářem společnosti. Toto ustanovení má tak chránit společnost jednající v dobré víře v případě pochybností o účinnosti převodu akcií ze stávajícího akcionáře na třetí osobu. Nemůže proto sloužit k ochraně společnosti, která v důsledku porušení zákona vymazala stávajícího akcionáře z knihy akcií. Zápis určité osoby do knihy akcií nekonstituuje práva k akciím a výmazem určité

¹⁸⁵ Tamtéž. s. 823, marg. č. 4: „Zápis do knihy akcií mají charakter deklaratorní.“

¹⁸⁶ Rozhodnutí odvolacího (rejstříkového) soudu v Řešově ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. I SA/Rz 173/13: „Aby bylo možné úspěšně realizovat právo akcionáře na podíl na zisku, je společnost v souladu s čl. 341 § 1 zákona o obchodních společnostech povinna vést knihu akcií a zatímních listů. Vedení knihy akcií a pozornost při ověřování správnosti zápisů v ní obsažených má mimořádný význam, neboť podle čl. 343 § 1 k. s. h. se za akcionáře vůči společnosti považuje pouze osoba zapsaná v knize akcií. Toto ustanovení zavádí vyvratitelnou domněnku, že osoba zapsaná v knize akcií je akcionářem, a že má tudíž nárok na dividendu.“

¹⁸⁷ BIENIAK, Jacek (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 5. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 929, marg. č. 2.

¹⁸⁸ PABIS, Robert. In JARA, Zbigniew (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 2. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 1323, marg. č. 5.

¹⁸⁹ Tak např. někteří autoři dovozují, že zápis do knihy akcií má konstitutivní účinky nejen ve vztahu mezi akcionářem a společností, ale také ve vztahu ke třetím osobám, viz OPALSKI, Adam (red.). *Kodeks spółek handlowych. Tom IIIa. Spółka akcyjna. Komentarz. Art. 301–392*. 1. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2016. s. 831, marg. č. 10.

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 834, marg. č. 13.

osoby z knihy akcií, tato osoba nepřestává být akcionářem. Akcionářem se osoba stává nezávisle na zápisu do knihy akcií.“

2.10 Novelizační projekt

Je třeba upozornit na skutečnost, že v Polsku se aktuálně chystá významná novela kodeks spółek handlowych, která bude mít dopad mj. i na čl. 341 až čl. 343 k. s. h., tedy na knihu akcií.¹⁹¹ Podstata této novely spočívá v celkovém nahrazení listinných akcií (tedy i akcií na jméno) zaknihovanými akciemi. Myšlenka povinné dematerializace listinných akcií je vyjádřena v navrhovaném čl. 328 § 1 k. s. h.: *„Akcje nemůže mít podobu listiny.“* Knihu akcií má pak nahradit registr akcionářů spravovaný osobou oprávněnou k vedení účtů cenných papírů, viz: čl. 328¹ § 1 k. s. h.: *„Akcje neveřejné společnosti podléhají registraci v registru akcionářů (registrované akcie).“* Čl. 328² § 1 k. s. h.: *„Registr akcionářů vede v elektronické podobě osoba oprávněná k vedení účtů cenných paprů.“* Registr akcionářů má být koncipován jako registr neveřejný: *„Registr akcionářů je přístupný pro společnost a každého akcionáře.“* (čl. 328⁶ § 1 k. s. h.) a *„Společnost a každý akcionář má přístup k údajům obsaženým v registru akcionářů, prostřednictvím subjektu, který vede registr akcionářů.“* (čl. 328⁶ § 2 k. s. h.).

Navrhuje se proto čl. 341 a čl. 342 k. s. h. zrušit bez náhrady a čl. 343 § 1 k. s. h. upravit takto: § 1 *„Za akcionáře vůči společnosti se považuje toliko osoba, která je zapsána v registru akcionářů podle zákona o obchodování s finančními nástroji.“*

¹⁹¹ PABIS, Robert. In JARA, Zbigniew (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 2. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. s. 1326, marg. č. 21.

3 Úvahy de lege ferenda

Právní úprava seznamu akcionářů není dle mého soudu zcela uspokojivá. Je proto zcela na místě vést seriózní diskuzi o její případné změně. V příloze č. 1 je proto obsažen (na základě výkladu podaného v této práci) návrh nového znění § 264 až § 268 z. o. k. včetně souvisejících změn.

V návaznosti na připravovanou novelu kodeks spółek handlowych v Polsku se klade rovněž otázka, zdali již nenastal čas uvažovat o zrušení listinných akcií a o nahrazení seznamu akcionářů vedeného společností registrem akcionářů, který by spravoval kupř. centrální depozitář, i v České republice. Argumenty hovořící ve prospěch této fundamentální změny jsou přehledně shrnuty v důvodové zprávě.¹⁹² Podle polského ministra spravedlnosti mezi hlavní výhody povinné dematerializace akcií patří: zvýšení bezpečnosti obchodování s akciemi, kdy registr akcionářů povede licencovaný subjekt a nikoliv již společnost, nad nímž bude vykonávat dozor Úřad pro finanční dohled, zvýší se tím důvěra vztahů uvnitř společnosti,lepší se identifikace akcionáře a přispěje se tím k vyšší transparentnosti korporálních struktur, eliminují se rizika spojená se spory kolem zápisu do knihy akcií v případě sporů mezi akcionáři anebo při nepřátelském převzetí, dojde tím ke zrušení a tím pádem ke zjednodušení řady institutů práva obchodních společností, např. již nebude potřeba vydávat zatímní listy, předkládat listinné akcie k vyznačování změn údajů na akciích apod., odstraní se dále dvojkolejnost právní úpravy, kdy některé postupy se v současné době týkají jen zaknihovaných akcií a jiné pro změnu zase jen listinných akcií (srov. např. pravidla pro svolání valné hromady). Pakliže by se povinné zaknihování akcií vztahovalo jen na akcie na majitele, mělo by to za následek zvýšení provozních nákladů společností, neboť by zde byly vedeny vedle sebe dvě na sobě navzájem nezávislé evidence akcionářů, a to kniha akcií a registr akcionářů, což by celou situaci znepráhlednilo atd.

Podrobný rozbor předmětné otázky přesahuje již rámec této práce. Odkazuji proto dále také na publikaci VONDRÁČEK, Ondřej. *Elektronické cenné papíry*. 1. vydání. Praha: Auditorium, 2013. 393 s., která se jako jedna z mála knižních titulů na tuzemském trhu, věnuje opuštění konceptu listinných akcií, viz str. 16: „*Když jsem před několika lety poprvé vyslovil před právníky tezi, že elektronické cenné papíry zcela nahradí listinné cenné papíry a že v důsledku toho budou koneční akcionáři všech společností a korporací dohádáatelni, byl jsem jimi považován div ne za kacíře. Anonymita akcionáře je základní podstatou současného*

¹⁹² Minister Sprawiedliwości. *Projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw. UZASADNIENIE 2 - z dnia 5.02.2018.docx*. [online] [cit. 7. 4. 2018]. Dostupná na <<http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12294656/katalog/12410412#12410412>>.

obchodního práva. Listinné cenné papíry nejde jen tak zrušit. Každý občan má ústavní právo na papír, rozuměj listinné cenné papíry, rozohňovala se řada právníků. Realita se však jevila zcela jinak, než to, co stálo v právních předpisech.“ Hlavní výhody elektronických cenných papírů oproti listinným cenným papírům pak autor spatřuje v jejich bezpečnosti, levnosti, transparentnosti a v účinnějším boji proti daňovým únikům, praní špinavých peněz, fiktivnímu výkonu práv akcionáře a zneužívání veřejných prostředků, tedy mj. v jejich veřejné prospěšnosti.

Za úvahu dále stojí, zdali by akcionáři neměli být evidováni ve veřejném rejstříku stejně jako kupř. společníci společnosti s ručením omezeným: *„Je zarážející, že vlastníci či majitelé věci či práv, které mají určitou hodnotu či mohou představovat pro ostatní subjekty určité riziko, jsou nuceni registrovat se ve veřejných rejstřících, zatímco akcionáři akciové společnosti ovládající tuto společnost přes přímo držené listinné akcie se v žádném veřejně přístupném rejstříku neregistrují. Není paradoxní, že společníci určitých kapitálových společností, zpravidla menší velikosti (společnost s ručením omezeným), se musí veřejně registrovat, zatímco společníci jiných kapitálových společností, zpravidla větší velikosti (akciová společnost s listinnými akciemi), tuto povinnost nemají? Proč uvedenou povinnost veřejné registrace nemají též vlastníci listinných akcií akciových společností, může-li hodnota těchto akcií převyšovat hodnotu jakékoli jiné věci či práva, jejichž vlastníci či majitelé podléhají registrační povinnosti? Jak je možné, že právní řád obecně vyžaduje od jednotlivce odpovědnost za každé volní jednání, jež může způsobit škodu, avšak umožňuje zcela se zprostit odpovědnosti za akt řízení, ovládání či podílu na akciové společnosti, jež může způsobit škody v rozsahu násobně přesahujícím škody, jež je schopen způsobit jednatel?“*¹⁹³

¹⁹³ VONDRÁČEK, Ondřej. *Elektronické cenné papíry*. 1. vydání. Praha: Auditorium, 2013. s. 40.

4 Závěr

Seznam akcionářů patří mezi důležité korporální dokumenty. Plní přitom dvě základní funkce, a to jednak funkci informační ve vztahu ke společnosti, jejím akcionářům a třetím osobám a jednak funkci legitimační, neboť se zápisem osoby do seznamu akcionářů zákon spojuje vyvratitelnou domněnkou, že ve vztahu ke společnosti, se daná osoba považuje za akcionáře.

Údaje v něm uvedené (zejména pokud jde o jméno a bydliště nebo sídlo akcionářů) jsou údaji osobními, a proto je třeba při nakládání s nimi dodržovat pravidla na ochranu osobních údajů.

Tomuto jeho významu však neodpovídá stav současné právní úpravy. Nejde přitom jen o absenci legislativního řešení celé řady otázek s vedením seznamu akcionářů souvisejících a spor o to, zdali je akciová společnost povinna seznam akcionářů archivovat spolu s jeho změnami či nikoliv a zdali ji lze vůbec postihnout za jeho nevedení. Vážnějším nedostatkem zdá se být skutečnost, že povinnost vést seznam akcionářů je uložena v rozporu se zásadou transparentnosti přímo společnosti (dlužno dodat, že ani v minulosti tomu na našem území nebylo jinak), a nikoliv třetímu nezávislému subjektu, tak jak je tomu např. na Slovensku, kde seznam akcionářů v případě listinných akcií na jméno vede pro všechny společnosti centrální depozitář či jak se plánuje v Polsku, kde má dokonce dojít ke zrušení listinných akcií jako takových. Stávající situace zdá se být neudržitelná. Závisí totiž jen na libovůli společnosti, zdali akcionářům či třetím osobám (včetně orgánů veřejné moci) poskytne ohledně seznamu akcionářů součinnost či nikoliv, přitom je soudcem ve vlastní věci.

V případě listinných akcií na jméno na rozdíl od zaknihovaných či imobilizovaných akcií tak v současné době neexistuje žádná hodnověrná evidence, z níž by bylo možné se dopátrat vlastníka akcií, což může vést mj. např. k nežádoucím daňovým únikům. S přihlédnutím k jejich hodnotě dosahující leckdy desítek až stovek milionů korun českých, neřkuli miliard, a rovněž k tomu, že např. společníci společnosti s ručením omezeným jsou veřejně dohledatelní a že i kupř. vlastníci jiných věcí (např. nemovitostí) se zapisují do veřejných seznamů, je to vskutku na pováženou.

Řešení se nabízí v podstatě dvě, přitom se obě neobejdou bez opuštění zažitých právních pouček a dogmat. První již bylo zmíněno a spočívá v přenesení povinnosti vést seznam akcionářů na třetí subjekt odlišný od společnosti. V našich poměrech by jím mohl být kupř. centrální depozitář. Druhé odvážnější řešení spočívá v nahrazení listinných akcií evidencí zaknihovaných akcií, která by byla navíc veřejnosti přístupná.

Bibliografie

Monografie a komentáře

1. BĚLOHLÁVEK, Alexander a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Praha: Aleš Čeněk, 2013. 2736 s.
2. BREALEY, Richard, MYERS, Stewart, ALLEN, Franklin. *Principles of Corporate Finance*. 12. vydání. McGraw-Hill, 2016. 896 s.
3. CLARK, Robert. *Firemní právo*. 1. vydání. Praha: Victoria Publishing, 1992. 985 s.
4. DĚDIČ, Jan. *Obchodní zákoník. Komentář. Díl II*. 1. vydání. Praha: Polygon, 2002.
5. DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 944 s.
6. DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 394 s.
7. ELIÁŠ, Karel. *Akciová společnost: systematický výklad obecného akciového práva se zřetelem k jeho reformě*. 1. vydání. Praha: Linde, 2000. 433 s.
8. HUSTÁK, Zdeněk a kol. *Zákon o podnikání na kapitálovém trhu. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 1029 s.
9. JEŽEK, Marek. *Cenné papíry v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 462 s.
10. LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 2872 s.
11. LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s.
12. PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 2 díl*. 2. vydání. Praha: Linde, 1998. 1307 s.
13. PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 3053 s.
14. ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1008 s.
15. ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1128 s.
16. ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1469 s.
17. VONDRÁČEK, Ondřej. *Elektronické cenné papíry*. 1. vydání. Praha: Auditorium, 2013. 393 s.

Odborné časopisy

1. ČERNÁ, Stanislava. O nepravých a pravých kusových akciích. *Obchodněprávní revue*. 2015, č. 5.
2. ELIÁŠ, Karel. Kniha akcionářů. *Právník*. 1993, č. 6.
3. JANOŠEK, Vladimír. Mají akcionáři právo na vydání nových akcií za akcie neodevzdané, jež byly představenstvem prohlášeny za neplatné? *Obchodněprávní revue*. 2015, č. 2.
4. JANOŠEK, Vladimír. Seznam akcionářů – Část I. *Rekodifikace & praxe*. 2016, č. 5.
5. JANOŠEK, Vladimír. Seznam akcionářů – Část II. *Rekodifikace & praxe*. 2016, č. 6.
6. NONNMEANN, František. Odvolání souhlasu se zpracováním osobních údajů. *Právní rozhledy*. 2011, č. 24.
7. PATĚK, Daniel. Zajištění povinnosti smluvní pokutou ve společenské smlouvě společnosti s ručením omezeným. *Obchodněprávní revue*. 2010, č. 4.

Judikatura

1. nález Ústavního soudu ze dne 18. 5. 2015, sp. zn. I. ÚS 4047/14
2. nález Ústavního soudu ze dne 3. 12. 2013, sp. zn. II. ÚS 2697/13
3. nález Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 56/05
4. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2018 sp. zn. 29 Cdo 4215/2016
5. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2017, sp. zn. 26 Cdo 4848/2016
6. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. 29 Cdo 1104/2016
7. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2016, sp. zn. 29 Cdo 468/2015
8. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2016, sp. zn. 29 Cdo 3252/2015
9. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2831/2015
10. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 1. 2016, sp. zn. 26 Cdo 3377/2015
11. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1425/2015
12. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1539/2014
13. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2015, sp. zn. 29 Cdo 572/2015
14. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4388/2013
15. stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2015, Cpjn 204/2015
16. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2973/2012
17. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. 7 Afs 60/2013
18. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3059/2011
19. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. 32 Cdo 2484/2012
20. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2057/2012

21. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2198/2012
22. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 488/2012
23. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1982/2011
24. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2005/2012
25. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1717/2011
26. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 134/2011
27. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2081/2010
28. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1281/2011
29. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1443/2011
30. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 29 Cdo 4323/2009
31. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. 29 Cdo 742/2009
32. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2010, sp. zn. 23 Cdo 5508/2007
33. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1326/2009
34. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1633/2008
35. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 2009, sp. zn. 29 Cdo 673/2008
36. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 30 Cdo 1230/2007
37. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. 29 Odo 634/2005
38. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005
39. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2002, sp. zn. 29 Odo 314/2001
40. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2002, sp. zn. 29 Odo 841/2001
41. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2000, sp. zn. 29 Cdo 901/2000
42. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 1997, sp. zn. 1 Odon 2/97
43. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 1929, sp. zn. Rv II 24/29
44. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. 4. 1925, sp. zn. R II 92/25
45. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 1919, sp. zn. Rv II 200/19
46. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 3. 2018, sp. zn. 7 Cmo 150/2017
47. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 2. 2018 sp. zn. 7 Cmo 291/2015
48. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 12. 2017, sp. zn. 7 Cmo 171/2017
49. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 10. 2017, sp. zn. 14 Cmo 86/2017
50. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 11. 2017, sp. zn. 14 Cmo 210/2017
51. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 7. 2017, sp. zn. 14 Cmo 103/2017
52. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 2. 2017, sp. zn. 14 Cmo 205/2016
53. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 1. 2017, sp. zn. 7 Cmo 507/2015
54. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 8. 2016, sp. zn. 7 Cmo 246/2016

55. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 5. 2016, sp. zn. 14 Cmo 153/2016
56. usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 4. 2015, sp. zn. 5 Cmo 62/2015
57. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 10. 2011, sp. zn. 14 Cmo 334/2010
58. usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 1. 2009, sp. zn. 5 Cmo 281/2008
59. usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 3. 2007, sp. zn. 5 Cmo 9/2007
60. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 12. 2003, sp. zn. 7 Cmo 134/2003
61. rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 10. 1. 2018, sp. zn. 55 Cm 77/2017
62. rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 6. 2017, sp. zn. 48 Cm 170/2015
63. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 8. 3. 2017, sp. zn. 1 Cm 42/2017
64. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. 12. 2016, sp. zn. 28 Cm 186/2016
65. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 9. 2016, sp. zn. 28 Cm 40/2016
66. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 3. 11. 2015, sp. zn. 19 Cm 59/2015
67. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 50 Cm 83/2014
68. usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 4. 11. 2014, sp. zn. 45 Cm 232/2011
69. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 4. 2014, sp. zn. 75 Co 25/2014
70. usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 7. 11. 2006, sp. zn. 43 Cm 51/2004
71. rozhodnutí Komise pro cenné papíry č. KCP/10/2001. Dostupné v právním systému Aspi pod č. JUD30038CZ

Stanoviska Úřadu pro ochranu osobních údajů

1. stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 3. 1. 2018, č. j. UOOU-11100/17
2. stanoviska Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 9. 3. 2017, č. j. UOOU-01855/17
3. stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 1. 12. 2016, č. j. UOOU-12849/16
4. stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 12. 7. 2016, č. j. UOOU-07904/16
5. stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 25. 1. 2016, č. j. UOOU-00135/16
6. stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 1. 6. 2015, č. j. UOOU-05991/15
7. stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 11. 9. 2014, č. j. UOOU-08698/14
8. stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 2. 12. 2013, č. j. UOOU-10755/13
9. stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 28. 11. 2013, č. j. UOOU-09865/13

Zahraniční literatura

1. BIENIAK, Jacek (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 5. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. 1565 s.

2. GOSZCZYK, Maciej. Powstanie praw akcyjnych i akciji, cz. I. *PPW* 2001, nr 10, s. 15 a násl.
3. JARA, Zbigniew (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 2. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2017. 2015 s.
4. OPALSKI, Adam (red.). *Kodeks spółek handlowych. Tom IIIa. Spółka akcyjna. Komentarz. Art. 301–392*. 1. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2016. 1633 s.
5. STRZĘPKA, Janusz (red.). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. 7. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2015. 1489 s.

Zahraniční judikatura

1. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2015, sp. zn. III CZP 62/15
2. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. II CSK 636/11
3. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2009, sp. zn. III CSK 85/09
4. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2007, sp. zn. I CSK 11/07
5. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. 7. 2003, sp. zn. III CKN 309/01
6. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2002, sp. zn. II CKN 642/00
7. rozhodnutí odvolacího soudu v Poznani ze dne 14. 11. 2012, sp. zn. I ACa 808/12
8. rozhodnutí odvolacího soudu ve Varšavě ze dne 26. 8. 2008, sp. zn. I ACa 440/08

Internetové stránky

1. Centrální depozitář cenných papírů. *Informace a služby pro veřejnost i profesionály* [online] [cit. 7. 4. 2018]. Dostupná na <<http://www.centraldepository.cz/index.php/cz/tiskove-centrum/novinky-a-tiskove-zpravy/226-zapis-bankovnich-uctu-pro-vyplatu-dividendy>>.
2. Centrální depozitář cenných papírů. *Sazebník úhrad věcných nákladů centrálního depozitáře* [online] [cit. 7. 4. 2018]. Dostupná na <https://www.cdcp.cz/images/dokumenty/cenik_cdcp/CDCP_cenik_01012018.pdf>.
3. Minister Sprawiedliwości. *Projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw. UZASADNIENIE 2 - z dnia 5.02.2018.docx*. [online] [cit. 7. 4. 2018]. Dostupná na <http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12294656/katalog/12410412#12410412>.

Shrnutí

Tato rigorózní práce se zabývá výkladem ustanovení právních předpisů, které se týkají seznamu akcionářů coby svébytného institutu korporálního práva, především pak těch, jež jsou obsažena v zákoně o obchodních korporacích v § 264 až § 268 a to jak v rovině *de lege lata*, tak i úvah *de lege ferenda*, s přihlédnutím k problematice ochrany osobních údajů. Práce se věnuje také polské úpravě seznamu akcionářů a závěrům tamější doktríny a judikatury.

Abstract

This thesis deals with the interpretation of the legal provisions concerning the register of shareholders as a peculiar institute of corporate law, especially those contained in the Business Corporations Act in Sections 264 to 268 both on the *de lege lata* and on the *de lege ferenda* levels, taking into account the issue of the protection of personal data. Thesis closely focused on the Polish adaptation of the register of shareholders and on the conclusions of the local doctrine and case law.

Klíčová slova

seznam akcionářů, akcie na jméno, evidence zaknihovaných cenných papírů, číslo bankovního účtu, označení akcie, samostatně převoditelná práva, opis seznamu akcionářů, ochrana osobních údajů, nesplacené akcie, zatímní listy, polský zákon o obchodních společnostech

Key words

register of shareholders, registered share, book-entry securities register, number of a bank account, share marking, separately transferable right, copy of the list of shareholders, personal data protection, outstanding shares, interim certificates, polish business corporations act

Příloha č. 1

Seznam akcionářů

§ 264

(1) Listinná, zaknihovaná a imobilizovaná akcie na jméno se zapisuje do seznamu akcionářů, který vede společnost nebo jí pověřená třetí osoba. Společnost je povinna vytvořit seznam akcionářů bez zbytečného odkladu po vzniku rozhodné skutečnosti. Seznam akcionářů lze vést i v elektronické podobě. Vydala-li společnost zaknihované akcie, mohou stanovy určit, že seznam akcionářů je nahrazen evidencí zaknihovaných cenných papírů, obsahuje-li výpis z této evidence údaje zapisované do seznamu akcionářů; to platí přiměřeně i pro imobilizované akcie.

(2) Do seznamu akcionářů se zapisuje název druhu akcie, mají-li být vydány akcie různých druhů, její jmenovitá hodnota, počet hlasů náležející k akci, zatížení akcie, oddělení nebo převod samostatně převoditelného práva s uvedením identifikace samostatně převoditelného práva, dne oddělení, převodu nebo přechodu samostatně převoditelného práva, jméno, datum narození nebo identifikační číslo, bydliště nebo sídlo akcionáře nebo jiné oprávněné osoby, pozastavení výkonu hlasovacího práva, číslo bankovního účtu, číselné označení listinné akcie a změny zapisovaných údajů.

(3) Do seznamu akcionářů se zapisují i jiné údaje, určí-li tak stanovy. Stanovy mohou upravit další podrobnosti týkající se vedení seznamu akcionářů; tím není dotčena ochrana osobních údajů akcionáře podle zvláštních právních předpisů.

§ 265

(1) Má se za to, že ve vztahu ke společnosti je akcionářem či jinou oprávněnou osobou ten, kdo je zapsán v seznamu akcionářů.

(2) Společnost zapíše, změní, vymaže či opraví údaj v seznamu akcionářů:

- a) na návrh osoby, která prokáže právní zájem, bez zbytečného odkladu poté, co jí bude vznik, změna, zánik či potřeba opravy údaje prokázána nebo
- b) na základě oznámení soudem nebo jiným orgánem veřejné moci bez zbytečného odkladu poté, co jí bude vznik, změna, zánik či potřeba opravy údaje prokázána nebo
- c) z vlastní iniciativy bez zbytečného odkladu poté, co se o vzniku, změně, zániku či potřebě opravy údaje dozví, vyplývá-li to z povahy věci, např. při změně náležitostí akcie (§ 259).

Společnost je povinna dotčenou osobu o provedeném zápisu, změně, výmazu či opravě údaje v seznamu akcionářů bez zbytečného odkladu vyrozumět. Zápis, změna, výmaz či oprava údaje se provádí ke dni vzniku, změny či zániku rozhodné skutečnosti, pokud ze zákona nebo z rozhodnutí orgánu veřejné moci nevyplývá něco jiného. Nelze-li tento den určit, provede se

zápis, změna, výmaz či oprava údaje ke dni, ke kterému byla potřeba provést zápis, změnu, výmaz či opravu údaje zjištěna.

Akcionář a jiná oprávněná osoba oznámí a prokáže společnosti každou změnu údajů evidovaných v seznamu akcionářů bez zbytečného odkladu poté, co tato skutečnost nastala.

(3) V případě, že osoba, která se zapisuje do seznamu akcionářů, způsobila, že není zapsána v seznamu akcionářů nebo že zápis neodpovídá skutečnosti, jde to k její tíži.

§ 266

(1) Akcionář má právo do seznamu akcionářů nahlížet a pořizovat si z něj na vlastní náklady kopie a žádat vydání potvrzení o své účasti a obsahu svého zápisu v seznamu akcionářů. Společnost vydá každému svému akcionáři na jeho písemnou žádost a za úhradu nákladů opis seznamu všech akcionářů, nebo požadované části seznamu, nebo potvrzení o jeho účasti a obsahu jeho zápisu v seznamu akcionářů, a to nejpozději do 7 dnů od doručení žádosti, ke dni uvedenému v žádosti, jinak ke dni doručení žádosti. Akcionář může požádat o vydání opisu nebo potvrzení po celou dobu existence společnosti. Představenstvo umožní každému nahlédnout do příslušné části seznamu akcionářů včetně změn jeho údajů, jestliže osvědčí právní zájem na tomto nahlédnutí nebo doloží písemný souhlas akcionáře nebo bývalého akcionáře či jiné oprávněné osoby, které se zápis týká; podpis akcionáře nebo bývalého akcionáře či jiné oprávněné osoby musí být úředně ověřen.

(2) Jiným osobám poskytne společnost údaje zapsané v seznamu akcionářů za podmínek stanovených zákonem upravujícím podnikání na kapitálovém trhu pro poskytování údajů osobou vedoucí evidenci investičních nástrojů.

(3) Na práva jiných osob zapsaných v seznamu akcionářů se použije odst. 1 o právech akcionáře přiměřeně.

§ 267

(1) Údaje zapsané v seznamu akcionářů může společnost používat pouze pro své potřeby ve vztahu k akcionářům či jiným oprávněným osobám. Za jiným účelem může tyto údaje společnost použít jen se souhlasem akcionářů nebo jiných oprávněných osob, kterých se údaje týkají.

(2) Společnost uchovává po celou dobu své existence seznam akcionářů včetně změn zapisovaných údajů.

(3) V případě zániku společnosti s právním nástupcem zajistí uchování dokumentů podle odstavce 1 nebo 2 její právní nástupce. Zrušuje-li se společnost s likvidací, zajistí uchování těchto dokumentů likvidátor. Zrušuje-li se společnost bez likvidace, zajistí uchování těchto dokumentů insolvenční správce nebo jiná osoba určená soudem. Osoba podle věty druhé a třetí zajistí uchování dokumentů po dobu 10 let od zániku společnosti.

§ 268

Ustanovení § 264 až 267 se použijí přiměřeně také pro nesplacené akcie, nevydané akcie a zatímní listy.

Přestupek na úseku vedení seznamu akcionářů

Do zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů navrhuji doplnit přestupek na úseku vedení seznamu akcionářů:

Akciová společnost se dopustí přestupku tím, že

- a) nevede v rozporu s jiným právním předpisem seznam akcionářů, nebo
- b) neuchovává v rozporu s jiným právním předpisem seznam akcionářů a změny zapisovaných údajů.

Za přestupek lze uložit pokutu do 1000000 Kč.

Výběr archiválií

Do přílohy č. 1 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů mezi dokumenty vzniklé z činnosti obchodních společností, družstev s výjimkou družstev bytových a notářů, které jsou tito za podmínek stanovených tímto zákonem povinni uchovávat a umožnit z nich výběr archiválií, navrhuji doplnit seznam akcionářů včetně změn zapisovaných údajů.